

Έργο CoViS

**Έκθεση σχετικά με τις αντιλήψεις και πεποιθήσεις αθλητών και προπονητών για
περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης και για την καταγγελία σεξουαλικής
παρενόχλησης**

Ref. Ares(2026)6577422 - 30/06/2026

Αποποίηση ευθύνης

Το έργο χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Προγράμματος Συνεργατικών Συμπράξεων ERASMUS+ Sport. Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή της παρούσας δημοσίευσης δεν συνιστά έγκριση του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει τις απόψεις των κοινοπραξιών του έργου, και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση ενδέχεται να γίνει των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	6
Σεξουαλική παρενόχληση στον αθλητισμό	6
Η παρούσα έκθεση	12
Ποσοτική μελέτη	14
Μέθοδος	14
Συμμετέχοντες/-ουσες	14
Εργαλεία μέτρησης	14
Διαδικασία	17
Αποτελέσματα	17
Εμπειρίες παρενόχλησης	17
Αντιλήψεις για την παρενόχληση	26
Αντιλήψεις ψυχολογικής ασφάλειας	27
Αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης	27
Προθέσεις καταγγελίας παρενόχλησης	28
Συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών	29
Προσδιοριστικοί παράγοντες των προθέσεων καταγγελίας παρενόχλησης	30
Ποιοτική μελέτη	31
Μέθοδος	31
Αποτελέσματα (Θέματα 1–7)	35
Συζήτηση	48
Ποσοτική μελέτη	48
Ποιοτική μελέτη	51
Επιπτώσεις για την εκπαίδευση	54
Περιορισμοί και Συμπέρασμα	58
Βιβλιογραφία	58

Εισαγωγή

Σεξουαλική παρενόχληση στον αθλητισμό

Η σεξουαλική βία στον αθλητισμό αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ως ένα σοβαρό ζήτημα προστασίας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έμφυλης ισότητας και ακεραιότητας του αθλητισμού. Παρότι ο αθλητισμός προβάλλεται συνήθως ως πλαίσιο θετικής ανάπτυξης των νέων, κοινωνικής ένταξης, προαγωγής της υγείας, ηθικής διαπαιδαγώγησης και συμμετοχής στην κοινότητα, τα ίδια οργανωτικά χαρακτηριστικά που καθιστούν τον αθλητισμό επιδραστικό στη ζωή των νέων μπορούν επίσης να δημιουργήσουν συνθήκες στις οποίες η παρενόχληση, η κακοποίηση, η εκμετάλλευση και η βία παραμένουν κρυφές. Οι ιεραρχικές σχέσεις, η έντονη εξάρτηση από προπονητές και υποστηρικτικό προσωπικό, τα εντατικά περιβάλλοντα προπόνησης, τα ταξίδια, η κοινή διαμονή, η σωματική επαφή και οι κουλτούρες σιωπής μπορεί να εκθέτουν τους αθλητές —ιδίως παιδιά, εφήβους, γυναίκες, αθλητές με αναπηρία και άλλες ευάλωτες ομάδες— σε αυξημένο κίνδυνο (Brackenridge, 2001· Vertommen et al., 2016). Για τον λόγο αυτόν, η σεξουαλική βία στον αθλητισμό δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως σειρά μεμονωμένων περιστατικών, αλλά ως συστημικό πρόβλημα που απαιτεί πρόληψη, εκπαίδευση, μηχανισμούς καταγγελίας, θεσμική λογοδοσία και πολιτισμική αλλαγή.

Η σεξουαλική βία στον αθλητισμό εντάσσεται συνήθως στο ευρύτερο φάσμα της έμφυλης βίας. Το στρατηγικό έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ισότητα των φύλων στον αθλητισμό ορίζει την έμφυλη βία ως βία που κατευθύνεται εναντίον ενός προσώπου λόγω του φύλου του, ή βία που επηρεάζει δυσανάλογα άτομα συγκεκριμένου φύλου. Στο πλαίσιο αυτό, η σεξουαλική βία περιλαμβάνει τη σεξουαλική παρενόχληση, τη σεξουαλική κακοποίηση, τη σεξουαλική επίθεση, τον βιασμό, την εκμετάλλευση, τον εξαναγκασμό/«grooming» και άλλη ανεπιθύμητη σεξουαλικού χαρακτήρα συμπεριφορά. Η δήλωση συναίνεσης της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής προσφέρει μια χρήσιμη εννοιολογική βάση, ορίζοντας τον ασφαλή αθλητισμό ως ένα αθλητικό περιβάλλον σεβασμού, ισότητας και απαλλαγμένο από κάθε μορφή μη τυχαίας βίας (Mountjoy et al., 2016). Στο ίδιο πλαίσιο, η σεξουαλική παρενόχληση ορίζεται ως κάθε ανεπιθύμητη και μη ευπρόσδεκτη συμπεριφορά σεξουαλικού χαρακτήρα, λεκτική, μη λεκτική ή σωματική, ενώ η σεξουαλική κακοποίηση αναφέρεται σε συμπεριφορά σεξουαλικού χαρακτήρα όπου η συναίνεση εξαναγκάζεται, χειραγωγείται, απουσιάζει ή είναι αδύνατο να δοθεί (Mountjoy et al., 2016).

Η διάκριση μεταξύ σεξουαλικής παρενόχλησης και σεξουαλικής κακοποίησης είναι σημαντική, στην πράξη όμως οι δύο αυτές συμπεριφορές συχνά βρίσκονται σε ένα συνεχές. Η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να περιλαμβάνει σεξιστικά σχόλια, σεξουαλικά αστεία, ανεπιθύμητη προσοχή, παρεμβατικές ερωτήσεις, υπαινικτικά μηνύματα, έκθεση σε σεξουαλικό υλικό ή ανάρμοστο άγγιγμα. Η σεξουαλική κακοποίηση περιλαμβάνει σοβαρότερες μορφές σεξουαλικού εξαναγκασμού, επαφής ή εκμετάλλευσης, ιδίως όταν υπάρχει ανισορροπία εξουσίας (Brackenridge, 2001· Mountjoy et al., 2016). Στον αθλητισμό, τέτοιες ανισορροπίες είναι συχνές. Προπονητές, ιατρικό προσωπικό, αξιωματούχοι, παλαιότεροι/ανώτεροι αθλητές, διοικητικά στελέχη συλλόγων και άλλα μέλη του περιβάλλοντος του αθλητή μπορεί να κατέχουν σημαντική εξουσία επί της επιλογής, των ευκαιριών προπόνησης, της πρόσβασης σε αγώνες, των υποτροφιών, της επαγγελματικής εξέλιξης και της κοινωνικής αποδοχής. Αυτή η εξάρτηση μπορεί να δυσχεραίνει την αντίσταση, την αποκάλυψη ή την καταγγελία της βλαβερής συμπεριφοράς, ιδίως όταν ο δράστης είναι σεβαστός, επιτυχημένος ή θεσμικά προστατευμένος (Fasting & Brackenridge, 2009· Hartill, 2009).

Η ανάδειξη της σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό ως προτεραιότητας πολιτικής ήταν σταδιακή. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η πολιτική προσοχή αυξήθηκε κατά τη δεκαετία του 2010, καθώς η προστασία των ανηλίκων στον αθλητισμό συνδέθηκε με την ακεραιότητα του αθλητισμού και την προστασία των νεαρών αθλητών. Η Σύμβαση του Λανζαρότε του Συμβουλίου της Ευρώπης παραμένει βασικό νομικό εργαλείο για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση,

επεκτείνοντας την προστασία σε ευρύ φάσμα αδικημάτων, όπως η σεξουαλική κακοποίηση, το «grooming», η εκμετάλλευση μέσω πορνείας, η έκθεση σε σεξουαλικό περιεχόμενο και το υλικό κακοποίησης παιδιών (Council of Europe, 2007). Η Σύμβαση είναι ιδιαίτερα σχετική με τον αθλητισμό, καθώς πολλοί αθλητές ξεκινούν τη συμμετοχή τους σε μικρή ηλικία και αναπτύσσουν μακροχρόνιες σχέσεις με ενήλικες σε θέσεις εμπιστοσύνης. Επισημαίνει επίσης ότι η πρόληψη δεν αφορά μόνο την τιμωρία των δραστών, αλλά και την εκπαίδευση των παιδιών, την κατάρτιση των ενηλίκων που εργάζονται μαζί τους και τη δημιουργία θεσμικών συστημάτων ικανών να αναγνωρίζουν και να ανταποκρίνονται σε κινδύνους (Council of Europe, 2007).

Η εμπειρική έρευνα δείχνει ότι η σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση εμφανίζονται σε διαφορετικά αθλήματα, επίπεδα ανταγωνισμού και εθνικά πλαίσια. Πρώιμες μελέτες στον αθλητισμό έδειξαν ότι η σεξουαλική παρενόχληση δεν περιορίζεται στον υψηλού επιπέδου αθλητισμό, αν και τα περιβάλλοντα υψηλού επιπέδου μπορεί να εντείνουν τον κίνδυνο λόγω αυξημένης εξάρτησης από τους προπονητές, μεγαλύτερης πίεσης απόδοσης, ταξιδιών και κανονικοποίησης αυταρχικών κουλτουρών προπόνησης (Brackenridge, 2001· Fasting & Brackenridge, 2009). Ανασκοπήσεις και δηλώσεις συναίνεσης δείχνουν μεγάλη διακύμανση στα ποσοστά επιπολασμού, εν μέρει επειδή οι μελέτες διαφέρουν ως προς τους ορισμούς, τα δείγματα, τα εργαλεία μέτρησης, τις ηλικιακές ομάδες και το αν εξετάζουν εμπειρίες ζωής, παιδικές εμπειρίες ή εμπειρίες εντός συγκεκριμένης αθλητικής περιόδου (Mountjoy et al., 2016). Η πρόταση του CoViS σημειώνει ότι τα αναφερόμενα ποσοστά επιπολασμού σεξουαλικής παρενόχλησης στον αθλητισμό κυμαίνονται από 19% έως 92%, ενώ τα ποσοστά επιπολασμού σεξουαλικής κακοποίησης κυμαίνονται από 2% έως 49%, αναδεικνύοντας τόσο τη σοβαρότητα του προβλήματος όσο και τη μεθοδολογική πολυπλοκότητα της εκτίμησης του επιπολασμού.

Μεγάλης κλίμακας ευρωπαϊκές μελέτες έχουν ενισχύσει την τεκμηρίωση. Οι Vertommen et al. (2016), σε μελέτη για τη διαπροσωπική βία κατά παιδιών στον αθλητισμό στις Κάτω Χώρες και το Βέλγιο, έδειξαν ότι η βία κατά παιδιών στον αθλητισμό δεν αποτελεί εξαίρεση και περιλαμβάνει ψυχολογικές, σωματικές και σεξουαλικές μορφές. Το έργο CASES επέκτεινε περαιτέρω αυτή την εργασία σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και ανέφερε υψηλά επίπεδα διαπροσωπικής βίας κατά παιδιών εντός και εκτός αθλητισμού, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας με επαφή (Hartill et al., 2021). Τα ευρήματα αυτά είναι σημαντικά διότι αμφισβητούν την υπόθεση ότι ο αθλητισμός είναι αυτομάτως προστατευτικός για τα παιδιά. Αντίθετα, ο αθλητισμός μπορεί να είναι προστατευτικός όταν υπάρχουν κατάλληλες δομές προστασίας, αλλά επικίνδυνος όταν η εξουσία συγκεντρώνεται, τα όρια είναι ασαφή, η καταγγελία δεν είναι ασφαλής και οι θεσμοί δίνουν προτεραιότητα στη φήμη έναντι της ευημερίας των αθλητών (Hartill et al., 2021· Vertommen et al., 2016).

Ένα κεντρικό ζήτημα στη βιβλιογραφία είναι ότι η σεξουαλική βία στον αθλητισμό δεν καταγγέλλεται επαρκώς. Οι αθλητές μπορεί να παραμένουν σιωπηλοί λόγω ντροπής, φόβου ότι δεν θα γίνουν πιστευτοί, φόβου αντιποίνων, συναισθηματικής εξάρτησης από τον δράστη, ανησυχίας για απώλεια της θέσης τους στην ομάδα, αφοσίωσης στον σύλλογο ή φόβου βλάβης της αθλητικής τους καριέρας (Brackenridge, 2001· Fasting & Brackenridge, 2009· Hartill, 2009). Τα παιδιά και οι έφηβοι μπορεί να μην αναγνωρίζουν ορισμένες συμπεριφορές ως καταχρηστικές, ιδίως όταν το «grooming» έχει κανονικοποιήσει τις παραβιάσεις ορίων με την πάροδο του χρόνου. Το «grooming» είναι μια διαδικασία μέσω της οποίας οι δράστες οικοδομούν εμπιστοσύνη, απομονώνουν το θύμα, το αποευσαιθητοποιούν σε ανάρμοστη συμπεριφορά και το χειραγωγούν προς τη μυστικότητα (Brackenridge, 2001). Στον αθλητισμό, το «grooming» μπορεί να συγκαλύπτεται ως ιδιαίτερη προσοχή, επιπλέον προπόνηση, συναισθηματική υποστήριξη, ευκαιρίες επιλογής ή προνομιακή μεταχείριση. Αυτό καθιστά την εκπαίδευση σχετικά με τα όρια, τη συναίνεση, την εξουσία και τις διαδικασίες καταγγελίας απαραίτητη όχι μόνο για τους αθλητές, αλλά και για γονείς, προπονητές, υποστηρικτικό προσωπικό και διοικητικά στελέχη (Mountjoy et al., 2016).

Το φύλο αποτελεί κρίσιμη διάσταση της σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό, το ζήτημα όμως δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στη θυματοποίηση γυναικών. Οι γυναίκες και τα κορίτσια πλήττονται δυσανάλογα από τη σεξουαλική παρενόχληση και την έμφυλη βία, ενώ οι άνδρες δράστες αναφέρονται συχνότερα στη βιβλιογραφία (Fasting et al., 2011· Fasting et al., 2014· Mountjoy et al., 2016). Ωστόσο, η έρευνα σε άνδρες αθλητές έχει αμφισβητήσει την υπόθεση ότι τα αγόρια και οι άνδρες δεν είναι ευάλωτοι. Ο Hartill (2009) ανέδειξε τη σεξουαλική κακοποίηση αγοριών στον οργανωμένο ανδρικό αθλητισμό και υποστήριξε ότι οι κουλτούρες αρρενωπότητας στον αθλητισμό μπορεί να φιμώνουν τα άνδρα θύματα, καθιστώντας ιδιαίτερα δύσκολη την αποκάλυψη. Οι άνδρες αθλητές μπορεί να φοβούνται το στίγμα, ερωτήματα για την αρρενωπότητα ή τη σεξουαλικότητά τους, τον χλευασμό ή τον αποκλεισμό (Hartill, 2009). Έτσι, οι στρατηγικές πρόληψης πρέπει να είναι ευαίσθητες ως προς το φύλο χωρίς να είναι αποκλειστικές ως προς το φύλο. Πρέπει να αναγνωρίζουν τους δυσανάλογους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες αθλήτριες, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι αγόρια, άνδρες, ΛΟΑΤΚΙ+ αθλητές και αθλητές με αναπηρία περιλαμβάνονται στα συστήματα προστασίας (Mountjoy et al., 2016).

Η σχέση προπονητή-αθλητή έχει προσελκύσει ιδιαίτερη προσοχή καθώς συνδυάζει εμπιστοσύνη, εξουσία, εξάρτηση και συναισθηματική εγγύτητα. Οι προπονητές συχνά διαδραματίζουν διαμορφωτικό ρόλο στη ζωή των νεαρών αθλητών, επηρεάζοντας όχι μόνο την απόδοση αλλά και την ταυτότητα, τα κίνητρα, την αυτοεκτίμηση και το αίσθημα του ανήκειν. Η σχέση αυτή μπορεί να είναι θετική και αναπτυξιακά υποστηρικτική όταν βασίζεται στον σεβασμό, την αυτονομία, τη φροντίδα και σαφή ηθικά όρια. Ωστόσο, όταν τα όρια θολώνουν και η εξουσία παραμένει ανεξέλεγκτη, η σχέση προπονητή-αθλητή μπορεί να μετατραπεί σε πλαίσιο χειραγώγησης και κακοποίησης (Brackenridge, 2001· Fasting & Brackenridge, 2009). Οι Fasting και Brackenridge (2009) υποστήριξαν ότι η εκπαίδευση προπονητών είναι κεντρικής σημασίας για την πρόληψη, καθώς οι προπονητές χρειάζεται να κατανοούν πώς λειτουργεί η εξουσία, πώς αναπτύσσονται οι παραβιάσεις ορίων και πώς δημιουργούνται ασφαλή περιβάλλοντα προπόνησης. Οι Sand et al. (2011) έδειξαν περαιτέρω ότι οι αυταρχικές συμπεριφορές προπόνησης μπορεί να συνδέονται με αυξημένο κίνδυνο σεξουαλικής παρενόχλησης, υποδηλώνοντας ότι η πρόληψη θα πρέπει να αφορά την ευρύτερη κουλτούρα προπόνησης και όχι μόνο τη ρητή σεξουαλική παρέκκλιση.

Η έρευνα με γυναίκες αθλήτριες και φοιτήτριες αθλητικών επιστημών στην Ευρώπη προσφέρει σημαντικά στοιχεία για το έργο CoViS. Οι Fasting, Chroni, Hervik και Knorre (2011) εξέτασαν τη σεξουαλική παρενόχληση γυναικών αθλητριών σε τρεις ευρωπαϊκές χώρες και διαπίστωσαν ότι σημαντικό ποσοστό γυναικών είχε βιώσει σεξουαλική παρενόχληση στον αθλητισμό. Οι Fasting, Chroni και Knorre (2014) εξέτασαν επίσης εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης μεταξύ Ευρωπαϊκών φοιτητριών αθλητικών επιστημών, αναδεικνύοντας ότι τόσο ο αθλητισμός όσο και το εκπαιδευτικό περιβάλλον μπορούν να εκθέσουν νεαρές γυναίκες σε ανεπιθύμητες σεξουαλικές συμπεριφορές. Οι μελέτες αυτές είναι ιδιαίτερα συναφείς για το CoViS καθώς παρέχουν συγκριτικά ευρωπαϊκά στοιχεία και καταδεικνύουν ότι η σεξουαλική παρενόχληση στον αθλητισμό δεν περιορίζεται σε ένα εθνικό πλαίσιο (Fasting et al., 2011, 2014).

Στην Ελλάδα, η έρευνα έχει καταγράψει υψηλά επίπεδα σεξουαλικής παρενόχλησης στον αθλητισμό. Οι Chroni και Fasting (2009) ανέφεραν ότι το 71,5% των γυναικών που ήταν ενεργές στον αθλητισμό, είτε σε διεθνές είτε σε εθνικό επίπεδο είτε ως ασκούμενες, είχαν βιώσει κάποια μορφή σεξουαλικής παρενοχλητικής συμπεριφοράς από άνδρα. Η πρόταση του CoViS σημειώνει επίσης ότι μεταξύ των σεξουαλικά κακοποιημένων αθλητών, το 41% των γυναικών και το 29% των ανδρών ανέφεραν ότι η κακοποίηση συνέβη εντός του αθλητικού περιβάλλοντος. Πιο πρόσφατα, οι Chroni και Kanoura (2022) ανέλυσαν πώς περιστατικά σεξουαλικής βίας στον ελληνικό αθλητισμό έγιναν δημόσια γνωστά μετά την αποκάλυψη της Ολυμπιονίκη Σοφίας Μπεκατώρου, η οποία συνέβαλε στο ελληνικό κίνημα #MeToo. Η ανάλυσή τους δείχνει ότι η αποκάλυψη μπορεί να ανοίξει τον δημόσιο διάλογο, αλλά αποκαλύπτει επίσης πόσο μεγάλες μπορεί να είναι οι κουλτούρες σιωπής, η θεσμική άρνηση και η ενοχοποίηση του θύματος πριν ακουστούν οι επιζώσες/-ντες (Chroni & Kanoura, 2022).

Το πλαίσιο των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης παρουσιάζει ιδιαίτερες προκλήσεις. Στη Σερβία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα, ο αθλητισμός έχει σημαντική πολιτισμική σημασία και συνδέεται στενά με την εθνική ταυτότητα, ωστόσο η σεξουαλική βία στον αθλητισμό παραμένει ανεπαρκώς ερευνημένη και ρυθμισμένη. Το έργο CoViS εντοπίζει σημαντικό κενό στοιχείων στις χώρες αυτές, ιδίως όσον αφορά ολοκληρωμένα δεδομένα για τη σεξουαλική παρενόχληση, κακοποίηση, εκμετάλλευση και βία κατά νεαρών αθλητών. Στη Σερβία, στοιχεία με βάση τον ΟΑΣΕ δείχνουν ότι η σεξουαλική παρενόχληση είναι μία από τις πιο συχνές μορφές βίας κατά γυναικών, χωρίς όμως αυτά τα στοιχεία να παρέχουν εκτιμήσεις επιπολασμού ειδικά για τον αθλητισμό (Babonić & Reljanović, 2020). Στη Βουλγαρία, εθνικά και διεθνή στοιχεία δείχνουν ότι οι γυναίκες βιώνουν σωματική, σεξουαλική και επαγγελματικού πλαισίου παρενόχληση, αλλά και πάλι τα στοιχεία που αφορούν ειδικά τον αθλητισμό παραμένουν σπάνια. Αυτή η έλλειψη αξιόπιστων, ειδικών για τον αθλητισμό στοιχείων περιορίζει την ικανότητα των φορέων χάραξης πολιτικής και των αθλητικών οργανισμών να σχεδιάσουν στοχευμένες στρατηγικές πρόληψης.

Οι συνέπειες της σεξουαλικής βίας για τους αθλητές μπορεί να είναι σοβαρές και μακροχρόνιες. Οι επιζώντες/-σες μπορεί να βιώνουν άγχος, κατάθλιψη, ντροπή, ενοχή, προβλήματα ύπνου, απώλεια εμπιστοσύνης, κοινωνική απόσυρση, μειωμένη αυτοεκτίμηση, διαταραχές διατροφής, μειωμένη απόδοση και εγκατάλειψη του αθλητισμού (Mountjoy et al., 2016· Vertommen et al., 2016). Ορισμένοι αθλητές μπορεί να συνεχίσουν τη συμμετοχή τους αλλά να βιώνουν τον αθλητισμό ως μη ασφαλή, καταναγκαστικό ή ψυχολογικά επιβλαβή. Άλλοι μπορεί να αποσυρθούν εντελώς, χάνοντας την πρόσβαση στα κοινωνικά, αναπτυξιακά και υγειονομικά οφέλη που μπορεί να προσφέρει ο αθλητισμός. Η σεξουαλική βία βλάπτει επίσης τις ομάδες, τους συλλόγους και τα αθλητικά συστήματα, υπονομεύοντας την εμπιστοσύνη, την ένταξη, την ακεραιότητα και την εκπαιδευτική αξία του αθλητισμού (Hartill et al., 2021· Mountjoy et al., 2016). Επομένως, η πρόληψη θα πρέπει να νοείται όχι μόνο ως προστασία των θυμάτων, αλλά και ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ηθική ανάπτυξη του αθλητισμού.

Οι αθλητές με αναπηρία μπορεί να αντιμετωπίζουν πρόσθετη ευαλωτότητα. Η εξάρτηση από προπονητές, βοηθούς, φροντιστές, μεταφορείς ή ιατρικό προσωπικό μπορεί να αυξήσει την έκθεση σε κακοποίηση και να μειώσει τις ευκαιρίες για ασφαλή καταγγελία. Τα εμπόδια επικοινωνίας, η κοινωνική απομόνωση, η δυσπιστία και η έλλειψη προσβάσιμων μηχανισμών καταγγελίας μπορούν να φιμώνουν περαιτέρω τους αθλητές με αναπηρία (Mountjoy et al., 2016). Οι ΛΟΑΤΚΙ+ αθλητές μπορεί επίσης να αντιμετωπίζουν αυξημένη ευαλωτότητα λόγω στίγματος, διακρίσεων, απειλών αποκάλυψης ή εχθρικού κλίματος ομάδας. Η διατομεακότητα είναι επομένως ουσιώδης στην πολιτική προστασίας: το φύλο, η ηλικία, η αναπηρία, η σεξουαλικότητα, το μεταναστευτικό καθεστώς, το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και η προγενέστερη θυματοποίηση μπορεί να συνδυάζονται και να αυξάνουν τον κίνδυνο, περιορίζοντας παράλληλα την πρόσβαση σε υποστήριξη (Mountjoy et al., 2016· Vertommen et al., 2016).

Η βιβλιογραφία τονίζει όλο και περισσότερο ότι η πρόληψη πρέπει να υπερβαίνει την απλή ευαισθητοποίηση. Η ευαισθητοποίηση είναι αναγκαία, αλλά ανεπαρκής εάν οι αθλητές δεν γνωρίζουν πώς να καταγγείλουν, εάν οι ενήλικες δεν γνωρίζουν πώς να ανταποκριθούν, ή εάν οι θεσμοί στερούνται σαφών διαδικασιών. Η αποτελεσματική πρόληψη απαιτεί κώδικες δεοντολογίας, υπεύθυνους προστασίας, υποχρεωτική κατάρτιση, ανεξάρτητα κανάλια καταγγελίας, διαδικασίες καταγγελίας με επίκεντρο τον αθλητή, υποστήριξη με επίγνωση του τραύματος, συστήματα παρακολούθησης και κυρώσεις για παραπτώματα (Fasting & Brackenridge, 2009· Mountjoy et al., 2016). Οι αθλητικοί οργανισμοί πρέπει επίσης να αντιμετωπίσουν άτυπες κουλτούρες που διευκολύνουν την κακοποίηση, όπως η κανονικοποιημένη ταπείνωση, η υπερβολική υπακοή, η μυστικότητα, το σεξουαλικό αστείο και η πεποίθηση ότι η ευημερία του αθλητή είναι δευτερεύουσα σε σχέση με την αγωνιστική επιτυχία (Brackenridge, 2001· Sand et al., 2011).

Τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη και την καταγγελία, αλλά μόνο όταν εντάσσονται σε αξιόπιστα συστήματα προστασίας. Οι διαδικτυακές πλατφόρμες καταγγελίας μπορεί να μειώσουν τα εμπόδια, επιτρέποντας εμπιστευτική ή ανώνυμη αποκάλυψη, παρέχοντας πληροφορίες για δικαιώματα και διαδικασίες και κατευθύνοντας τα θύματα σε υπηρεσίες υποστήριξης. Ωστόσο, η ψηφιακή καταγγελία δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη θεσμική ευθύνη. Οι αθλητές θα χρησιμοποιήσουν τέτοια εργαλεία μόνο εάν πιστεύουν ότι οι καταγγελίες θα αντιμετωπιστούν με ασφάλεια, εμπιστευτικότητα και δικαιοσύνη. Ως εκ τούτου, τα συστήματα ψηφιακής καταγγελίας θα πρέπει να συνοδεύονται από εκπαίδευση, σαφή πρωτόκολλα, οδούς παραπομπής, διαδικασίες προστασίας δεδομένων και μηχανισμούς λογοδοσίας. Ο σχεδιασμός του έργου CoViS για συνδυασμό διαδικτυακών εκπαιδευτικών πόρων με πλατφόρμα καταγγελιών ανταποκρίνεται άμεσα σε αυτή την ανάγκη.

Η κατάρτιση αποτελεί επίσης κεντρικό στοιχείο. Προπονητές, επαγγελματίες αθλητιατρικής, διοικητικά στελέχη, γονείς και αθλητές χρειάζονται διαφοροποιημένη εκπαίδευση. Οι προπονητές και το υποστηρικτικό προσωπικό χρειάζονται κατάρτιση σε επαγγελματικά όρια, σχέσεις εξουσίας, συναίνεση, «grooming», παρέμβαση παρευρισκομένων, επικοινωνία με επίγνωση του τραύματος και καθήκοντα καταγγελίας (Fasting & Brackenridge, 2009· Mountjoy et al., 2016). Οι αθλητές χρειάζονται εκπαίδευση κατάλληλη για την ηλικία τους σχετικά με τη σωματική αυτονομία, την αποδεκτή και μη αποδεκτή συμπεριφορά, την παρενόχληση από συνομηλίκους, την ψηφιακή παρενόχληση και το πού να αναζητήσουν βοήθεια. Οι γονείς χρειάζονται καθοδήγηση σχετικά με τα προειδοποιητικά σημάδια, την επικοινωνία με τα παιδιά και τον τρόπο ανταπόκρισης σε αποκαλύψεις. Οι αθλητικοί οργανισμοί χρειάζονται θεσμική κατάρτιση σχετικά με την εφαρμογή πολιτικών προστασίας, τη διαχείριση καταγγελιών και την παρακολούθηση (Mountjoy et al., 2016).

Το μοντέλο «εκπαίδευσης εκπαιδευτών» που προτείνεται στο CoViS συνάδει με την ανάγκη βιώσιμης οικοδόμησης ικανοτήτων. Με την κατάρτιση πολλαπλασιαστών στη Σερβία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα, το έργο μπορεί να επεκτείνει τον αντίκτυπό του πέραν της άμεσης κοινοπραξίας και να ενσωματώσει τη γνώση σε συλλόγους, ομοσπονδίες, σχολεία και κοινοτικούς αθλητικούς οργανισμούς. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία σε πλαίσια όπου οι επίσημες δομές προστασίας είναι υποανάπτυκτες. Οι πολλαπλασιαστές μπορούν να λειτουργήσουν ως τοπικοί υπερασπιστές, εκπαιδευτές και συνδετικοί κρίκοι μεταξύ αθλητών, οικογενειών, συλλόγων και υπηρεσιών υποστήριξης. Ωστόσο, τέτοια μοντέλα απαιτούν διασφάλιση ποιότητας, συνεχή εποπτεία και επικαιροποιημένο υλικό, ώστε να αποφευχθεί η επιφανειακή εφαρμογή. Η μεθοδολογία του CoViS, η οποία συνδυάζει εμπειρική έρευνα, συνδημιουργημένο εκπαιδευτικό υλικό, εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης, συστάσεις πολιτικής και πλατφόρμα καταγγελιών, ευθυγραμμίζεται με την έμφαση της βιβλιογραφίας στις πολυεπίπεδες παρεμβάσεις προστασίας.

Συμπερασματικά, η βιβλιογραφία καταδεικνύει ότι η σεξουαλική βία στον αθλητισμό αποτελεί επίμονο, ανεπαρκώς καταγγελλόμενο και πολυδιάστατο πρόβλημα. Διαμορφώνεται από την έμφυλη ανισότητα, τις ανισορροπίες εξουσίας, τις αυταρχικές αθλητικές κουλτούρες, τις αδύναμες δομές προστασίας και τους περιορισμένους μηχανισμούς καταγγελίας (Brackenridge, 2001· Hartill, 2009). Αν και η ευρωπαϊκή και διεθνής πολιτική προσοχή έχει αυξηθεί, σημαντικά κενά παραμένουν, ιδίως στις βαλκανικές χώρες, όπου τα ειδικά για τον αθλητισμό δεδομένα και τα συστηματικά πρωτόκολλα πρόληψης είναι περιορισμένα. Το έργο CoViS είναι επομένως σε καλή θέση για να καλύψει ένα σημαντικό κενό στοιχείων και πρακτικής, συλλέγοντας εμπειρικά δεδομένα, αναπτύσσοντας εκπαιδευτικούς πόρους, καταρτίζοντας πολλαπλασιαστές, ευαισθητοποιώντας το κοινό και δημιουργώντας μια πλατφόρμα καταγγελιών. Η συμβολή του έγκειται στη σύνδεση της έρευνας, της εκπαίδευσης, των ψηφιακών εργαλείων και της θεσμικής δέσμευσης, με στόχο την προαγωγή ασφαλέστερων, πιο ενταξιακών και πιο υπόλογων αθλητικών περιβαλλόντων για τους νεαρούς αθλητές.

Η παρούσα έκθεση

Η διεξαγωγή ανάλυσης αναγκών στις συμμετέχουσες χώρες αποτελεί απαραίτητο πρώτο βήμα για το έργο CoViS, καθώς η σεξουαλική βία στον αθλητισμό παραμένει σοβαρό αλλά ανεπαρκώς τεκμηριωμένο πρόβλημα στη Σερβία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα. Παρότι η διεθνής και ευρωπαϊκή βιβλιογραφία δείχνει ότι η σεξουαλική παρενόχληση, κακοποίηση, εκμετάλλευση και βία εμφανίζονται σε όλα τα αθλήματα, τα επίπεδα ανταγωνισμού και τις ομάδες αθλητών, η διαθεσιμότητα αξιόπιστων στοιχείων ειδικών ανά χώρα και άθλημα παραμένει περιορισμένη. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία στο βαλκανικό πλαίσιο, όπου η πρόταση εντοπίζει έλλειψη ολοκληρωμένων δεδομένων, περιορισμένες δομές πρόληψης, ανεπαρκή ευαισθητοποίηση και απουσία συστηματικών μηχανισμών καταγγελίας. Επομένως, μια ανάλυση αναγκών θα επιτρέψει στο έργο να υπερβεί τις γενικές υποθέσεις και να αναπτύξει παρεμβάσεις θεμελιωμένες στις πραγματικότητες, τις εμπειρίες και τις θεσμικές συνθήκες κάθε συμμετέχουσας χώρας.

Η ανάγκη για μια τέτοια ανάλυση ενισχύεται από τη μεγάλη διακύμανση των ποσοστών επιπολασμού που αναφέρονται στη βιβλιογραφία. Ο επιπολασμός της σεξουαλικής παρενόχλησης στον αθλητισμό έχει αναφερθεί ότι κυμαίνεται από 19% έως 92%, ενώ ο επιπολασμός της σεξουαλικής κακοποίησης κυμαίνεται από 2% έως 49%, σε μεγάλο βαθμό λόγω διαφορών στους ορισμούς, τα εργαλεία μέτρησης, τα δείγματα και τους ερευνητικούς σχεδιασμούς (Mountjoy et al., 2016). Αυτή η διακύμανση καταδεικνύει ότι η σεξουαλική βία δεν μπορεί να γίνει επαρκώς κατανοητή χωρίς δεδομένα εντός συγκεκριμένου πλαισίου. Στις συμμετέχουσες χώρες, τα υπάρχοντα στοιχεία υποδεικνύουν ότι το πρόβλημα υπάρχει και είναι δυνητικά διαδεδομένο, αλλά οι διαθέσιμες πληροφορίες είναι αποσπασματικές. Για παράδειγμα, ελληνικές μελέτες έχουν αναφέρει υψηλά επίπεδα σεξουαλικής παρενόχλησης μεταξύ γυναικών αθλητριών, ενώ δεδομένα από τη Σερβία και τη Βουλγαρία υποδεικνύουν ευρύτερες κοινωνικές ανησυχίες σχετικά με τη σεξουαλική παρενόχληση και την έμφυλη βία, χωρίς να προσφέρουν ακριβείς εκτιμήσεις για το αθλητικό πλαίσιο (Babović & Reljanović, 2020· Chroni & Fasting, 2009· Chroni & Kavoura, 2022). Έτσι, μια ανάλυση αναγκών είναι απαραίτητη για να διαμορφωθεί μια σαφέστερη εικόνα της φύσης, της συχνότητας, των μορφών και των αντιλαμβανόμενων αιτιών της σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό στα συγκεκριμένα εθνικά πλαίσια που αφορά το CoViS.

Ένας επιπλέον λόγος για τη διεξαγωγή ανάλυσης αναγκών είναι ότι η σεξουαλική βία στον αθλητισμό συχνά δεν καταγγέλλεται επαρκώς. Οι αθλητές μπορεί να αποφεύγουν την αποκάλυψη λόγω φόβου αντιποίνων, ντροπής, έλλειψης εμπιστοσύνης στις αρχές, ανησυχίας για απώλεια της θέσης τους στην ομάδα, συναισθηματικής εξάρτησης από προπονητές ή υποστηρικτικό προσωπικό, ή αβεβαιότητας σχετικά με το αν συγκεκριμένες συμπεριφορές συνιστούν παρενόχληση ή κακοποίηση (Brackenridge, 2001· Fasting & Brackenridge, 2009· Hartill, 2009). Αυτά τα εμπόδια μπορεί να ενταθούν σε μικρές αθλητικές κοινότητες, όπου αθλητές, προπονητές, αξιωματούχοι και οικογένειες είναι στενά συνδεδεμένοι και όπου η καταγγελία μπορεί να εκλαμβάνεται ως απειλή για τη φήμη του συλλόγου, του προπονητή ή του αθλητή. Στις συμμετέχουσες χώρες, η πρόταση αναδεικνύει το πρόβλημα της μη αναγνώρισης και της μη καταγγελίας της έμφυλης βίας στον αθλητισμό ως κεντρική πρόκληση. Μια ανάλυση αναγκών μπορεί επομένως να εντοπίσει όχι μόνο εμπειρίες παρενόχλησης και κακοποίησης, αλλά και τα ψυχολογικά, πολιτισμικά, οργανωτικά και διαδικαστικά εμπόδια που εμποδίζουν τους αθλητές να μιλήσουν.

Η ανάλυση αναγκών είναι επίσης απαραίτητη επειδή οι στρατηγικές πρόληψης πρέπει να προσαρμόζονται στις τοπικές αθλητικές κουλτούρες και τις θεσμικές πραγματικότητες. Παρότι τα ευρωπαϊκά και διεθνή κείμενα παρέχουν πολύτιμους ορισμούς, αρχές και συστάσεις προστασίας, η εφαρμογή τους εξαρτάται από τις συγκεκριμένες δομές, τους πόρους και την ετοιμότητα των εθνικών αθλητικών συστημάτων. Η πρόταση σημειώνει ότι στη Σερβία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα υπάρχουν περιορισμένα στοιχεία για ολοκληρωμένες πολιτικές, κοινά πρωτόκολλα, συστηματικές διαδικασίες παρακολούθησης ή κεντρικούς φορείς υπεύθυνους για την πρόληψη της σεξουαλικής

βίας στον αθλητισμό. Μια ανάλυση αναγκών θα βοηθήσει να προσδιοριστεί ποιοι τύποι πολιτικών, εκπαιδευτικών εργαλείων, διαδικασιών καταγγελίας και θεσμικών συνεργασιών είναι επί του παρόντος διαθέσιμοι, τι λείπει και ποιες μορφές υποστήριξης χρειάζονται πιο επείγοντως αθλητές, προπονητές, επαγγελματίες αθλητιατρικής, σύλλογοι, ομοσπονδίες και οργανισμοί χάραξης πολιτικής.

Επιπλέον, η ανάλυση αναγκών θα διασφαλίσει ότι οι εκπαιδευτικοί πόροι που θα αναπτυχθούν από το CoViS θα είναι σχετικοί, πολιτισμικά ευαίσθητοι και πρακτικά χρήσιμοι. Η βιβλιογραφία δείχνει ότι η αποτελεσματική πρόληψη απαιτεί περισσότερα από γενική ευαισθητοποίηση. Οι αθλητές χρειάζεται να κατανοήσουν τη συναίνεση, τα όρια, το «grooming», την παρενόχληση μεταξύ συνομηλίκων, την ψηφιακή παρενόχληση και τις επιλογές καταγγελίας. Οι προπονητές και το υποστηρικτικό προσωπικό των αθλητών χρειάζονται κατάρτιση σε σχέσεις εξουσίας, επαγγελματικά όρια, ευθύνες παρειρισκομένων, ανταποκρίσεις με επίγνωση του τραύματος και διαδικασίες προστασίας (Fasting & Brackenridge, 2009· Mountjoy et al., 2016). Οι γονείς και οι αθλητικοί οργανισμοί χρειάζονται επίσης καθοδήγηση σχετικά με προειδοποιητικά σημάδια, αποκάλυψη, οδούς παραπομπής και θεσμική λογοδοσία. Συλλέγοντας δεδομένα απευθείας από αθλητές και προπονητές στις συμμετέχουσες χώρες, το έργο μπορεί να εντοπίσει τα συγκεκριμένα κενά γνώσης, τις παρανοήσεις, τους φόβους και τις πρακτικές ανάγκες που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν στις διαδικτυακές ενότητες, τα βίντεο, τα podcast, τις μελέτες περίπτωσης και την πλατφόρμα καταγγελιών.

Η ανάλυση αναγκών είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη διασφάλιση ότι θα συμπεριληφθούν οι φωνές ευάλωτων και υποεκπροσωπούμενων ομάδων. Η πρόταση δίνει έμφαση σε νεαρούς αθλητές, γυναίκες αθλήτριες, αθλητές με αναπηρία και άτομα που μπορεί να έχουν βιώσει αποκλεισμό, περιθωριοποίηση ή προηγούμενες αρνητικές εμπειρίες στον αθλητισμό. Η βιβλιογραφία υποδεικνύει ομοίως ότι η ευαλωτότητα στη σεξουαλική βία μπορεί να διαμορφώνεται από την ηλικία, το φύλο, την αναπηρία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την εξάρτηση από ενήλικες και τις άνισες σχέσεις εξουσίας (Mountjoy et al., 2016· Vertommen et al., 2016). Μια προσεκτικά σχεδιασμένη ανάλυση αναγκών μπορεί να αποτυπώσει τις εμπειρίες και τις ανησυχίες αυτών των ομάδων και να διασφαλίσει ότι το έργο δεν θα αναπαράγει ένα ενιαίο μοντέλο προστασίας για όλους. Αντίθετα, μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη ενταξιακών, προσβάσιμων και με επίκεντρο τον αθλητή πόρων.

Τέλος, η διεξαγωγή ανάλυσης αναγκών θα ενισχύσει τον τεκμηριωμένο και προσανατολισμένο σε πολιτικές χαρακτήρα του έργου CoViS. Τα ευρήματα θα παρέχουν το εμπειρικό θεμέλιο για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών πόρων, δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης, συστάσεων πολιτικής και μηχανισμών καταγγελίας. Θα επιτρέψουν επίσης στην κοινοπραξία να προσδιορίσει μετρήσιμες προτεραιότητες, να ορίσει ρεαλιστικούς δείκτες και να αξιολογήσει κατά πόσο το έργο ανταποκρίνεται σε πραγματικές και όχι σε τεκμαρτές ανάγκες. Υπό αυτή την έννοια, η ανάλυση αναγκών δεν είναι απλώς μια προκαταρκτική ερευνητική δραστηριότητα· είναι η μεθοδολογική γέφυρα μεταξύ του προβλήματος που εντοπίζεται στη βιβλιογραφία και των πρακτικών παρεμβάσεων που προτείνει το CoViS. Τεκμηριώνοντας την τρέχουσα κατάσταση στη Σερβία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα, το έργο μπορεί να συμβάλει στην ευρωπαϊκή γνώση σχετικά με τη σεξουαλική βία στον αθλητισμό, παράγοντας παράλληλα τοπικά σχετικά εργαλεία για την πρόληψη, την καταγγελία και τη θεσμική αλλαγή.

Ποσοτική μελέτη

Μέθοδος

Συμμετέχοντες/-ουσες

Το δείγμα της μελέτης αποτελούνταν από 184 αθλητές/-τριες, όλοι/-ες οι οποίοι/-ες παρείχαν έγκυρα δεδομένα για τις κύριες δημογραφικές μεταβλητές. Η ηλικία των συμμετεχόντων/-ουσών κυμαινόταν από 16 έως 63 έτη (Μ.Ο. = 24,16, Τ.Α. = 8,12). Οι συμμετέχοντες/-ουσες ήταν κατά πλειοψηφία γυναίκες, με 124 γυναίκες αθλήτριες (67,4%) και 60 άνδρες αθλητές (32,6%). Οι αθλητές/-τριες ανέφεραν σημαντική αθλητική εμπειρία, με τα έτη συμμετοχής στον αθλητισμό να κυμαίνονται από 1 έως 50 έτη (Μ.Ο. = 13,09, Τ.Α. = 7,11), υποδεικνύοντας ότι το δείγμα περιελάμβανε συμμετέχοντες/-ουσες τόσο με περιορισμένο όσο και με εκτεταμένο αθλητικό υπόβαθρο. Οι συμμετέχοντες/-ουσες εκπροσωπούσαν επίσης ευρύ φάσμα αθλητικών θέσεων και ειδικοτήτων, υποδηλώνοντας ετερογένεια στην αθλητική εμπειρία.

Το ανταγωνιστικό επίπεδο αναφέρθηκε για όλους/-ες τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες. Με βάση τις απαντήσεις τους, το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων/-ουσών ανήκε στην κατηγορία του ερασιτεχνικού/ψυχαγωγικού επιπέδου (n = 114, 62,0%), ακολουθούμενο από την κατηγορία της Α' κατηγορίας/λίγκας (n = 52, 28,3%), την εθνική ομάδα (n = 17, 9,2%) και τη Β' κατηγορία ή κατώτερη (n = 1, 0,5%). Τα αποτελέσματα αυτά υποδεικνύουν ότι το δείγμα αποτελούνταν κυρίως από αθλητές/-τριες ερασιτεχνικού επιπέδου.

Εργασία μέτρησης

Δημογραφικές και σχετικές με τον αθλητισμό πληροφορίες. Ζητήθηκε από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να παράσχουν δημογραφικές και σχετικές με τον αθλητισμό πληροφορίες. Συγκεκριμένα, ανέφεραν το φύλο, την ηλικία, το είδος αθλήματος, τα έτη συμμετοχής στο άθλημά τους και τη θέση τους στην ομάδα ή την αθλητική τους ειδικότητα. Το φύλο αξιολογήθηκε με δύο επιλογές απάντησης: άνδρας και γυναίκα. Η ηλικία και τα έτη αθλητικής συμμετοχής αναφέρθηκαν μέσω ανοιχτών ερωτήσεων. Οι συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν επίσης το άθλημα που ασκούσαν και τη θέση/ειδικότητά τους με ανοιχτές απαντήσεις. Τέλος, οι συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν το υψηλότερο ανταγωνιστικό επίπεδο που είχαν επιτύχει, επιλέγοντας μεταξύ τεσσάρων κατηγοριών: Β' κατηγορία ή κατώτερη, Α' κατηγορία, εθνική ομάδα και ερασιτεχνικό επίπεδο.

Εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης. Οι εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης αξιολογήθηκαν μέσω κλίμακας αυτοαναφοράς που μετρούσε τη συχνότητα με την οποία οι συμμετέχοντες/-ουσες είχαν βιώσει διάφορες μορφές σεξουαλικά ανάρμοστων, προσβλητικών ή καταναγκαστικών συμπεριφορών. Η κλίμακα περιελάμβανε στοιχεία που αναφέρονταν σε λεκτικές, μη λεκτικές, οπτικές και σωματικές μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης. Ζητήθηκε από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να αναφέρουν πόσο συχνά είχαν βιώσει κάθε συμπεριφορά. Τα στοιχεία κάλυπταν ευρύ φάσμα εμπειριών, όπως σεξουαλική παρενόχληση μέσω προσβολών ή διάδοσης φημών, σεξουαλικοποιημένη συμπεριφορά όπως χαρακτηρισμοί, χειρονομίες, ταπείνωση, προσβλητικά σχόλια ή άλλη ανεπιθύμητη συμπεριφορά, και έκθεση σε σεξουαλικά ρητό ή ανάρμοστο υλικό, όπως προβολή πορνογραφικού υλικού. Άλλα στοιχεία αξιολογούσαν πιο άμεσες ή παρεμβατικές συμπεριφορές, όπως έκθεση ενδεδυμένων μερών του σώματος από κάποιον, προσβολές ή χλευασμό βάσει του φύλου του/της συμμετέχοντος/-ουσας, σεξουαλικό εκβιασμό ή εξαναγκασμό σε σεξουαλική επαφή και ανεπιθύμητο ή ανάρμοστο σωματικό άγγιγμα. Πρόσθετα στοιχεία αφορούσαν σεξουαλικά σχόλια, επιθετικά τηλεφωνήματα ή ανεπιθύμητες φωτογραφίες, καθώς και σχόλια για το σώμα, την ενδυμασία, την οικογενειακή κατάσταση ή τη σεξουαλικότητα του/της συμμετέχοντος/-ουσας. Παρεχόταν επίσης μια ανοιχτή επιλογή «άλλο», ώστε οι συμμετέχοντες/-ουσες να μπορούν να αναφέρουν πρόσθετες εμπειρίες που δεν καλύπτονταν από τα καταγεγραμμένα στοιχεία. Οι απαντήσεις δίνονταν σε τετράβαθμη κλίμακα συχνότητας: 1 = ποτέ, 2 = μία ή δύο φορές, 3 = αρκετές

φορές και 4 = συχνά. Υψηλότερες βαθμολογίες υποδήλωναν συχνότερες εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης. Ανάλογα με την αναλυτική στρατηγική, οι απαντήσεις μπορούν να εξεταστούν σε επίπεδο στοιχείου ή να συνδυαστούν για τη δημιουργία ενός συνολικού δείκτη έκθεσης σε σεξουαλική παρενόχληση, εφόσον υποστηρίζονται η εσωτερική συνέπεια και η διαστασιμότητα.

Αποδοχή μύθων παρενόχλησης. Η αποδοχή μύθων παρενόχλησης αξιολογήθηκε με μια προσαρμοσμένη στην παρενόχληση έκδοση της Επικαιροποιημένης Κλίμακας Αποδοχής Μύθων Βιασμού του Ιλλινόις (Updated Illinois Rape Myth Acceptance Scale), που αναπτύχθηκε από τους McMahon και Farmer (2011). Η κλίμακα μετρά τον βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες/-ουσες υιοθετούν στερεοτυπικές, ανακριβείς ή ενοχοποιητικές για το θύμα πεποιθήσεις σχετικά με τον βιασμό και τη σεξουαλική επίθεση. Η επικαιροποιημένη έκδοση σχεδιάστηκε για να αξιολογεί πιο λεπτούς και σύγχρονους μύθους βιασμού και περιλαμβάνει 22 στοιχεία οργανωμένα γύρω από τέσσερις διαστάσεις: «Το/Η ζήτησε», «Δεν το εννοούσε», «Δεν ήταν πραγματικά παρενόχληση» και «Είπε ψέματα». Τα στοιχεία αντικατοπτρίζουν κοινές πεποιθήσεις που μπορεί να ελαχιστοποιούν τη σεξουαλική βία, να δικαιολογούν τους δράστες ή να μετατοπίζουν την ευθύνη στα θύματα. Για παράδειγμα, η διάσταση «Το/Η ζήτησε» περιλαμβάνει δηλώσεις που υποδηλώνουν ότι η συμπεριφορά, η ενδυμασία ή το σεξουαλικό ιστορικό του θύματος το καθιστά εν μέρει υπεύθυνο για ό,τι συνέβη. Η διάσταση «Δεν το εννοούσε» περιλαμβάνει πεποιθήσεις που δικαιολογούν τη συμπεριφορά του δράστη αποδίδοντάς την σε παρεξήγηση, απώλεια ελέγχου ή κακή επικοινωνία. Η διάσταση «Δεν ήταν πραγματικά παρενόχληση» αποτυπώνει πεποιθήσεις που αρνούνται ή ελαχιστοποιούν την επίθεση όταν δεν υπήρξε σωματική αντίσταση, ορατός τραυματισμός ή χρήση βίας. Τέλος, η διάσταση «Είπε ψέματα» αξιολογεί πεποιθήσεις ότι οι γυναίκες συχνά υπερβάλλουν, παρερμηνεύουν ή καταγγέλλουν ψευδώς βιασμό. Οι συμμετέχοντες/-ουσες απαντούσαν σε κάθε στοιχείο σε κλίμακα τύπου Likert συμφωνίας από 1 = διαφωνώ απόλυτα έως 5 = συμφωνώ απόλυτα.

Αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης. Η αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης αξιολογήθηκε με το εργαλείο μέτρησης αντιλαμβανόμενου ελέγχου συμπεριφοράς των Sundstrom et al. (2018), το οποίο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Θεωρίας της Σχεδιασμένης Συμπεριφοράς. Στο πλαίσιο αυτό, ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος συμπεριφοράς αναφέρεται στις πεποιθήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών σχετικά με το αν αισθάνονται ικανοί/-ές να προβούν σε δράση όταν είναι μάρτυρες σεξουαλικής παρενόχλησης ή σεξουαλικού παραπτώματος. Η κατασκευή αντικατοπτρίζει τόσο την αυτο-αποτελεσματικότητα, δηλαδή την εμπιστοσύνη στην ικανότητά τους να παρέμβουν, όσο και την ελεγκσιμότητα, δηλαδή τον βαθμό στον οποίο η καταγγελία γίνεται αντιληπτή ως εφικτή παρά τα πιθανά εμπόδια. Η κλίμακα αποτυπώνει την εμπιστοσύνη και την αντιλαμβανόμενη ικανότητα των συμμετεχόντων/-ουσών να δράσουν ως ενεργοί παρευρισκόμενοι. Τα στοιχεία αναφέρονται συνήθως στο αν οι ερωτώμενοι/-ες πιστεύουν ότι μπορούν να αναγνωρίσουν προβληματικές καταστάσεις, να παρέμβουν με ασφάλεια, να στηρίξουν το άτομο-στόχο ή να προβούν σε δράση για την πρόληψη σεξουαλικής παρενόχλησης ή σεξουαλικής επίθεσης. Για παράδειγμα, το περιεχόμενο των στοιχείων περιλαμβάνει δηλώσεις όπως «Είμαι σίγουρος/-η για την ικανότητά μου να καταγγείλω σεξουαλική παρενόχληση». Οι απαντήσεις δίνονταν σε κλίμακα τύπου Likert συμφωνίας από 1 = διαφωνώ απόλυτα έως 7 = συμφωνώ απόλυτα, με υψηλότερες βαθμολογίες να υποδηλώνουν ισχυρότερη αντιλαμβανόμενη ικανότητα ή έλεγχο για την καταγγελία.

Προθέσεις καταγγελίας σεξουαλικής παρενόχλησης. Οι προθέσεις των συμμετεχόντων/-ουσών να καταγγείλουν περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης ή πιθανής σεξουαλικής επίθεσης αξιολογήθηκαν με στοιχεία προσαρμοσμένα από τους Sundstrom et al. (2018). Η κλίμακα μετρά τον βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες/-ουσες προτίθενται να προβούν σε δράση καταγγέλλοντας ανάρμοστη σεξουαλική συμπεριφορά, εάν γίνουν μάρτυρες ή βιώσουν τέτοια περιστατικά στο περιβάλλον της ομάδας τους. Τα στοιχεία αντικατοπτρίζουν τόσο τις προσωπικές προθέσεις καταγγελίας όσο και τις θετικές πεποιθήσεις σχετικά με την καταγγελία ως προληπτική δράση. Η κλίμακα περιελάμβανε τέσσερα στοιχεία. Δύο στοιχεία αξιολογούσαν τις προσωπικές προθέσεις

καταγγελίας των συμμετεχόντων/-ουσών, όπως «Προτίθεται να καταγγείλω την επόμενη φορά που θα γίνω μάρτυρας πιθανής σεξουαλικής επίθεσης» και «Προτίθεται να καταγγείλω σεξουαλική παρενόχληση κάποια στιγμή όσο βρίσκομαι στην ομάδα μου». Τα υπόλοιπα στοιχεία αξιολογούσαν ευνοϊκές εκτιμήσεις για την καταγγελία και τον σχεδιασμό, όπως «Η καταγγελία είναι καλός τρόπος πρόληψης μιας σεξουαλικής επίθεσης» και «Ο σχεδιασμός τρόπων καταγγελίας είναι καλός». Οι συμμετέχοντες/-ουσες απαντούσαν σε κάθε στοιχείο σε επτάβαθμη κλίμακα τύπου Likert από 1 = διαφωνώ απόλυτα έως 7 = συμφωνώ απόλυτα. Υψηλότερες βαθμολογίες υποδήλωναν ισχυρότερες προθέσεις καταγγελίας σεξουαλικής παρενόχλησης ή πιθανής σεξουαλικής επίθεσης, καθώς και πιο θετικές πεποιθήσεις σχετικά με την καταγγελία ως κατάλληλη και προληπτική αντίδραση.

Διαδικασία

Ο σχεδιασμός και οι διαδικασίες της ποσοτικής μελέτης τηρούσαν τη Διακήρυξη του Ελσίνκι για την έρευνα με ανθρώπους. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω διαδικτυακού ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς. Η έρευνα διανεμήθηκε ηλεκτρονικά σε συμμετέχοντες/-ουσες μέσω σχετικών αθλητικών συλλόγων, ομάδων ή/και αθλητικών δικτύων. Πριν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες/-ουσες ενημερώθηκαν για τον σκοπό της μελέτης, τον εθελοντικό χαρακτήρα της συμμετοχής τους και το δικαίωμά τους να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή χωρίς αρνητικές συνέπειες. Ενημερώθηκαν επίσης ότι δεν υπήρχαν σωστές ή λάθος απαντήσεις και ενθαρρύνθηκαν να απαντήσουν με ειλικρίνεια, βάσει των προσωπικών τους απόψεων και εμπειριών. Μετά από αυτή την ενημέρωση, ζητήθηκε από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για να λάβουν μέρος στη συμπλήρωση της έρευνας. Η συμμετοχή ήταν ανώνυμη και δεν συλλέχθηκαν άμεσα αναγνωρίσιμες πληροφορίες, όπως ονόματα ή στοιχεία επικοινωνίας. Όλες οι απαντήσεις αντιμετωπίστηκαν ως εμπιστευτικές και χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Τα δεδομένα αποθηκεύτηκαν με ασφάλεια και αναλύθηκαν συγκεντρωτικά, ώστε να μην είναι δυνατή η αναγνώριση μεμονωμένων συμμετεχόντων/-ουσών σε καμία έκθεση ή δημοσίευση. Λόγω της ευαίσθητης φύσης του θέματος, οι συμμετέχοντες/-ουσες ενημερώθηκαν επίσης ότι μπορούσαν να παραλείψουν οποιαδήποτε ερώτηση δεν επιθυμούσαν να απαντήσουν.

Αποτελέσματα

Η προκαταρκτική ποσοτική ανάλυση παρέχει ενθαρρυντικά στοιχεία ότι το έργο έχει προσεγγίσει επιτυχώς ένα ποικίλο δείγμα συμμετεχόντων/-ουσών στις συμμετέχουσες χώρες και έχει παραγάγει χρήσιμα βασικά στοιχεία σχετικά με τις εμπειρίες, τις αντιλήψεις και τις σκοπούμενες αντιδράσεις σε ζητήματα προστασίας και παρενόχλησης στον αθλητισμό. Το σύνολο δεδομένων περιελάμβανε 184 ερωτηθέντες/-είσες, με εκπροσώπηση από τη Βουλγαρία ($n = 52 \cdot 28,3\%$), την Ελλάδα ($n = 68 \cdot 37,0\%$) και τη Σερβία ($n = 64 \cdot 34,8\%$). Το δείγμα ήταν κατά πλειοψηφία γυναικείο, με 124 γυναίκες συμμετέχουσες (67,4%) και 60 άνδρες συμμετέχοντες (32,6%).

Εμπειρίες παρενόχλησης

Η ανάλυση συχνότητας των στοιχείων που μετρούσαν εμπειρίες παρενόχλησης έδειξε σημαντική διακύμανση ως προς τον βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν ότι είχαν βιώσει ή παρατηρήσει τις αξιολογούμενες καταστάσεις. Για τις Προσβολές και τη Διάδοση Φημών, περίπου τα δύο τρίτα του δείγματος ανέφεραν ότι η κατάσταση δεν είχε συμβεί ποτέ, ενώ το 32,6% ανέφερε ότι είχε συμβεί τουλάχιστον μία φορά. Πιο συγκεκριμένα, το 6,0% ανέφερε ότι συνέβη μία φορά, το 16,8% αρκετές φορές και το 9,8% συχνά. Αυτό υποδεικνύει ότι, παρότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων/-ουσών δεν ανέφερε αυτή την εμπειρία, μια σημαντική μειοψηφία την είχε βιώσει επανειλημμένα.

Σχήμα 1. Συχνότητα προσβολών και διάδοσης φημών

Η Σεξουαλικοποιημένη Συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένων χαρακτηρισμών, χειρονομιών, ταπείνωσης, προσβλητικών και ανεπιθύμητων συμπεριφορών, ήταν ένα από τα πιο συχνά αναφερόμενα στοιχεία. Οι μισοί/-ές ερωτηθέντες/-είσες ανέφεραν ότι η κατάσταση δεν είχε συμβεί ποτέ, ενώ οι υπόλοιποι/-ες μισοί/-ές ανέφεραν ότι είχε συμβεί τουλάχιστον μία φορά. Αξιοσημείωτα, το 24,5% ανέφερε ότι συνέβη αρκετές φορές και το 13,0% ότι συνέβη συχνά. Το εύρημα αυτό υποδεικνύει ότι πρόκειται για σχετικά συχνή εμπειρία στο δείγμα και μπορεί να αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για τις δράσεις του έργου.

Σχήμα 2. Συχνότητα σεξουαλικοποιημένης συμπεριφοράς

Όσον αφορά την Προβολή Πορνογραφικού Υλικού, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων/-ουσών, 89,7%, ανέφερε ότι η κατάσταση δεν είχε συμβεί ποτέ. Μόνο το 10,3% ανέφερε κάποια περίπτωση εμφάνισης, με 2,2% να αναφέρει ότι συνέβη μία φορά, 6,5% αρκετές φορές και 1,6% συχνά. Αυτό υποδεικνύει ότι επρόκειτο για μία από τις λιγότερο συχνά αναφερόμενες καταστάσεις, αν και η παρουσία της σε μικρότερη ομάδα συμμετεχόντων/-ουσών αναδεικνύει την ανάγκη στοχευμένων μέτρων ευαισθητοποίησης και πρόληψης.

Σχήμα 3. Συχνότητα προβολής πορνογραφικού υλικού

Παρόμοιο μοτίβο παρατηρήθηκε για την Έκθεση Ενδεδυμένων Μερών του Σώματος, όπου το 84,2% των συμμετεχόντων/-ουσών ανέφερε ότι η κατάσταση δεν είχε συμβεί ποτέ. Ωστόσο, το 15,8% ανέφερε τουλάχιστον μία περίπτωση, με 4,9% μία φορά, 7,6% αρκετές φορές και 3,3% συχνά. Αν και λιγότερο συχνή από άλλες συμπεριφορές παρενόχλησης, το στοιχείο αυτό εξακολουθεί να υποδεικνύει μη αμελητέο επίπεδο έκθεσης εντός του δείγματος.

Σχήμα 4. Συχνότητα έκθεσης ενδεδυμένων μερών του σώματος

Οι Προσβολές ή ο Χλευασμός βάσει Φύλου ήταν επίσης σχετικά συχνές. Ενώ το 56,0% των συμμετεχόντων/-ουσών ανέφερε ότι η κατάσταση δεν είχε συμβεί ποτέ, το 44,0% ανέφερε ότι είχε συμβεί τουλάχιστον μία φορά. Ειδικότερα, το 13,0% ανέφερε ότι συνέβη μία φορά, το 21,7% αρκετές φορές και το 9,2% συχνά. Αυτό υποδηλώνει ότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά αποτελεί ακόμη έναν σημαντικό τομέα παρέμβασης, ιδίως καθώς σχεδόν ένας/μία στους/στις τρεις συμμετέχοντες/-ουσες ανέφερε επαναλαμβανόμενη έκθεση.

Σχήμα 5. Συχνότητα χλευασμού βάσει φύλου

Όσον αφορά τον Σεξουαλικό Εκβιασμό και τον Εξαναγκασμό σε Σεξουαλική Επαφή, οι περισσότεροι/-ες ερωτηθέντες/-είσες, 88,0%, ανέφεραν ότι η κατάσταση δεν είχε συμβεί ποτέ. Μικρότερο ποσοστό, 12,0%, ανέφερε ότι είχε συμβεί τουλάχιστον μία φορά, με 3,3% να αναφέρει μία φορά, 6,5% αρκετές φορές και 2,2% συχνά. Έτσι, η συγκεκριμένη συμπεριφορά φαίνεται σχετικά ασυνήθιστη στο παρόν δείγμα, παραμένει όμως σημαντική για την πρόληψη, καθώς ορισμένοι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν επαναλαμβανόμενες εμπειρίες.

Σχήμα 6. Συχνότητα σεξουαλικού εκβιασμού και εξαναγκασμού

Όσον αφορά το Ανεπιθύμητο και Ανάρμοστο Σωματικό Άγγιγμα, το 77,7% των συμμετεχόντων/-ουσών ανέφερε ότι η κατάσταση δεν είχε συμβεί ποτέ, ενώ το 22,3% ανέφερε τουλάχιστον μία περίπτωση. Συγκεκριμένα, το 10,3% ανέφερε ότι συνέβη μία φορά, το 9,8% αρκετές φορές και το 2,2% συχνά. Αυτό υποδεικνύει μέτριο επίπεδο εμφάνισης σε σύγκριση με τα άλλα στοιχεία, γεγονός που υποδηλώνει ότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά θα πρέπει να αντιμετωπιστεί στο ευρύτερο πλαίσιο εκπαίδευσης για την προστασία.

Σχήμα 7. Συχνότητα ανεπιθύμητου και ανάρμοστου σωματικού αγγίγματος

Όσον αφορά τα Σεξουαλικά Σχόλια, τα Επιθετικά Τηλεφωνήματα ή τις Φωτογραφίες, το 85,3% των συμμετεχόντων/-ουσών ανέφερε ότι η κατάσταση δεν είχε συμβεί ποτέ. Ωστόσο, το 14,7% ανέφερε τουλάχιστον μία περίπτωση, με 4,9% μία φορά, 8,7% αρκετές φορές και 1,1% συχνά. Αυτό κατατάσσει τη συγκεκριμένη συμπεριφορά μεταξύ των λιγότερο συχνά αναφερόμενων στοιχείων, αν και μια μικρή αλλά σημαντική ομάδα συμμετεχόντων/-ουσών ανέφερε επαναλαμβανόμενη έκθεση.

Σχήμα 8. Συχνότητα σεξουαλικών σχολίων, επιθετικών τηλεφωνημάτων ή φωτογραφιών

Τέλος, τα Σχόλια για το Σώμα, την Ενδυμασία, την Οικογενειακή Κατάσταση ή τη Σεξουαλικότητα ήταν από τα πιο συχνά αναφερόμενα στοιχεία, με το 48,9% των συμμετεχόντων/-ουσών να αναφέρει ότι η κατάσταση είχε συμβεί τουλάχιστον μία φορά. Συγκεκριμένα, το 11,4% ανέφερε μία περίπτωση, το 25,0% ανέφερε ότι συνέβη αρκετές φορές και το 12,5% ότι συνέβη συχνά. Το μοτίβο αυτό υποδεικνύει ότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά αποτελεί ιδιαίτερα σχετικό ζήτημα στο δείγμα και θα πρέπει να θεωρηθεί βασική προτεραιότητα στις επόμενες δράσεις του έργου, στο εκπαιδευτικό υλικό και στις στρατηγικές πρόληψης.

Σχήμα 9. Συχνότητα σχολίων παρενόχλησης

Συνολικά, τα υψηλότερα επίπεδα εμφάνισης εντοπίστηκαν για τη Σεξουαλικοποιημένη Συμπεριφορά, τα Σχόλια για το Σώμα, την Ενδυμασία, την Οικογενειακή Κατάσταση ή τη Σεξουαλικότητα και τις Προσβολές ή τον Χλευασμό βάσει Φύλου, ακολουθούμενα από τις Προσβολές και τη Διάδοση Φημών. Τα στοιχεία αυτά φαίνεται να αντικατοπτρίζουν τις πιο διαδεδομένες ανησυχίες στο δείγμα. Αντίθετα, τα B3, B6, B8 και B4 αναφέρθηκαν λιγότερο συχνά, χωρίς όμως να απουσιάζουν. Τα ευρήματα επομένως υποστηρίζουν την ανάγκη για μια ευρεία προσέγγιση πρόληψης, που θα αντιμετωπίζει τόσο τις συχνές όσο και τις λιγότερο συχνές μορφές προβληματικών εμπειριών σε αθλητικά περιβάλλοντα.

Όσον αφορά τα πρόσωπα που εμπλέκονται στην παρενόχληση, έγκυρες απαντήσεις δόθηκαν από 144 συμμετέχοντες/-ουσες, ενώ 40 συμμετέχοντες/-ουσες δεν απάντησαν. Μεταξύ όσων απάντησαν, η πιο συχνά επιλεγμένη κατηγορία ήταν το «Άλλο», που αναφέρθηκε από 52 συμμετέχοντες/-ουσες, δηλαδή το 36,1% των έγκυρων απαντήσεων. Ακολούθησαν οι συναθλητές/-τριες, που αναφέρθηκαν από 44 συμμετέχοντες/-ουσες ή το 30,6% των έγκυρων απαντήσεων. Οι προπονητές/-τριες αναφέρθηκαν από 30 συμμετέχοντες/-ουσες, αντιπροσωπεύοντας το 20,8% των έγκυρων απαντήσεων, ενώ άλλα μέλη προσωπικού αναφέρθηκαν από 18 συμμετέχοντες/-ουσες, δηλαδή το 12,5% των έγκυρων απαντήσεων. Τα ευρήματα αυτά υποδεικνύουν ότι οι καταστάσεις που κατέγραψε αυτό το ερώτημα παρακολούθησης δεν αποδίδονταν σε μία μόνο ομάδα προσώπων. Αντίθετα, φαίνεται να εμπλέκουν ευρύτερο φάσμα ατόμων εντός του αθλητικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων συνομηλίκων, προπονητών/-τριών, προσωπικού και άλλων προσώπων. Αυτό υποστηρίζει την ανάγκη για δράσεις προστασίας που να αφορούν το ευρύτερο αθλητικό πλαίσιο και όχι να επικεντρώνονται αποκλειστικά σε μία ομάδα.

Σχήμα 10. Συχνότητα εμπλεκόμενων προσώπων στην παρενόχληση

Όσον αφορά την καταγγελία του περιστατικού σε κάποιον/-α, έγκυρες απαντήσεις υπήρχαν για 150 συμμετέχοντες/-ουσες, ενώ 34 απαντήσεις έλειπαν. Τα αποτελέσματα έδειξαν ισόποση κατανομή μεταξύ των δύο επιλογών απάντησης. Συγκεκριμένα, 75 συμμετέχοντες/-ουσες απάντησαν «Όχι» και 75 απάντησαν «Ναι», με κάθε κατηγορία να αντιπροσωπεύει το 50,0% των έγκυρων απαντήσεων. Αυτή η ισορροπημένη κατανομή υποδεικνύει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες ήταν εξίσου διχασμένοι/-ες ως προς το ζήτημα αυτό. Από την οπτική του έργου, το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι το θέμα που καλύπτει το ερώτημα B2α μπορεί να αντικατοπτρίζει έναν τομέα όπου οι εμπειρίες, η ευαισθητοποίηση ή οι αντιλήψεις διαφέρουν ουσιαστικά μεταξύ των συμμετεχόντων/-ουσών. Επομένως, οι μελλοντικές δράσεις κατάρτισης και ευαισθητοποίησης θα πρέπει να λάβουν υπόψη

αυτή τη διακύμανση και να παρέχουν σαφή καθοδήγηση για την υποστήριξη κοινής κατανόησης μεταξύ συμμετεχόντων/-ουσών και αθλητικών περιβαλλόντων.

Σχήμα 11. Συχνότητα καταγγελίας του περιστατικού

Όσον αφορά σε ποιον/-α ανέφεραν το περιστατικό, έγκυρες απαντήσεις δόθηκαν από 79 συμμετέχοντες/-ουσες, ενώ 105 απαντήσεις έλειπαν. Μεταξύ όσων απάντησαν, η πλειοψηφία επέλεξε να καταγγείλει σε Συναθλητή/-τρια, με 59 συμμετέχοντες/-ουσες, δηλαδή το 74,7% των έγκυρων απαντήσεων. Μικρότερο ποσοστό επέλεξε την Οικογένεια (13 συμμετέχοντες/-ουσες· 16,5% των έγκυρων απαντήσεων), ενώ 4 συμμετέχοντες/-ουσες προτίμησαν να καταγγείλουν σε Προπονητή/-τρια (5,1%) και 3 συμμετέχοντες/-ουσες επέλεξαν να καταγγείλουν σε Αξιωματούχους του Συλλόγου (3,8%).

Σχήμα 12. Συχνότητα προσώπων στα οποία αναφέρθηκε το περιστατικό

Αντιλήψεις για την παρενόχληση

Με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών, οι συμμετέχοντες/-ουσες εμφάνισαν γενικά χαμηλή έως μέτρια αποδοχή πεποιθήσεων που ελαχιστοποιούν ή δικαιολογούν περιστατικά παρενόχλησης. Η χαμηλότερη μέση βαθμολογία παρατηρήθηκε για το «Δεν ήταν παρενόχληση» (Μ.Ο. = 1,82, Τ.Α. = 0,97), υποδεικνύοντας ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες ήταν σχετικά απίθανο να ερμηνεύσουν την κατάσταση ως «όχι παρενόχληση». Το στοιχείο «Το/Η ζήτησε» εμφάνισε επίσης σχετικά χαμηλή μέση βαθμολογία (Μ.Ο. = 2,34, Τ.Α. = 1,08), υποδεικνύοντας περιορισμένη συμφωνία με ενοχοποιητικές για το θύμα εξηγήσεις. Ομοίως, το «Δεν το εννοούσε» είχε χαμηλή προς μέτρια μέση βαθμολογία (Μ.Ο. = 2,39, Τ.Α. = 0,82), υποδεικνύοντας ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν έτειναν έντονα να δικαιολογήσουν τη συμπεριφορά ως ακούσια. Η υψηλότερη βαθμολογία μεταξύ αυτών των αντιλήψεων εντοπίστηκε για το «Είπε ψέματα» (Μ.Ο. = 2,72, Τ.Α. = 1,04), υποδεικνύοντας ότι οι αμφιβολίες σχετικά με την αλήθεια του προσώπου που κατήγγειλε το περιστατικό ήταν κάπως πιο έντονες σε σχέση με τις άλλες ελαχιστοποιητικές πεποιθήσεις, παρότι παρέμεναν κάτω από το μέσο σημείο μιας κλίμακας 1–5.

Συνολικά, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, κατά μέσο όρο, οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν υιοθετούσαν έντονα αρνητικές ή ελαχιστοποιητικές αντιλήψεις σχετικά με περιστατικά παρενόχλησης. Πρόκειται για θετικό εύρημα για το έργο, καθώς υποδεικνύει ότι η ομάδα-στόχος ενδέχεται να διαθέτει ήδη σχετικά υποστηρικτικές στάσεις απέναντι στην αναγνώριση της παρενόχλησης και στην αποφυγή ενοχοποιητικών για το θύμα ερμηνειών. Ταυτόχρονα, το γεγονός ότι η μέση βαθμολογία δεν βρισκόταν στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο δείχνει ότι τέτοιες πεποιθήσεις εξακολουθούν να υπάρχουν σε κάποιον βαθμό, ιδίως όσον αφορά το κατά πόσο κάποιος/-α μπορεί να λείει ψέματα. Επομένως, τα αποτελέσματα της έρευνας υποστηρίζουν την ανάγκη για εκπαιδευτικές δράσεις που θα ενισχύσουν περαιτέρω την ικανότητα των συμμετεχόντων/-ουσών να αναγνωρίζουν την παρενόχληση, να αμφισβητούν στάσεις ενοχοποίησης του θύματος και να προάγουν μια ασφαλέστερη και πιο υποστηρικτική κουλτούρα καταγγελίας στον αθλητισμό.

Σχήμα 13. Μέσοι όροι μεταβλητών σχετικών με τις αντιλήψεις για την παρενόχληση (Το/Η ζήτησε, Δεν το εννοούσε, Δεν ήταν παρενόχληση, Είπε ψέματα)

Αντιλήψεις ψυχολογικής ασφάλειας

Με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών, η ασφάλεια που βιώνεται ως αποτέλεσμα του κλίματος της ομάδας εμφάνισε μέτρια μέση βαθμολογία (Μ.Ο. = 3,12, Τ.Α. = 0,47). Αυτό υποδεικνύει ότι οι αντιλήψεις ασφάλειας των συμμετεχόντων/-ουσών δεν ήταν ούτε ιδιαίτερα χαμηλές ούτε πολύ υψηλές, αλλά μάλλον γύρω από το μέσο της κλίμακας. Στην πράξη, αυτό δείχνει ότι, παρότι οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν ανέφεραν έντονη έλλειψη ασφάλειας, δεν εξέφρασαν επίσης σαφώς ισχυρό αίσθημα ασφάλειας. Πρόκειται για σημαντικό εύρημα, καθώς αναδεικνύει την ασφάλεια ως

τομέα που χρήζει περαιτέρω ενίσχυσης. Το αποτέλεσμα υποδεικνύει ότι οι δράσεις του έργου θα πρέπει να συνεχίσουν να επικεντρώνονται στη δημιουργία ασφαλέστερων αθλητικών περιβαλλόντων, στη βελτίωση της εμπιστοσύνης στις διαδικασίες καταγγελίας και στη διασφάλιση ότι οι αθλητές αισθάνονται προστατευμένοι και υποστηριζόμενοι όταν αποκαλύπτουν ή ανταποκρίνονται σε καταστάσεις σχετικές με παρενόχληση.

Αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης

Με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών, η αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης εμφάνισε σχετικά υψηλή μέση βαθμολογία (Μ.Ο. = 4,86, Τ.Α. = 1,45). Αυτό υποδεικνύει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες αισθάνονταν γενικά ότι διέθεταν την ικανότητα, την εμπιστοσύνη ή τον έλεγχο που απαιτείται για να ανταποκριθούν σε καταστάσεις σχετικές με παρενόχληση. Στην πράξη, πρόκειται για θετικό εύρημα, καθώς υποδεικνύει ότι πολλοί/-ές συμμετέχοντες/-ουσες πιστεύουν ότι μπορούν να αναγνωρίσουν, να ανταποκριθούν ή να καταγγείλουν τέτοια περιστατικά όταν είναι απαραίτητο. Ωστόσο, η τυπική απόκλιση υποδεικνύει κάποια διακύμανση στις απαντήσεις, γεγονός που σημαίνει ότι δεν αισθάνονταν όλοι/-ες οι συμμετέχοντες/-ουσες εξίσου σίγουροι/-ες ή ικανοί/-ές. Αυτό υποδεικνύει ότι, ενώ ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος είναι ήδη σχετικά ισχυρός, ενδέχεται να χρειάζεται περαιτέρω κατάρτιση, ώστε όλοι/-ες οι αθλητές και οι εμπλεκόμενοι φορείς να γνωρίζουν ποιες ενέργειες να αναλάβουν, πού να καταγγείλουν περιστατικά και πώς να αναζητήσουν υποστήριξη με ασφάλεια. Συνολικά, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν μια ενθαρρυντική βάση για παρέμβαση, καθώς οι συμμετέχοντες/-ουσες φαίνεται να είναι σχετικά έτοιμοι/-ες να δράσουν, οι δράσεις του έργου όμως θα πρέπει να συνεχίσουν να ενισχύουν τις πρακτικές δεξιότητες, τη γνώση καταγγελίας και την αυτοπεποίθηση στη διαχείριση ζητημάτων προστασίας.

Προθέσεις καταγγελίας παρενόχλησης

Με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών, η μεταβλητή πρόθεσης καταγγελίας παρενόχλησης εμφάνισε σχετικά υψηλή μέση βαθμολογία (Μ.Ο. = 5,43, Τ.Α. = 1,34). Αυτό υποδεικνύει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν γενικά ισχυρή πρόθεση να δράσουν, να ανταποκριθούν ή να καταγγείλουν όταν αντιμετωπίζουν καταστάσεις σχετικές με παρενόχληση. Πρόκειται για θετικό εύρημα, καθώς υποδεικνύει ότι πολλοί/-ές συμμετέχοντες/-ουσες τείνουν ήδη να αναλαμβάνουν δράση αντί να παραμένουν παθητικοί/-ές. Ταυτόχρονα, η τυπική απόκλιση δείχνει κάποια διακύμανση στις απαντήσεις, γεγονός που σημαίνει ότι δεν ανέφεραν όλοι/-ες οι συμμετέχοντες/-ουσες εξίσου ισχυρές προθέσεις. Επομένως, αν και το συνολικό επίπεδο πρόθεσης είναι ενθαρρυντικό, οι δράσεις του έργου θα πρέπει να συνεχίσουν να ενισχύουν την προθυμία των συμμετεχόντων/-ουσών να δράσουν, αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση, αποσαφηνίζοντας τις οδούς καταγγελίας, οικοδομώντας εμπιστοσύνη και διασφαλίζοντας ότι τα αθλητικά περιβάλλοντα γίνονται αντιληπτά ως ασφαλή και υποστηρικτικά. Συνολικά, τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες παρουσιάζουν μια ενθαρρυντική ετοιμότητα να ανταποκριθούν σε ζητήματα προστασίας, η ετοιμότητα αυτή όμως θα πρέπει να ενισχυθεί μέσω στοχευμένης εκπαίδευσης και πρακτικής υποστήριξης (βλ. Πίνακα 1).

Πίνακας 1. Περιγραφικά στατιστικά στοιχεία των εξεταζόμενων μεταβλητών

Μεταβλητή	Μ.Ο.	Τ.Α.	Λοξότητα	Κύρτωση
1. Εμπειρίες	.54	.64	1.220	.602
2. Το/Η ζήτησε	2.33	1.08	.447	-1.152
3. Δεν το εννοούσε	2.39	.82	-.106	-.866
4. Δεν ήταν παρενόχληση	1.81	.96	1.104	.176
5. Είπε ψέματα	2.72	1.03	-.104	-1.080
6. Αντιλαμβανόμενη ικανότητα	4.86	1.44	-.125	-.802
7. Πρόθεση	5.43	1.34	-.591	-.264
8. Ασφάλεια	3.12	.46	.091	.685

Συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών

Η ανάλυση συσχετίσεων έδειξε ότι οι εμπειρίες συσχετίζονταν σημαντικά και θετικά με αρκετές ελαχιστοποιητικές αντιλήψεις. Συγκεκριμένα, υψηλότερα επίπεδα αναφερόμενων εμπειριών συσχετίζονταν με ισχυρότερη συμφωνία με τις πεποιθήσεις ότι το άτομο μπορεί να «Το ζήτησε» ($r = .40, p < .001$), ότι το άτομο «Δεν το εννοούσε» ($r = .31, p < .001$) και ότι η κατάσταση «Δεν ήταν παρενόχληση» ($r = .45, p < .001$). Τα ευρήματα αυτά υποδεικνύουν ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες που ανέφεραν περισσότερες σχετικές εμπειρίες ήταν επίσης πιο πιθανό να ερμηνεύουν ή να εξηγούν αυτές τις καταστάσεις με τρόπους που μειώνουν την αντιλαμβανόμενη σοβαρότητά τους. Οι εμπειρίες σχετίζονταν επίσης σημαντικά με την πρόθεση καταγγελίας παρενόχλησης, αλλά με αρνητική κατεύθυνση ($r = -.27, p < .001$). Αυτό δείχνει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες που ανέφεραν περισσότερες εμπειρίες τείνουν να αναφέρουν χαμηλότερες προθέσεις δράσης ή ανταπόκρισης. Πρόκειται για σημαντικό εύρημα για το έργο, καθώς υποδεικνύει ότι η έκθεση σε τέτοιες καταστάσεις δεν μεταφράζεται απαραίτητα σε μεγαλύτερη προθυμία καταγγελίας ή παρέμβασης. Αντίθετα, οι επαναλαμβανόμενες ή προγενέστερες εμπειρίες μπορεί να συνδέονται με δισταγμό, κανονικοποίηση, αβεβαιότητα ή μειωμένη εμπιστοσύνη στη λήψη δράσης. Η σχέση μεταξύ εμπειριών και ψυχολογικής ασφάλειας ήταν ασθενής και στατιστικά μη σημαντική ($r = .13, p = .064$), υποδεικνύοντας ότι οι αναφερόμενες εμπειρίες δεν συνδέονταν σαφώς με την αντιλαμβανόμενη αίσθηση ασφάλειας των συμμετεχόντων/-ουσών.

Επιπλέον, η ανάλυση συσχετίσεων έδειξε ότι η πρόθεση καταγγελίας παρενόχλησης συσχετιζόταν σημαντικά με όλες τις βασικές ψυχολογικές μεταβλητές. Συγκεκριμένα, συσχετιζόταν θετικά και ισχυρά με την αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης ($r = .60, p < .001$), υποδεικνύοντας ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες που αισθάνονταν πιο ικανοί/-ές να δράσουν ή να ανταποκριθούν ανέφεραν επίσης ισχυρότερες προθέσεις να το κάνουν. Η πρόθεση συσχετιζόταν επίσης θετικά με την ψυχολογική ασφάλεια ($r = .19, p = .008$), υποδεικνύοντας ότι η μεγαλύτερη αίσθηση ασφάλειας συνδεόταν με μεγαλύτερη προθυμία δράσης, αν και η σχέση αυτή ήταν ασθενέστερη από τη συσχέτιση με τον αντιλαμβανόμενο έλεγχο συμπεριφοράς.

Αντίθετα, η πρόθεση συσχετιζόταν αρνητικά με τις τέσσερις ελαχιστοποιητικές ή ενοχοποιητικές για το θύμα αντιλήψεις. Η υψηλότερη συμφωνία με το «Το/Η ζήτησε» συσχετιζόταν με χαμηλότερη πρόθεση ($r = -.39, p < .001$), όπως και η συμφωνία με το «Δεν το εννοούσε» ($r = -.30, p < .001$), το «Δεν ήταν παρενόχληση» ($r = -.45, p < .001$) και το «Είπε ψέματα» ($r = -.35, p < .001$). Αυτό υποδεικνύει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες που ήταν πιο πιθανό να δικαιολογήσουν το περιστατικό, να το ελαχιστοποιήσουν ή να αμφισβητήσουν την αξιοπιστία του προσώπου που το κατήγγειλε, ήταν λιγότερο πιθανό να προτίθενται να ανταποκριθούν ή να δράσουν. Οι τέσσερις μεταβλητές αντιλήψεων για την παρενόχληση συσχετίζονταν επίσης ισχυρά και θετικά μεταξύ τους. Για παράδειγμα, το «Το/Η ζήτησε» συσχετιζόταν ισχυρά με το «Δεν το εννοούσε» ($r = .76$), το «Δεν ήταν παρενόχληση» ($r = .84$) και το «Είπε ψέματα» ($r = .73$), όλα σημαντικά στο $p < .001$. Ομοίως, το «Δεν το εννοούσε», το «Δεν ήταν παρενόχληση» και το «Είπε ψέματα» ήταν ισχυρά αλληλοσυσχετιζόμενα. Αυτό υποδεικνύει ότι αυτές οι πεποιθήσεις τείνουν να συσσωματώνονται, υποδηλώνοντας την ύπαρξη ενός ευρύτερου μοτίβου ελαχιστοποιητικών ή ενοχοποιητικών για το θύμα αντιλήψεων. Η αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης δεν σχετιζόταν σημαντικά με τις περισσότερες μεταβλητές αντιλήψεων, συσχετιζόταν όμως θετικά με την ψυχολογική ασφάλεια ($r = .22, p = .002$). Αυτό υποδεικνύει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες που αισθάνονταν πιο ασφαλείς τείνουν επίσης να αισθάνονται πιο ικανοί/-ές να δράσουν. Ωστόσο, το μέγεθος αυτής της σχέσης ήταν μέτριο, υποδεικνύοντας ότι η ασφάλεια και η αντιλαμβανόμενη ικανότητα σχετίζονται μεν, αλλά αποτελούν διακριτές κατασκευές.

Συνολικά, τα ευρήματα των συσχετίσεων υποστηρίζουν τη σημασία της εστίασης του έργου στην ευαισθητοποίηση, την ασφάλεια και την ενδυνάμωση. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι οι

ισχυρότερες προθέσεις δράσης συνδέονται κυρίως με την υψηλότερη αντιλαμβανόμενη ικανότητα και, σε μικρότερο βαθμό, με την αντιλαμβανόμενη ψυχολογική ασφάλεια. Ταυτόχρονα, η ενοχοποίηση του θύματος και οι ελαχιστοποιητικές αντιλήψεις συνδέονται σαφώς με ασθενέστερες προθέσεις ανταπόκρισης. Επομένως, οι δράσεις του έργου θα πρέπει να στοχεύουν στην αύξηση της αυτοπεποίθησης και της πρακτικής ικανότητας δράσης των συμμετεχόντων/-ουσών, ενώ παράλληλα θα πρέπει να αμφισβητούν πεποιθήσεις που δικαιολογούν την παρενόχληση, αρνούνται τη σοβαρότητά της ή αμφισβητούν την αξιοπιστία όσων την καταγγέλλουν (Πίνακας 2).

Πίνακας 2. Ανάλυση συσχετίσεων μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών

	2	3	4	5	6	7	8
1. Εμπειρίες	.40**	.31**	.45**	.35**	-.15*	-.27**	.13
2. Το/Η ζήτησε		.76**	.84**	.73**	-.12	-.39**	.18*
3. Δεν το εννοούσε			.65**	.64**	-.05	-.30**	.15*
4. Δεν ήταν παρενόχληση				.69**	-.13	-.45**	.17*
5. Είπε ψέματα					.01	-.35**	.15*
6. Αντιλαμβανόμενη ικανότητα						.60**	.22**
7. Πρόθεση							.19**
8. Ασφάλεια							

Προσδιοριστικοί παράγοντες των προθέσεων καταγγελίας παρενόχλησης

Πραγματοποιήθηκε ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης για την εξέταση των προβλεπτικών παραγόντων των προθέσεων δράσης/ανταπόκρισης των συμμετεχόντων/-ουσών σε καταστάσεις σχετικές με παρενόχληση. Στο πρώτο βήμα, εισήχθησαν στο μοντέλο οι τέσσερις μεταβλητές αντιλήψεων για την παρενόχληση: Το/Η ζήτησε, Δεν το εννοούσε, Δεν ήταν παρενόχληση και Είπε ψέματα. Το πρώτο αυτό μοντέλο ήταν στατιστικά σημαντικό, $F(4,179) = 11,59$, $p < .001$, και εξηγούσε το 20,6% της διακύμανσης στις προθέσεις. Αυτό δείχνει ότι οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων/-ουσών για το περιστατικό, συμπεριλαμβανομένων των ενοχοποιητικών ή ελαχιστοποιητικών πεποιθήσεων, σχετίζονταν ουσιαστικά με την προθυμία τους να δράσουν. Στο δεύτερο βήμα, προστέθηκαν στο μοντέλο η αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης και η ψυχολογική ασφάλεια. Το τελικό μοντέλο ήταν επίσης στατιστικά σημαντικό, $F(6,177) = 35,58$, $p < .001$, και εξηγούσε το 54,7% της διακύμανσης στις προθέσεις. Αυτό αντιπροσωπεύει σημαντική αύξηση της εξηγούμενης διακύμανσης, δείχνοντας ότι η αντιλαμβανόμενη ικανότητα δράσης και η αίσθηση ασφάλειας των συμμετεχόντων/-ουσών προσέθεσαν σημαντική επεξηγηματική αξία πέρα από τις αντιλήψεις τους για το περιστατικό.

Στο τελικό μοντέλο, η αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης αναδείχθηκε ως ο ισχυρότερος θετικός προβλεπτικός παράγοντας των προθέσεων, $\beta = .54$, $p < .001$. Αυτό σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες που αισθάνονταν πιο ικανοί/-ές, σίγουροι/-ες ή είχαν μεγαλύτερο έλεγχο στη λήψη δράσης ήταν σημαντικά πιο πιθανό να αναφέρουν ισχυρότερες προθέσεις ανταπόκρισης. Η ψυχολογική ασφάλεια ήταν επίσης σημαντικός θετικός προβλεπτικός παράγοντας, $\beta = .15$, $p = .006$, υποδεικνύοντας ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες που αισθάνονταν πιο ασφαλείς ήταν πιο πρόθυμοι/-ες να δράσουν. Μεταξύ των μεταβλητών αντιλήψεων, δύο προβλεπτικοί παράγοντες παρέμειναν στατιστικά σημαντικοί στο τελικό μοντέλο. Η πεποίθηση ότι η κατάσταση «Δεν ήταν παρενόχληση» προέβλεπε αρνητικά τις προθέσεις, $\beta = -.30$, $p = .003$, και η πεποίθηση ότι το άτομο «Είπε ψέματα» προέβλεπε επίσης αρνητικά τις προθέσεις, $\beta = -.20$, $p = .013$. Αυτό υποδεικνύει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες που ελαχιστοποιούσαν τη σοβαρότητα του περιστατικού ή αμφισβητούσαν την αξιοπιστία του προσώπου που το κατήγγειλε ήταν λιγότερο πιθανό να προτίθενται να ανταποκριθούν ή να δράσουν.

Ποιοτική μελέτη

Μέθοδος

Συμμετέχοντες/-ουσες

Η μελέτη περιελάμβανε 16 επαγγελματίες του αθλητισμού από την Ελλάδα, τη Σερβία και τη Βουλγαρία. Το πλήρες δείγμα αποτελούνταν από 9 γυναίκες και 7 άνδρες, ηλικίας 25 έως 56 ετών. Η μέση ηλικία του συνολικού δείγματος ήταν 40,4 έτη. Οι περισσότεροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες ήταν προπονητές/-τριες (n = 15), ενώ ένας/μία συμμετέχων/-ουσα από τη Βουλγαρία ήταν διαιτητής/-τρια. Οι συμμετέχοντες/-ουσες εκπροσωπούσαν διάφορα αθλήματα, όπως βόλεϊ, μπάσκετ, κολύμβηση, χάντμπολ, στίβος, αλπικό σκι, ορεινή κατεύθυνση (ορεϊνταϊρίνγκ), ποδόσφαιρο και μίνι ποδόσφαιρο.

Στην Ελλάδα, το δείγμα περιελάμβανε πέντε προπονητές/-τριες: τρεις γυναίκες και δύο άνδρες, ηλικίας 25 έως 54 ετών (Μ.Ο. = 37,4 έτη). Οι Έλληνες/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες ασχολούνταν με βόλεϊ, μπάσκετ, κολύμβηση, χάντμπολ και στίβο. Στη Σερβία, το δείγμα περιελάμβανε έξι προπονητές/-τριες: τέσσερις γυναίκες και δύο άνδρες, ηλικίας 40 έως 56 ετών (Μ.Ο. = 46,5 έτη). Όλοι/-ες οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες ήταν προπονητές/-τριες, σε ευρύ φάσμα ομαδικών και ατομικών αθλημάτων. Στη Βουλγαρία, το δείγμα περιελάμβανε πέντε επαγγελματίες του αθλητισμού: δύο γυναίκες και τρεις άνδρες, ηλικίας 29 έως 41 ετών (Μ.Ο. = 34,2 έτη). Τέσσερις συμμετέχοντες/-ουσες ήταν προπονητές/-τριες και ένας/μία ήταν διαιτητής/-τρια. Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες ασχολούνταν με αλπικό σκι, ορεϊνταϊρίνγκ, ποδόσφαιρο, κολύμβηση και μίνι ποδόσφαιρο.

Οδηγός συνέντευξης

Πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις με τη χρήση μήτρας συνέντευξης που αναπτύχθηκε για το έργο CoViS. Ο οδηγός σχεδιάστηκε ώστε να διερευνήσει τις αντιλήψεις, τις εμπειρίες, τις γνώσεις και τις εκπαιδευτικές ανάγκες των προπονητών/-τριών σε σχέση με την έμφυλη βία και τη σεξουαλική παρενόχληση στον αθλητισμό. Πριν από την έναρξη της συνέντευξης, δόθηκε στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες ένας λειτουργικός ορισμός της έμφυλης βίας, η οποία περιγράφηκε ως επιβλαβής συμπεριφορά που κατευθύνεται σε ένα πρόσωπο λόγω του φύλου του ή βία που επηρεάζει δυσανάλογα άτομα συγκεκριμένου φύλου. Ο ορισμός περιελάμβανε τη σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική/συναισθηματική και οικονομική κακοποίηση, καθώς και απειλές, εξαναγκασμό, ελεγκτικές συμπεριφορές, σεξουαλική παρενόχληση και σεξουαλική επίθεση. Στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες υπενθυμίστηκε επίσης ότι η συνέντευξη θα ηχογραφείτο, ότι οι απαντήσεις τους θα παρέμεναν εμπιστευτικές και ότι μπορούσαν να αρνηθούν να απαντήσουν σε οποιαδήποτε ερώτηση ή να διακόψουν τη συνέντευξη ανά πάσα στιγμή. Η αναμενόμενη διάρκεια της συνέντευξης ήταν περίπου 30–45 λεπτά.

Η μήτρα συνέντευξης ακολουθούσε ημιδομημένη μορφή, συνδυάζοντας κύριες ερωτήσεις με προαιρετικές διερευνητικές ερωτήσεις για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης και τη διασαφήνιση των απαντήσεων. Το πρώτο τμήμα επικεντρωνόταν στην εισαγωγή και τη δημιουργία επαφής, ζητώντας από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να περιγράψουν την προπονητική τους εμπειρία, το άθλημα και το επίπεδο στο οποίο προπονούσαν και την τυπική σχέση προπονητή–αθλητή στο περιβάλλον τους. Επόμενα τμήματα εξέταζαν την κατανόηση και τις αντιλήψεις των προπονητών/-τριών για τη σεξουαλική παρενόχληση και την έμφυλη βία στον αθλητισμό, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο ορίζουν ανάρμοστες ή έμφυλες συμπεριφορές, πόσο διαδεδομένες θεωρούν αυτές τις συμπεριφορές και ποιοι παράγοντες πλαισίου μπορεί να συμβάλλουν στην εμφάνισή τους. Οι διερευνητικές ερωτήσεις αφορούσαν ζητήματα όπως ανισορροπίες εξουσίας, έμφυλες νόρμες, θεσμικές ιεραρχίες, έλλειψη εποπτείας, στενή σωματική επαφή, ταξίδια, προπονητικά κάμπ, αποδύτηρια και καταστάσεις κατ' ιδίαν.

Ο οδηγός διερεύνησε επίσης τις στάσεις, τις πεποιθήσεις και τις αντιλαμβανόμενες ευθύνες των συμμετεχόντων/-ουσών. Ρωτήθηκαν σχετικά με την εμπιστοσύνη τους στην αναγνώριση σημείων έμφυλης βίας, τον αντιλαμβανόμενο ρόλο τους στην πρόληψη τέτοιων περιστατικών και την επιρροή πολιτισμικών νορμών, κουλτούρας ομάδας και αθλητικών παραδόσεων στον τρόπο με τον οποίο θεωρούνται η παρενόχληση και η βία. Πρόσθετες ερωτήσεις αφορούσαν το αν κανονικοποιούνται προβληματικές συμπεριφορές στον αθλητισμό, αν υπάρχει «κουλτούρα σιωπής» και πώς συνήθως ανταποκρίνονται συνάδελφοι ή ομότιμοι σε ανησυχίες.

Ένα επόμενο τμήμα επικεντρωνόταν σε εμπειρίες περιστατικών και στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την καταγγελία. Ζητήθηκε από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να αναλογιστούν, χωρίς να προσδιορίζουν συγκεκριμένα άτομα ή περιστατικά, καταστάσεις που δημιούργησαν ανησυχίες σχετικά με όρια ή ανάρμοστη συμπεριφορά. Ρωτήθηκαν επίσης σχετικά με τις προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι προπονητές/-τριες κατά την ανταπόκριση σε τέτοιες καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένου του φόβου συνεπειών, της αβεβαιότητας σχετικά με τα αποδεικτικά στοιχεία, της έλλειψης διαδικαστικής σαφήνειας και των σχέσεων με προσωπικό ή γονείς. Η μήτρα εξέτασε στη συνέχεια τη γνώση των συμμετεχόντων/-ουσών σχετικά με διαδικασίες καταγγελίας εντός συλλόγων ή ομοσπονδιών, τους παράγοντες που θα επηρέαζαν την απόφασή τους να καταγγείλουν ένα ύποπτο ή επιβεβαιωμένο περιστατικό, και τα εμπόδια που θα μπορούσαν να αποθαρρύνουν την καταγγελία, όπως η θεσμική αδράνεια, ο φόβος βλάβης στην καριέρα, η αφοσίωση σε συναδέλφους ή η έλλειψη εμπιστοσύνης στα συστήματα καταγγελίας.

Τέλος, ο οδηγός συνέντευξης εξέτασε την κατάρτιση, τις πολιτικές και τις συστάσεις για βελτίωση. Ζητήθηκε από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες αν είχαν λάβει κατάρτιση σχετικά με την προστασία ή την έμφυλη βία, πόσο αποτελεσματική ήταν η κατάρτιση αυτή και ποια στοιχεία έλειπαν. Κλήθηκαν επίσης να προτείνουν βελτιώσεις για την πρόληψη, την αναγνώριση και την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στον αθλητισμό, συμπεριλαμβανομένων αλλαγών πολιτικής, πολιτισμικών αλλαγών, εκπαίδευσης για προπονητές/-τριες, αθλητές και γονείς, και ισχυρότερων οργανωτικών δομών. Η συνέντευξη ολοκληρωνόταν με μια ανοιχτή ερώτηση που επέτρεπε στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες να προσθέσουν περαιτέρω σκέψεις ή μηνύματα προς τους φορείς χάραξης πολιτικής και τους αθλητικούς οργανισμούς.

Αναλυτικός σχεδιασμός

Η μελέτη υιοθέτησε ποιοτικό αναλυτικό σχεδιασμό, εμπνευσμένο από πραγματιστική προσέγγιση. Η προσέγγιση αυτή κρίθηκε κατάλληλη, καθώς σκοπός της ανάλυσης δεν ήταν μόνο η κατανόηση των αντιλήψεων και εμπειριών των συμμετεχόντων/-ουσών, αλλά και η παραγωγή ευρημάτων που θα μπορούσαν να τροφοδοτήσουν πρακτικές συστάσεις για την προστασία, την πρόληψη, την εκπαίδευση και τις διαδικασίες καταγγελίας στον αθλητισμό. Η ανάλυση συνδύασε παραγωγικά και επαγωγικά στοιχεία, επιτρέποντας στην ερευνητική ομάδα να διερευνήσει προκαθορισμένους τομείς ενδιαφέροντος, παραμένοντας παράλληλα ανοιχτή σε νέα θέματα που αναδύονταν από τα δεδομένα. Όλες οι συνεντεύξεις/ομάδες εστίασης απομαγνητοφωνήθηκαν αυτολεξεί. Για τη διατήρηση της γλωσσικής, πολιτισμικής και συγκεκριμένης σημασίας, οι απομαγνητοφωνήσεις αναλύθηκαν στη γλώσσα στην οποία διεξήχθησαν οι συζητήσεις. Στην ανάλυση συμμετείχαν ερευνητές/-τριες φυσικοί/-ές ομιλητές/-τριες με γνώση του αθλητικού πλαισίου, ώστε να διασφαλιστεί ότι πολιτισμικά ειδικές εκφράσεις, νοήματα και παραδείγματα ερμηνεύτηκαν με ακρίβεια. Χρησιμοποιήθηκε λογισμικό ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων, όπως το NVivo, για την οργάνωση των απομαγνητοφωνήσεων, την υποστήριξη της κωδικοποίησης και τη διαχείριση της ανάπτυξης θεμάτων.

Η ανάλυση ακολούθησε προσέγγιση θεματικής ανάλυσης βάσει προτύπου (template). Αρχικά, η ερευνητική ομάδα εξοικειώθηκε με τις απομαγνητοφωνήσεις μέσω επανειλημμένης ανάγνωσης και σημειώσεων. Στη συνέχεια αναπτύχθηκε ένα προκαταρκτικό πλαίσιο κωδικοποίησης, βασισμένο στους στόχους της μελέτης, τον οδηγό συνέντευξης και τη σχετική βιβλιογραφία για την έμφυλη βία,

τη σεξουαλική παρενόχληση, την προστασία και την καταγγελία στον αθλητισμό. Αυτό το αρχικό πρότυπο περιελάμβανε ευρείς θεματικούς τομείς, όπως αντιλήψεις για τη σεξουαλική παρενόχληση και την έμφυλη βία, παράγοντες που συμβάλλουν στο αθλητικό πλαίσιο, αντιλαμβανόμενες ευθύνες προπονητών/-τριών ή αθλητών, εμπειρίες ανάρμοστης συμπεριφοράς, γνώση διαδικασιών καταγγελίας, εμπόδια στην καταγγελία και συστάσεις για πρόληψη και βελτίωση πολιτικής.

Το αρχικό πρότυπο εφαρμόστηκε στη συνέχεια στις απομαγνητοφωνήσεις. Κατά τη διαδικασία αυτή, η ερευνητική ομάδα παρέμεινε ανοιχτή σε επαγωγικά παραγόμενους κωδικούς που αποτύπωναν ζητήματα μη πλήρως προβλεπόμενα στο αρχικό πλαίσιο. Προστέθηκαν νέοι κωδικοί όταν οι συμμετέχοντες/-ουσες εισήγαγαν πολιτισμικά ειδικές ανησυχίες, μη αναμενόμενα εμπόδια ή σημαντικές εμπειρίες πλαισίου. Το πλαίσιο κωδικοποίησης επομένως βελτιώθηκε επαναληπτικά, κινούμενο μεταξύ των δεδομένων, των αναπτυσσόμενων θεμάτων και των στόχων της μελέτης. Παρόμοιοι κωδικοί ομαδοποιήθηκαν σε ευρύτερα θεματικά σύνολα, και τα θέματα αναθεωρήθηκαν ώστε να διασφαλιστεί ότι ήταν εννοιολογικά συνεκτικά, θεμελιωμένα στα δεδομένα και σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα.

Για την ενίσχυση της αναλυτικής αυστηρότητας, η κωδικοποίηση και η ανάπτυξη θεμάτων επανεξετάστηκαν συλλογικά από την ερευνητική ομάδα. Διαφωνίες ή αβεβαιότητες συζητήθηκαν έως ότου επιτευχθεί συναίνεση. Όπου κρίθηκε σκόπιμο, χρησιμοποιήθηκε προσέγγιση «κριτικού φίλου», με έναν ή περισσότερους/-ες ερευνητές/-τριες να επανεξετάζουν τη δομή κωδικοποίησης, τις ετικέτες θεμάτων και τα υποστηρικτικά αποσπάσματα, ώστε να αμφισβητηθούν οι ερμηνείες και να βελτιωθεί η αξιοπιστία της ανάλυσης. Τα θέματα αξιολογήθηκαν ως προς τη σχετικότητά τους με τους στόχους της έρευνας, τη συνέπειά τους στα δεδομένα, τη συμβολή τους στην κατανόηση της έμφυλης βίας και της σεξουαλικής παρενόχλησης στον αθλητισμό, και την πρακτική τους σημασία για την πολιτική προστασίας και την εκπαίδευση.

Τα τελικά θέματα επανεξετάστηκαν σε σχέση με το πλήρες σύνολο δεδομένων, ώστε να διασφαλιστεί ότι αντιπροσώπευαν με ακρίβεια τις αφηγήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών. Επιλέχθηκαν ενδεικτικά αποσπάσματα για την υποστήριξη της ερμηνείας κάθε θέματος. Όταν τα αποσπάσματα δόθηκαν αρχικά σε άλλη γλώσσα, μεταφράστηκαν στα αγγλικά (και εδώ αποδίδονται στα ελληνικά) για τους σκοπούς της αναφοράς, διατηρώντας όσο το δυνατόν πιο πιστά το νόημα και τον τόνο των δηλώσεων των συμμετεχόντων/-ουσών. Συνολικά, ο αναλυτικός σχεδιασμός στόχευε στην ισορροπία μεταξύ δομής και ευελιξίας: το αρχικό πρότυπο διασφάλισε την ευθυγράμμιση με τους στόχους της μελέτης, ενώ η επαγωγική βελτίωση των κωδικών επέτρεψε στις προσωπικές οπτικές των συμμετεχόντων/-ουσών και στα πολιτισμικά ειδικά νοήματα να διαμορφώσουν το τελικό θεματικό πλαίσιο.

Διαδικασία

Ο σχεδιασμός και οι διαδικασίες της ποιοτικής μελέτης τηρούσαν τη Διακήρυξη του Ελσίνκι για την έρευνα με ανθρώπους. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ημιδομημένων ομάδων εστίασης ή/και συνεντεύξεων με άτομα που εμπλέκονται στον αθλητισμό. Πριν από τη συλλογή δεδομένων, οι συμμετέχοντες/-ουσες ενημερώθηκαν για τους στόχους της μελέτης, τον εθελοντικό χαρακτήρα της συμμετοχής τους, το δικαίωμά τους να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή και την εμπιστευτική διαχείριση των πληροφοριών που παρείχαν. Ενημερώθηκαν επίσης ότι δεν ήταν υποχρεωμένοι/-ες να απαντήσουν σε οποιαδήποτε ερώτηση τους έκανε να αισθάνονται άβολα. Λήφθηκε γραπτή συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης πριν από τη συμμετοχή, και οι συμμετέχοντες/-ουσες συμπλήρωσαν σύντομη δημογραφική φόρμα.

Στην αρχή κάθε συνεδρίας, ο/η συντονιστής/-τρια υπενθύμιζε στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες τον σκοπό της μελέτης και παρείχε έναν κοινό λειτουργικό ορισμό της έμφυλης βίας και της σεξουαλικής παρενόχλησης στον αθλητισμό. Οι συμμετέχοντες/-ουσες ενθαρρύνονταν να μιλήσουν ανοιχτά για τις απόψεις, τις εμπειρίες και τις αντιλήψεις τους, υπενθυμιζόμενοι/-ες παράλληλα να σέβονται την εμπιστευτικότητα της συζήτησης και να αποφεύγουν την αποκάλυψη αναγνωρίσιμων πληροφοριών

για άλλα άτομα. Δεδομένης της ευαίσθητης φύσης του θέματος, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία ενός σεβαστικού και υποστηρικτικού περιβάλλοντος, στο οποίο οι συμμετέχοντες/-ουσες μπορούσαν να εκφράσουν τις απόψεις τους χωρίς φόβο κριτικής.

Οι συζητήσεις πραγματοποιήθηκαν είτε δια ζώσης είτε διαδικτυακά, ανάλογα με τις πρακτικές δυνατότητες, και διεξήχθησαν στη μητρική γλώσσα των συμμετεχόντων/-ουσών. Όλες οι συνεδρίες ηχογραφήθηκαν με τη συγκατάθεση των συμμετεχόντων/-ουσών και στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν αυτολεξεί. Οι συνεντεύξεις/ομάδες εστίασης ακολούθησαν ημιδομημένη μορφή, επιτρέποντας στον/στη συντονιστή/-τρια να καλύψει τα κύρια θέματα με συνέπεια, χρησιμοποιώντας παράλληλα ερωτήσεις παρακολούθησης και διερευνητικές ερωτήσεις για την άντληση πλουσιότερων και πιο λεπτομερών απαντήσεων. Ο οδηγός περιελάμβανε ερωτήσεις σχετικά με την κατανόηση της έμφυλης βίας και της σεξουαλικής παρενόχλησης στον αθλητισμό, τον αντιλαμβανόμενο επιπολασμό και τους συμβάλλοντες παράγοντες, τις προσωπικές και οργανωτικές ευθύνες, τις εμπειρίες ή παρατηρήσεις ανάρμοστης συμπεριφοράς, τις διαδικασίες καταγγελίας, τα εμπόδια στην καταγγελία και τις προτάσεις για τη βελτίωση των μηχανισμών πρόληψης και ανταπόκρισης στον αθλητισμό.

Οι συντονιστές/-τριες χρησιμοποίησαν ανοιχτές ερωτήσεις, ενεργητική και ενσυναισθητική ακρόαση, προτροπές διασαφήνισης και ερωτήσεις παρακολούθησης για να υποστηρίξουν τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες στην ανάπτυξη των απαντήσεών τους. Η ημιδομημένη μορφή επιλέχθηκε επειδή επέτρεπε στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες να περιγράψουν τα δικά τους νοήματα και εμπειρίες, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα βασικά θέματα που σχετίζονταν με τους στόχους της έρευνας αντιμετωπίστηκαν σε όλες τις συνεδρίες.

Αποτελέσματα

Η θεματική ανάλυση του υλικού των συνεντεύξεων και των ομάδων εστίασης από την Ελλάδα, τη Σερβία και τη Βουλγαρία παρήγαγε επτά αλληλένδετα θέματα. Σε όλες τις τρεις χώρες, οι συμμετέχοντες/-ουσες περιέγραψαν την έμφυλη βία και τη σεξουαλική παρενόχληση στον αθλητισμό ως ένα πολυδιάστατο πρόβλημα, διαμορφωμένο από τη διαπροσωπική συμπεριφορά, τις σχέσεις εξουσίας, τις κανονικοποιημένες αθλητικές πρακτικές, τις οργανωτικές αδυναμίες και τους περιορισμένους μηχανισμούς καταγγελίας. Τα ευρήματα αυτά ευθυγραμμίζονται στενά με τη λογική του έργου CoViS, το οποίο εντοπίζει την ανάγκη βελτίωσης της τεκμηρίωσης, ανάπτυξης εκπαιδευτικών πόρων, κατάρτισης πολλαπλασιαστών, ευαισθητοποίησης και ενίσχυσης των μηχανισμών καταγγελίας στη Σερβία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα.

Θέμα 1: Επαγγελματικά όρια και η κανονικοποίηση αμφισβητούμενων αθλητικών πρακτικών

Το πρώτο θέμα αφορά τη δυσκολία ορισμού και διατήρησης επαγγελματικών ορίων στη σχέση προπονητή-αθλητή. Οι συμμετέχοντες/-ουσες και στις τρεις χώρες αναγνώρισαν ότι ο αθλητισμός απαιτεί εμπιστοσύνη, εγγύτητα, συναισθηματική υποστήριξη και ενίοτε σωματική εγγύτητα. Ωστόσο, τόνισαν επίσης ότι αυτά τα στοιχεία μπορεί να γίνουν προβληματικά όταν ο ρόλος του προπονητή δεν είναι σαφώς καθορισμένος ή όταν συμπεριφορές που παραδοσιακά γίνονταν αποδεκτές στον αθλητισμό δεν είναι πλέον κατάλληλες.

Υποθέμα 1.1: Υποστηρικτική εγγύτητα έναντι επαγγελματικής απόστασης

Οι συμμετέχοντες/-ουσες περιέγραψαν γενικά την ιδανική σχέση προπονητή-αθλητή ως υποστηρικτική αλλά με σαφή όρια. Στην Ελλάδα, ένας/μία προπονητής/-τρια περιέγραψε τη σχέση στις ακαδημίες ως «κυρίως φιλική», προσθέτοντας όμως ότι αυτό πρέπει να συμβαίνει «με όρια» και με σεβασμό και από τις δύο πλευρές, ιδίως όταν εργάζονται με προεφηβικούς/-ές και εφηβικούς/-ές αθλητές. Ομοίως, ένας/μία Βούλγαρος/-α συμμετέχων/-ουσα δήλωσε ότι «η σχέση πρέπει πάντα να είναι επαγγελματική, σεβαστική και σαφώς καθορισμένη». Οι απόψεις αυτές υποδεικνύουν ότι οι

συμμετέχοντες/-ουσες δεν απέρριπταν την εγγύτητα καθαυτή, αλλά υποστήριξαν ότι θα πρέπει να παραμένει εντός επαγγελματικού και εκπαιδευτικού πλαισίου.

Υποθέμα 1.2: Πρακτικές που παλαιότερα γίνονταν αποδεκτές, ως παραβιάσεις ορίων

Αρκετοί/-ές συμμετέχοντες/-ουσες σημείωσαν ότι ορισμένες συμπεριφορές που ιστορικά θεωρούνταν φυσιολογικές στον αθλητισμό αναγνωρίζονται πλέον ως ανάρμοστες. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια αναφέρθηκε σε παλαιότερες πρακτικές, όπως το εορταστικό άγγιγμα, εξηγώντας ότι «στη γενιά μου, τη δεκαετία του 1990, είχαμε ως γιορτή/πανηγυρισμό να αγγίζουμε ο ένας τα οπίσθια του άλλου. Τώρα αυτό δεν συμβαίνει· ή αν συμβεί, πιστεύω ότι θα καταδικαζόταν». Ένας/μία άλλος/-η Έλληνας/-ίδα συμμετέχων/-ουσα σημείωσε παρόμοιο σχόλιο αναφερόμενος/-η σε προπονητή που αγγίζει αθλήτη πριν την είσοδο στο παιχνίδι, δηλώνοντας ότι «αυτό, φυσικά, είναι μια μορφή παρενόχλησης. Δεν επιτρέπεται».

Υποθέμα 1.3: Αμφίσημη τρυφερότητα και ανεπίσημη συμπεριφορά

Ένα επαναλαμβανόμενο ζήτημα ήταν η αμφισημία της σωματικής τρυφερότητας, όπως η αγκαλιά, το φιλί, το άγγιγμα ή η υπερβολικά οικεία επικοινωνία. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια κολύμβησης θυμήθηκε ότι είδε έναν/μία προπονητή/-τρια να φιλάει ένα μικρό παιδί και εξήγησε: «Δεν θα το έκανα ποτέ αυτό, να φιλήσω ένα παιδί αυτής της ηλικίας... Δεν νομίζω ότι εντάσσεται στον ρόλο του προπονητή». Στη Βουλγαρία, οι συμμετέχοντες/-ουσες σημείωσαν ομοίως ότι προσβλητικά αστεία ή σχόλια ενίοτε κανονικοποιούνται, ακόμη και όταν δεν θα έπρεπε. Στη Σερβία, αυτή η αμφισημία αποτυπώθηκε στη φράση: «Το όριο είναι πορώδες». Συνολικά, τα ευρήματα δείχνουν ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες θεωρούσαν αναγκαία τη διάκριση μεταξύ ζεστασιάς και ενθάρρυνσης από συμπεριφορές που παραβιάζουν προσωπικά και επαγγελματικά όρια.

Θέμα 2: Η σεξουαλική παρενόχληση ως συνεχές συμπεριφορών

Οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν όρισαν στενά τη σεξουαλική παρενόχληση ως αποκλειστικά ρητή σεξουαλική επίθεση. Αντίθετα, περιέγραψαν ένα συνεχές συμπεριφορών που κυμαίνεται από λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά έως ανεπιθύμητη σωματική επαφή, συναισθηματική χειραγώγηση, καταδίωξη (stalking) και εκμετάλλευση εξουσίας. Αυτή η ευρύτερη κατανόηση είναι σημαντική, καθώς πολλές συμπεριφορές που προηγούνται ή συνοδεύουν την κακοποίηση μπορεί να φαίνονται λεπτές, έμμεσες ή κανονικοποιημένες.

Υποθέμα 2.1: Λεκτικές, μη λεκτικές και συμβολικές συμπεριφορές

Και στα τρία σύνολα δεδομένων, η σεξουαλική παρενόχληση περιελάμβανε λεκτικές και μη λεκτικές συμπεριφορές. Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν στην «αποστολή λεκτικών και μη λεκτικών μηνυμάτων ανάρμοστης φύσης», σε «λεκτικές αναφορές ή συσχετίσεις σχετικές με το σεξ» και σε «ανάρμοστα βλέμματα». Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες όρισαν ομοίως την παρενόχληση ως «ανεπιθύμητα σχόλια, αστεία, υπαινιγμούς ή σωματικές ενέργειες σεξουαλικής φύσης». Οι Έλληνες/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες αναγνώρισαν επίσης ότι η παρενόχληση δεν περιορίζεται στο άγγιγμα. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια δήλωσε ότι η παρενόχληση περιλαμβάνει το να λες κάτι που ξεπερνά τον νόμιμο ρόλο του προπονητή: «Όχι μόνο το άγγιγμα. Φυσικά, και αυτό που λες είναι επίσης πολύ σημαντικό».

Υποθέμα 2.2: Ανεπιθύμητη σωματική επαφή

Η ανεπιθύμητη σωματική επαφή ήταν η πιο εύκολα αναγνωρίσιμη μορφή σεξουαλικής παρενόχλησης. Οι συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν σε ανάρμοστο άγγιγμα, αγκαλιά, φιλί, άγγιγμα μερών του σώματος και σωματική επαφή σε αποδυτήρια, ντουζιέρες ή ξενοδοχεία. Μια Ελληνίδα συμμετέχουσα εξήγησε ότι «το να σε αγγίζουν οπουδήποτε» μπορεί να είναι ανάρμοστο, ιδίως όταν ξεπερνά τη φυσιολογική ενθάρρυνση ή υποστήριξη. Πρόσθεσε ότι η επαναλαμβανόμενη αγκαλιά μεταξύ προπονητών/-τριών και γυναικών αθλητριών μπορεί να φαίνεται αθώα, όμως «είναι καλύτερο, κατά τη γνώμη μου, να μην επαναλαμβάνεται». Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες

αναφέρθηκαν επίσης σε «ασυνήθιστο άγγιγμα στο ντους μετά την προπόνηση», ενώ οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν «ανεπιθύμητη σωματική επαφή».

Υποθέμα 2.3: Σεξουαλικοποιημένα σχόλια για το σώμα, το φύλο ή την εμφάνιση

Οι συμμετέχοντες/-ουσες θεωρούσαν επίσης τα σχόλια για το σώμα, την εμφάνιση, το φύλο ή τη σεξουαλικότητα ως μορφές παρενόχλησης. Στη Σερβία, ένας/μία συμμετέχων/-ουσα περιέγραψε λεκτική κακοποίηση που περιελάμβανε σχόλια για το θάρρος κοριτσιών και συγκρίσεις κοριτσιών με ζώα, όπως «φοράδα» ή «αγελάδα». Ένας/μία άλλος/-η Σέρβος/-α συμμετέχων/-ουσα όρισε τη σεξουαλική παρενόχληση ως «κάθε συμπεριφορά που προσβάλλει την εμφάνιση ή τα μέρη του σώματος ενός προσώπου». Στην Ελλάδα, οι συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν ομοίως σε σχόλια για το πώς φαίνονται τα κορίτσια, τι φοράνε, ή αν είναι σωματικά ασθενέστερα από τα αγόρια, ως συμπεριφορές που μπορεί να εξελιχθούν σε έμφυλη παρενόχληση.

Υποθέμα 2.4: Εκμετάλλευση θαυμασμού και εξάρτησης

Η εξουσία του προπονητή και ο θαυμασμός του αθλητή αναγνωρίστηκαν επίσης ως μέρος του συνεχούς παρενόχλησης. Μια Ελληνίδα συμμετέχουσα εξήγησε ότι οι νεαροί/-ές αθλητές συχνά θαυμάζουν τον/την προπονητή/-τρια τους και ότι «πολλά κοριτσάκια ερωτεύονται τον προπονητή τους». Τόνισε ότι αυτός ο θαυμασμός δεν πρέπει να γίνεται «αντικείμενο εκμετάλλευσης» και ότι είναι απαράδεκτο για έναν/μία προπονητή/-τρια να «εκμεταλλευτεί τη θέση του/της και να συνάψει σχέση με αθλητή, ιδίως μικρότερης ηλικίας». Αυτό αντικατοπτρίστηκε στα δεδομένα από τη Σερβία, όπου οι συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν στη δημιουργία οικειότητας μέσω δραστηριοτήτων που αποκλείουν άλλα μέλη της ομάδας, υποδηλώνοντας μια δυναμική τύπου «grooming».

Θέμα 3: Εξουσία, εξάρτηση και δομικοί παράγοντες κινδύνου στον αθλητισμό

Το τρίτο θέμα αφορά τις δομικές συνθήκες που μπορεί να διευκολύνουν την έμφυλη βία και τη σεξουαλική παρενόχληση στον αθλητισμό. Οι συμμετέχοντες/-ουσες και στις τρεις χώρες εντόπισαν επανειλημμένα ως παράγοντες κινδύνου την ανισορροπία εξουσίας, την έλλειψη εποπτείας, τη σωματική εγγύτητα, τα ταξίδια, τα αποδυτήρια και τις κατ' ιδίαν καταστάσεις.

Υποθέμα 3.1: Εξουσία προπονητή και εξάρτηση αθλητή

Οι συμμετέχοντες/-ουσες θεωρούσαν την εξουσία του/της προπονητή/-τριας κεντρικό στοιχείο του προβλήματος. Ένας/μία Βούλγαρος/-α συμμετέχων/-ουσα δήλωσε ότι «σημαντικός παράγοντας είναι η ανισορροπία εξουσίας μεταξύ προπονητή και αθλητή», ιδίως όταν οι νεαροί/-ές αθλητές εξαρτώνται από ενήλικες. Στη Σερβία, ένας/μία συμμετέχων/-ουσα σημείωσε ότι «οι προπονητές/-τριες κατέχουν πάντα τη μεγαλύτερη εξουσία». Οι Έλληνες/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες τόνισαν επίσης την εξουσία και το κύρος του/της προπονητή/-τριας. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια εξήγησε ότι, όταν ο/η προπονητής/-τρια είναι ταυτόχρονα «προπονητής/-τρια, διοικητικό στέλεχος και τα πάντα», μπορεί να αισθάνεται ότι «κανείς δεν τον/την ελέγχει».

Υποθέμα 3.2: Έλλειψη εποπτείας και λογοδοσίας

Η έλλειψη εποπτείας περιγράφηκε επανειλημμένα ως παράγοντας κινδύνου. Οι συμμετέχοντες/-ουσες επισήμαναν καταστάσεις όπου προπονητές/-τριες, αθλητές ή ομότιμοι δεν είναι ορατοί σε άλλους, και όπου κανένα σαφές πρόσωπο δεν είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση της συμπεριφοράς. Οι Έλληνες/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν σε αποδυτήρια, τουαλέτες, ντουζιέρες και ξενοδοχεία ως χώρους όπου μπορεί να συμβούν περιστατικά χωρίς ο/η προπονητής/-τρια να μπορεί να τα παρατηρήσει. Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες συνέδεσαν το πρόβλημα με την απουσία αποτελεσματικών νομικών ή οργανωτικών μηχανισμών. Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες ανέδειξαν επίσης την «έλλειψη σαφών κανόνων και εποπτείας» ως πηγή κινδύνου.

Υποθέμα 3.3: Ταξίδια, ξενοδοχεία, αποδυτήρια και κατ' ιδίαν καταστάσεις

Τα ταξίδια και η διαμονή εντοπίστηκαν ως ευαίσθητα πλαίσια. Οι Έλληνες/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν σε αθλητικές αποστολές και ξενοδοχεία, σημειώνοντας ότι τα όρια δεν πρέπει να παραβιάζονται όταν οι αθλητές βρίσκονται μακριά από γονείς ή κηδεμόνες. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια δήλωσε ότι στα ξενοδοχεία «δεν πρέπει να ξεπερνάμε τα όρια», για παράδειγμα να βρισκόμαστε στο δωμάτιο ενός/μιας αθλητή/-τριας. Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν ομοίως σε ταξίδια, κάμπ, αποδυτήρια και κατ' ιδίαν καταστάσεις ως περιβάλλοντα όπου η εποπτεία είναι πιο περιορισμένη και απαιτούνται σαφείς κανόνες.

Υποθέμα 3.4: Σωματική εγγύτητα και επαφή ειδική για το άθλημα

Η σωματική εγγύτητα θεωρήθηκε επίσης σημαντική, ιδίως σε αθλήματα που περιλαμβάνουν επαφή ή στενή σωματική θέση. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια κολύμβησης εξήγησε ότι η σωματική επαφή είναι ιδιαίτερα σχετική στην κολύμβηση, καθώς οι αθλητές βρίσκονται πολύ κοντά μεταξύ τους, προσθέτοντας ότι «κάποιος μπορεί να κακοποιήσει σωματικά έναν/μία αθλητή... νομίζω ότι κυρίως η σωματική επαφή παίζει ρόλο». Ωστόσο, οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν πρότειναν την πλήρη εξάλειψη της σωματικής επαφής από τον αθλητισμό· τόνισαν μάλλον ότι πρέπει να είναι κατάλληλη, αναγκαία, διαφανής και οριοθετημένη.

Υποθέμα 3.5: Ανταγωνιστική πίεση ως πιθανός ενισχυτικός παράγοντας

Ορισμένοι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες θεώρησαν την ανταγωνιστική πίεση επιπρόσθετο παράγοντα. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια βόλεϊ υποστήριξε ότι σε κρίσιμους αγώνες ή πρωταθλήματα, το άγχος και η πίεση μπορεί να καταστήσουν αθλητές και προπονητές/-τριες πιο πιθανό να κρίνουν, να επικρίνουν ή να συμπεριφερθούν ανάρμοστα. Ένας/μία Βούλγαρος/-α συμμετέχων/-ουσα δήλωσε επίσης ότι «όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο και η πίεση για αποτελέσματα, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος παραβίασης ορίων». Ωστόσο, η άποψη αυτή δεν ήταν καθολική. Ένας/μία άλλος/-η Έλληνας/-ίδα συμμετέχων/-ουσα υποστήριξε ότι το επίπεδο ανταγωνισμού δεν έχει σημασία και ότι η κακοποίηση «έχει να κάνει με το άτομο» και όχι με το επίπεδο ανταγωνισμού. Επομένως, η ανταγωνιστική πίεση θα πρέπει να ερμηνεύεται ως πιθανός ενισχυτικός παράγοντας και όχι ως σταθερή αιτία.

Θέμα 4: Ευαλωτότητα και άνιση προστασία των αθλητών

Το τέταρτο θέμα αποτυπώνει τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων/-ουσών ότι ορισμένοι/-ες αθλητές είναι πιο ευάλωτοι/-ες από άλλους/-ες. Η ευαλωτότητα συνδέθηκε με την ηλικία, το φύλο, την αναπηρία, το οικογενειακό υπόβαθρο, το κοινωνικοοικονομικό καθεστώς και την εξάρτηση από τον/την προπονητή/-τρια ή τον σύλλογο.

Υποθέμα 4.1: Ανήλικοι/-ες και νεαροί/-ές αθλητές

Και στις τρεις χώρες, οι ανήλικοι/-ες αναγνωρίστηκαν ως ιδιαίτερα ευάλωτοι/-ες. Ένας/μία Βούλγαρος/-α συμμετέχων/-ουσα δήλωσε ότι «τα παιδιά είναι πιο ευάλωτα επειδή επηρεάζονται από τις απόψεις των ενηλίκων». Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν ομοίως σε «ανήλικες αθλήτριες» και εφήβους/-ες ως συχνούς στόχους. Στην Ελλάδα, ένας/μία προπονητής/-τρια υποστήριξε ότι τα μικρότερα παιδιά είναι ευάλωτα επειδή μπορεί να μην κατανοούν εύκολα «τι προσπαθεί να κάνει κάποιος». Αυτό αναδεικνύει τη σημασία της κατάλληλης για την ηλικία εκπαίδευσης προστασίας.

Υποθέμα 4.2: Κορίτσια και γυναίκες αθλήτριες

Οι γυναίκες αθλήτριες αναγνωρίστηκαν επανειλημμένα ως ομάδα υψηλού κινδύνου. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια δήλωσε ότι «τα άτομα θηλυκού φύλου» και οι νέοι/-ες είναι «πολύ πιο ευάλωτοι/-ες». Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες περιέγραψαν επίσης γυναίκες και κορίτσια ως συχνούς στόχους, όχι επειδή είναι εγγενώς ασθενείς, αλλά επειδή τοποθετούνται συχνότερα σε υποδεέστερες θέσεις στον αθλητισμό. Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες

αναφέρθηκαν σε ξεπερασμένες έμφυλες νόρμες και διαφορετική μεταχείριση αγοριών και κοριτσιών ως συμβάλλοντες παράγοντες.

Υποθέμα 4.3: Αθλητές με αναπηρία

Οι Έλληνες/-ίδες προπονητές/-τριες προσδιόρισαν ρητά τους αθλητές με αναπηρία ως ευάλωτους/-ες. Ένας/μία συμμετέχων/-ουσα δήλωσε ότι «τα άτομα με αναπηρία» είναι πιο ευάλωτα, ενώ ένας/μία άλλος/-η πρότεινε ότι ο βαθμός ευαλωτότητας μπορεί να εξαρτάται από το είδος της αναπηρίας και την ικανότητα του/της αθλητή/-τριας να αναγνωρίσει ή να καταγγείλει ανάρμοστη συμπεριφορά. Το εύρημα αυτό υποστηρίζει την ανάγκη για προσβάσιμη εκπαίδευση προστασίας και μηχανισμούς καταγγελίας.

Υποθέμα 4.4: Οικογενειακή και κοινωνικοοικονομική ευαλωτότητα

Οι συμμετέχοντες/-ουσες συνέδεσαν επίσης την ευαλωτότητα με το οικογενειακό και κοινωνικό υπόβαθρο. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια μπάσκει υποστήριξε ότι παιδιά από χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο ή λιγότερο υποστηρικτικές οικογένειες μπορεί να είναι πιο εκτεθειμένα, καθώς οι δράστες μπορούν να εντοπίσουν «ποια είναι τα ευάλωτα παιδιά» και ποιων οι γονείς μπορεί να μην παρέμβουν. Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν ομοίως σε αθλητές με σοβαρά οικογενειακά προβλήματα, ενώ οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες συνέδεσαν την ευαλωτότητα με την ταυτότητα και το κοινωνικό καθεστώς του/της αθλητή/-τριας.

Θέμα 5: Αναγνώριση προειδοποιητικών σημάτων και ερμηνευτική αβεβαιότητα

Το πέμπτο θέμα αφορά την αντιλαμβανόμενη ικανότητα των προπονητών/-τριών να αναγνωρίζουν σημάδια κακοποίησης ή παρενόχλησης, καθώς και την αβεβαιότητά τους σχετικά με τον τρόπο ερμηνείας αμφίσημων καταστάσεων. Οι συμμετέχοντες/-ουσες γενικά πίστευαν ότι η εμπειρία βοηθά στην αναγνώριση, αναγνώρισαν όμως επίσης ότι τα σημάδια μπορεί να είναι κρυμμένα, έμμεσα ή δύσκολο να ερμηνευτούν.

Υποθέμα 5.1: Συμπεριφορικά και συναισθηματικά προειδοποιητικά σημάδια

Οι συμμετέχοντες/-ουσες περιέγραψαν τις συμπεριφορικές και συναισθηματικές αλλαγές ως σημαντικά προειδοποιητικά σημάδια. Μια Ελληνίδα συμμετέχουσα δήλωσε ότι η κακοποίηση μπορεί να επηρεάσει την απόδοση ενός παιδιού, εξηγώντας ότι μια αθλήτρια που βρίσκεται σε καλή κατάσταση μπορεί ξαφνικά να παρουσιάσει μειωμένη απόδοση, να φύγει βιαστικά από την προπόνηση, να αποφεύγει την επαφή με τους/τις συναθλητές/-τριές της ή να προσπαθεί να επιστρέψει άμεσα στο σπίτι. Πρόσθεσε ότι «ο φόβος φαίνεται στα μάτια ενός παιδιού». Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν ομοίως σε άγχος, απόσυρση και αποφυγή συγκεκριμένων ατόμων, ενώ οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες περιέγραψαν την αναγνώριση δυσφορίας και ενόχλησης σε αθλητές.

Υποθέμα 5.2: Η εμπειρία ως διευκολυντικός παράγοντας αναγνώρισης

Αρκετοί/-ές προπονητές/-τριες θεώρησαν ότι η επαγγελματική εμπειρία τούς/τις βοήθησε να αναγνωρίσουν προβληματικές καταστάσεις. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια κολύμβησης δήλωσε: «Είμαι 100% σίγουρος/-η ότι μπορώ να το δω... έχω μάθει να το αναγνωρίζω», προσθέτοντας ότι η εμπειρία τον/την βοηθά να αναγνωρίζει τότε ένα παιδί αισθάνεται άβολα. Ένας/μία Σέρβος/-α συμμετέχων/-ουσα δήλωσε ομοίως: «Είμαι πολύ σίγουρος/-η, επειδή το έζησα κι εγώ ο/η ίδιος/-α». Οι απαντήσεις αυτές υποδεικνύουν ότι η αναγνώριση βασίζεται συχνά στην πρακτική εμπειρία και όχι στην επίσημη κατάρτιση.

Υποθέμα 5.3: Δυσκολία ερμηνείας αμφίσημων καταστάσεων

Παρά την αυτοπεποίθηση, οι συμμετέχοντες/-ουσες αναγνώρισαν επίσης αβεβαιότητα. Ένας/μία Βούλγαρος/-α συμμετέχων/-ουσα δήλωσε ότι «είναι εξαιρετικά δύσκολο να είσαι 100% σίγουρος/-η», καθώς το θέμα είναι πολύπλοκο. Ένας/μία άλλος/-η Βούλγαρος/-α συμμετέχων/-ουσα σημείωσε

ότι ορισμένες καταστάσεις «μπορούν να ερμηνευτούν με διαφορετικούς τρόπους». Στην Ελλάδα, ένας/μία προπονητής/-τρια δήλωσε ότι μπορεί να είναι δύσκολο να γνωρίζει κανείς αν υπερβάλλει ή παρερμηνεύει μια κατάσταση, ιδίως επειδή ακόμη και τρυφερές χειρονομίες, όπως το να αγκαλιάζει ένα παιδί, μπορεί να παρερμηνευτούν.

Υποθέμα 5.4: Φόβος ψευδούς κατηγορίας

Ένα σχετικό ζήτημα ήταν ο φόβος ψευδούς κατηγορίας ή δράσης χωρίς επαρκή αποδεικτικά στοιχεία. Οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν χρησιμοποίησαν αυτόν τον φόβο για να αρνηθούν το πρόβλημα, τον περιέγραψαν όμως ως πραγματικό εμπόδιο στη δράση. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια σημείωσε ότι, σε σοβαρές περιπτώσεις, η πιθανότητα παρερμηνείας μπορεί να δημιουργήσει νομικές, γονεϊκές και επαγγελματικές συνέπειες. Οι Σέρβοι/-ίδες και Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν επίσης σε αβεβαιότητα σχετικά με τα αποδεικτικά στοιχεία και σε ανησυχία μήπως κάποιος/-α κατηγορηθεί άδικα.

Θέμα 6: Εμπόδια στην καταγγελία, θεσμική δυσπιστία και κουλτούρα σιωπής

Το έκτο θέμα ήταν ένα από τα ισχυρότερα κοινά ευρήματα μεταξύ των εταίρων. Οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν συζητήσαν μόνο αν η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να αναγνωριστεί· αναρωτήθηκαν επίσης αν μπορεί να καταγγελλεί με ασφάλεια και αποτελεσματικότητα. Η καταγγελία εμποδιζόταν από τον φόβο συνεπειών, τις ασαφείς διαδικασίες, την έλλειψη εμπιστοσύνης, την αδύναμη οργανωτική ανταπόκριση, την αφοσίωση σε συναδέλφους, τα κουτσομπολιά και την ενοχοποίηση του θύματος.

Υποθέμα 6.1: Ασαφείς ή μη προσβάσιμες διαδικασίες καταγγελίας

Οι συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν συχνά αβεβαιότητα σχετικά με τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν. Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες δήλωσαν ότι οι διαδικασίες είναι συχνά ασαφείς ή απύσυχες, με έναν/μία να λέει ότι «δεν υπάρχουν σαφείς διαδικασίες ούτε εντός του συλλόγου, ούτε σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο». Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες σημείωσαν επίσης ότι «ενίοτε λείπουν σαφείς διαδικασίες» και ότι «όλοι/-ες θα πρέπει να γνωρίζουν σε ποιον/-α μπορούν να απευθυνθούν και ποια βήματα ακολουθούν μετά την υποβολή μιας καταγγελίας». Στην Ελλάδα, ορισμένοι/-ες προπονητές/-τριες ανέφεραν ότι δεν είχαν λάβει σαφή καθοδήγηση ή κατάρτιση, ενώ άλλοι/-ες γνώριζαν μηχανισμούς σε επίπεδο ομοσπονδίας, υποδεικνύοντας άνιση ετοιμότητα προστασίας.

Υποθέμα 6.2: Φόβος συνεπειών και αντιποίνων

Ο φόβος συνεπειών ήταν άλλο ένα σημαντικό εμπόδιο. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα συμμετέχων/-ουσα αναφέρθηκε σε «αντίποινα από τον/την άλλον/-η προπονητή/-τρια που καταγγέλλουμε» και στην πιθανότητα το άτομο που καταγγέλλει να «χάσει τη δουλειά του/της». Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν επίσης στον φόβο συνεπειών, ενώ οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες δήλωσαν ότι ο φόβος συνεπειών, η έλλειψη εμπιστοσύνης και η ανησυχία ότι δεν θα υπάρξει πραγματική ανταπόκριση αποτελούν σημαντικά εμπόδια στην καταγγελία.

Υποθέμα 6.3: Δυσπιστία προς τα συστήματα και ανεπαρκής οργανωτική ανταπόκριση

Οι συμμετέχοντες/-ουσες συχνά αμφέβαλλαν αν οι οργανισμοί θα ανταποκρίνονταν αποτελεσματικά. Ένας/μία Σέρβος/-α συμμετέχων/-ουσα συνόψισε αυτή τη δυσπιστία με την ερώτηση: «Ποιος/-α θα με πείσει;». Ένας/μία άλλος/-η δήλωσε ότι οι συναδέλφοι «κάνουν τα στραβά μάτια». Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες αναφέρθηκαν σε «έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα» και «έλλειψη εμπιστοσύνης στα συστήματα καταγγελίας». Στην Ελλάδα, ένας/μία προπονητής/-τρια αναγνώρισε ότι περιστατικά μπορεί να μην γίνουν ποτέ γνωστά, αν το θύμα αισθάνεται ντροπή ή φοβάται ότι θα βλάψει το κλίμα της ομάδας.

Υποθέμα 6.4: Κουλτούρα σιωπής, κουτσομπολιά και κανονικοποίηση

Οι συμμετέχοντες/-ουσες περιέγραψαν μια κουλτούρα στην οποία προβληματικές συμπεριφορές μπορεί να γίνονται ανεκτές, να αγνοούνται ή να αντιμετωπίζονται ως μέρος του αθλητισμού. Ένας/μία Σέρβος/-α συμμετέχων/-ουσα δήλωσε ότι «η κουλτούρα δεν αλλάζει από τη μια μέρα στην άλλη» και ότι απαιτείται μια ολοκληρωμένη κίνηση για την εισαγωγή νέων κανόνων και προτύπων συμπεριφοράς. Ένας/μία άλλος/-η περιέγραψε όχι μια «κουλτούρα σιωπής» αλλά μια «κουλτούρα κουτσομπολιού», όπου οι άνθρωποι συζητούν ανεπίσημα περιστατικά αλλά διστάζουν να δράσουν. Στην Ελλάδα, ένας/μία προπονητής/-τρια, όταν ρωτήθηκε για την κουλτούρα σιωπής, σημείωσε ότι ορισμένα αθλητικά περιβάλλοντα μπορεί να αποφεύγουν να επιτρέψουν σε περιστατικά «να ακουστούν» ή «να βγουν προς τα έξω».

Υποθέμα 6.5: Ενοχοποίηση του θύματος και προστασία της φήμης

Ορισμένοι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες επισήμαναν την τάση μετάθεσης της ευθύνης μακριά από τον δράστη. Ένας/μία Σέρβος/-α συμμετέχων/-ουσα αναφέρθηκε στην «κανονικοποίηση τέτοιας συμπεριφοράς και τη μετάθεση της ευθύνης στο θύμα». Αυτό ήταν συνεπές με την ευρύτερη λογική του CoViS, η οποία εντοπίζει τη μη αναγνώριση και τη μη καταγγελία ως κεντρικά εμπόδια στην καταπολέμηση της σεξουαλικής βίας στον αθλητισμό.

Θέμα 7: Εκπαίδευση, πρωτόκολλα, ανεξάρτητες δομές και κουλτούρα προστασίας

Το τελευταίο θέμα αφορά τις συστάσεις των συμμετεχόντων/-ουσών για την πρόληψη. Σε όλη την Ελλάδα, τη Σερβία και τη Βουλγαρία, οι συμμετέχοντες/-ουσες τόνισαν ότι η προστασία δεν μπορεί να εξαρτάται μόνο από την κρίση μεμονωμένων προπονητών/-τριών. Απαιτεί συστηματική εκπαίδευση, σαφή πρωτόκολλα, θεσμική λογοδοσία, ανεξάρτητες δομές καταγγελίας και κουλτούρα μηδενικής ανοχής.

Υποθέμα 7.1: Εκπαίδευση για προπονητές/-τριες, αθλητές και γονείς

Οι συμμετέχοντες/-ουσες υποστήριξαν έντονα την εκπαίδευση. Ένας/μία Σέρβος/-α συμμετέχων/-ουσα δήλωσε ότι η εκπαίδευση «πρέπει να έρχεται πρώτη», διότι όταν προπονητές/-τριες, αθλητές και γονείς γνωρίζουν τι είναι αποδεκτό, μπορούν να ανταποκρίνονται πιο εύκολα σε ανάρμοστη συμπεριφορά. Ένας/μία Βούλγαρος/-α συμμετέχων/-ουσα συνέστησε «περισσότερη κατάρτιση για προπονητές/-τριες, αθλητές και γονείς, σαφείς διαδικασίες καταγγελίας και πρόσβαση σε ειδικούς/-ές». Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια ζήτησε ομοίως «σεμινάρια για προπονητές/-τριες», συζητήσεις από την ομοσπονδία και πρωτόκολλα που θα δίνονται πριν την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου.

Υποθέμα 7.2: Κώδικες δεοντολογίας και πρακτικά παραδείγματα

Οι συμμετέχοντες/-ουσες επιθυμούσαν πρακτική καθοδήγηση και όχι αφηρημένη ενημέρωση. Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες ζήτησαν πρακτικά παραδείγματα και σαφέστερες οδηγίες για το τι πρέπει να γίνεται. Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες ζήτησαν επίσης σαφώς καθορισμένους κανόνες συμπεριφοράς, αντιδράσεις σε παραβιάσεις και κυρώσεις. Οι Έλληνες/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες τόνισαν ομοίως την ανάγκη για πρωτόκολλα και σαφείς προσδοκίες πριν από την έναρξη της περιόδου.

Υποθέμα 7.3: Καθορισμένες δομές προστασίας

Μια επαναλαμβανόμενη σύσταση ήταν ότι σύλλογοι και ομοσπονδίες θα πρέπει να διαθέτουν καθορισμένα υπεύθυνα πρόσωπα ή υπεύθυνους/-ες προστασίας. Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες δήλωσαν ότι οι καταγγελίες θα πρέπει να διοχετεύονται μέσω της διοίκησης ή ενός καθορισμένου προσώπου εντός του συλλόγου. Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες, ωστόσο, προειδοποίησαν ότι τέτοια συστήματα πρέπει να είναι ανεξάρτητα. Ένας/μία δήλωσε ότι «το σύστημα καταγγελίας πρέπει να είναι εντελώς ανεξάρτητο από τον οργανισμό», καθώς οι ηγέτες του οργανισμού θα μπορούσαν διαφορετικά να επηρεάσουν τη διαδικασία.

Υποθέμα 7.4: Οργανωτική λογοδοσία και κυρώσεις

Οι συμμετέχοντες/-ουσες θεωρούσαν τους συλλόγους και τους οργανισμούς υπεύθυνους για τη δημιουργία ασφαλών περιβαλλόντων. Ένας/μία Έλληνας/-ίδα προπονητής/-τρια δήλωσε ότι οι ευθύνες προπονητών/-τριών και συλλόγων είναι «αρκετά μεγάλες», αν και αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου συνδυασμού οικογένειας, σχολείου και κοινωνίας. Οι Σέρβοι/-ίδες συμμετέχοντες/-ουσες τόνισαν κυρώσεις, νομικούς μηχανισμούς και ψυχολογική αξιολόγηση προπονητών/-τριών. Οι Βούλγαροι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες υποστήριξαν ότι οι οργανισμοί θα πρέπει να προωθούν ενεργά «μια κουλτούρα σεβασμού, ασφάλειας και μηδενικής ανοχής στη βία».

Υποθέμα 7.5: Πολιτισμική αλλαγή στον αθλητισμό

Τέλος, οι συμμετέχοντες/-ουσες αναγνώρισαν ότι η πρόληψη απαιτεί πολιτισμική αλλαγή. Αυτό περιλαμβάνει την αμφισβήτηση της ιδέας ότι η σκληρή γλώσσα, τα αστεία, η ταπείνωση, η σωματική οικειότητα ή η σιωπή αποτελούν απλώς μέρος του αθλητισμού. Ένας/μία Βούλγαρος/-α συμμετέχων/-ουσα δήλωσε ότι ο αθλητισμός θα πρέπει να είναι ένας χώρος όπου οι άνθρωποι αναπτύσσονται όχι μόνο σωματικά αλλά και ως άτομα, και ότι «η ασφάλεια και η αξιοπρέπεια κάθε αθλητή θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα». Αυτό αντικατοπτρίζει τη βασική συνέπεια των κοινών ευρημάτων μεταξύ των εταίρων: η προστασία πρέπει να γίνει μέρος της αθλητικής κουλτούρας και όχι μια προαιρετική προσθήκη.

Η διασυγκριτική ανάλυση δείχνει ισχυρή σύγκλιση μεταξύ Ελλάδας, Σερβίας και Βουλγαρίας. Οι συμμετέχοντες/-ουσες και στις τρεις χώρες αναγνώρισαν τη σεξουαλική παρενόχληση και την έμφυλη βία ως πολυδιάστατα προβλήματα που περιλαμβάνουν λεκτικές, μη λεκτικές, σωματικές, ψυχολογικές και σχεσιακές συμπεριφορές. Αναγνώρισαν επίσης ότι πολλές προβληματικές πρακτικές είναι ενσωματωμένες στην αθλητική κουλτούρα και μπορεί να κανονικοποιούνται ως μέρος της προπόνησης, του ανταγωνισμού, της πειθαρχίας, του χιούμορ ή της παράδοσης.

Ταυτόχρονα, τα ευρήματα δείχνουν ότι η σεξουαλική βία στον αθλητισμό δεν αποτελεί μόνο ζήτημα ατομικού παραπτώματος. Συνδέεται επίσης με δομικά χαρακτηριστικά του αθλητισμού: ανισορροπία εξουσίας, εξάρτηση, συναισθηματική εγγύτητα, έλλειψη εποπτείας, αδύναμες θεσμικές διαδικασίες, ταξίδια, αποδυτήρια, κατ' ιδίαν καταστάσεις και ασαφή κανάλια καταγγελίας. Ανήλικοι/-ες, κορίτσια, αθλητές με αναπηρία και αθλητές με περιορισμένη οικογενειακή ή κοινωνική υποστήριξη θεωρήθηκαν ιδιαίτερα ευάλωτοι/-ες.

Η κύρια διασυγκριτική συνέπεια είναι ότι η πρόληψη πρέπει να είναι συστηματική. Οι προπονητές/-τριες μπορεί να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην αναγνώριση πρώιμων σημάδιων και στον καθορισμό ορίων, δεν μπορούν όμως να φέρουν μόνοι/-ες τους/τις το βάρος της προστασίας. Σύλλογοι, ομοσπονδίες, γονείς και φορείς χάραξης πολιτικής πρέπει να δημιουργήσουν τις συνθήκες για ασφαλή αποκάλυψη, ανεξάρτητη καταγγελία, σαφείς διαδικασίες και ουσιαστική παρακολούθηση. Αυτό υποστηρίζει άμεσα τον σχεδιασμό του έργου CoViS, ιδίως την εστίασή του στα εμπειρικά στοιχεία, τους πόρους κατάρτισης, την ευαισθητοποίηση, τους μηχανισμούς καταγγελίας και τις συστάσεις πολιτικής για τη Σερβία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα (Πίνακας 3).

Πίνακας 3. Θέματα και υποθέματα της ποιοτικής μελέτης

Θέμα	Περιγραφή θέματος	Υποθέματα	Περιγραφή υποθεμάτων
1. Επαγγελματικά όρια και κανονικοποιημένες αθλητικές πρακτικές	Οι συμμετέχοντες/-ουσες περιέγραψαν τη σχέση προπονητή-αθλητή ως υποστηρικτική και βασισμένη στην εμπιστοσύνη, αλλά και δυνητικά επικίνδυνη όταν τα επαγγελματικά όρια είναι ασαφή.	1.1 Υποστηρικτική εγγύτητα έναντι επαγγελματικής απόστασης / 1.2 Πρακτικές που παλαιότερα γίνονταν αποδεκτές, ως παραβιάσεις ορίων / 1.3 Αμφίσημη τρυφερότητα και ανεπίσημη συμπεριφορά	Ανάγκη για προσιτούς/-ές αλλά με σαφή όρια προπονητές/-τριες· πρακτικές που παλαιότερα ήταν φυσιολογικές αναγνωρίζονται πλέον ως ανάρμοστες· αγκαλιές/φιλιά/αστεία μπορούν να παραβιάζουν προσωπικά όρια.
2. Η σεξουαλική παρενόχληση ως συνεχές συμπεριφορών	Η σεξουαλική παρενόχληση εκλήφθηκε ως ευρύ συνεχές που	2.1 Λεκτικές, μη λεκτικές, συμβολικές συμπεριφορές / 2.2	Σχόλια, αστεία, βλέμματα και μηνύματα μπορούν να συνιστούν

	περιλαμβάνει λεκτικές, μη λεκτικές, σωματικές, ψυχολογικές και σχεσιακές συμπεριφορές.	Ανεπιθύμητη σωματική επαφή / 2.3 Σεξουαλικοποιημένα σχόλια / 2.4 Εκμετάλλευση θαυμασμού και εξάρτησης	παρενόχληση· το άγγιγμα πέραν της προπόνησης παραβιάζει όρια· σχόλια για εμφάνιση/φύλο· εκμετάλλευση εμπιστοσύνης/θαυμασμού.
3. Εξουσία, εξάρτηση και δομικοί παράγοντες κινδύνου	Η παρενόχληση συνδέθηκε με δομές όπως εξουσία, εξάρτηση, περιορισμένη εποπτεία και ιδιωτικούς χώρους.	3.1 Εξουσία προπονητή/εξάρτηση αθλητή / 3.2 Έλλειψη εποπτείας / 3.3 Ταξίδια, ξενοδοχεία, αποδυτήρια / 3.4 Σωματική εγγύτητα / 3.5 Ανταγωνιστική πίεση	Η εξουσία επιλογής/απόδοσης μπορεί να αποτρέπει την αντίσταση/καταγγελία· ασθενής εποπτεία επιτρέπει την απόκρυψη επιβλαβών συμπεριφορών· ιδιωτικοί χώροι αυξάνουν ευκαιρίες παραβίασης.
4. Ευαλωτότητα και άνιση προστασία αθλητών	Ορισμένοι/-ες αθλητές θεωρήθηκαν πιο ευάλωτοι/-ες λόγω ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, κοινωνικής στήριξης ή εξάρτησης.	4.1 Ανήλικοι/νεαροί αθλητές / 4.2 Κορίτσια-γυναίκες / 4.3 Αθλητές με αναπηρία / 4.4 Οικογενειακή-κοινωνικοοικονομική ευαλωτότητα	Παιδιά/έφηβοι μπορεί να μη διαθέτουν την ωριμότητα/γνώση αναγνώρισης· γυναίκες αθλήτριες σε δυσανάλογο κίνδυνο· αναπηρία· εξάρτηση-εμπόδια επικοινωνίας· λιγότερο υποστηρικτικά υπόβαθρα· λιγότεροι προστατευτικοί πόροι.
5. Αναγνώριση προειδοποιητικών σημάτων και ερμηνευτική αβεβαιότητα	Οι προπονητές/-τριες πίστευαν ότι μπορούν να αναγνωρίσουν σημάδια βλάβης, εξέφρασαν όμως και αβεβαιότητα για αμφίσημες καταστάσεις.	5.1 Συμπεριφορικά/συναισθηματικά σημάδια / 5.2 Εμπειρία ως διευκολυντής / 5.3 Δυσκολία ερμηνείας / 5.4 Φόβος ψευδούς κατηγορίας	Φόβος, απόσυρση, μειωμένη απόδοση, αλλαγές διάθεσης μπορεί να δείχνουν πρόβλημα· η εμπειρία βοηθά στην αναγνώριση δυσφορίας· ορισμένες αντιδράσεις δύσκολα ερμηνεύονται χωρίς αποκάλυψη· φόβος λανθασμένης κατηγορίας.
6. Εμπόδια καταγγελίας, θεσμική δυσπιστία, κουλτούρα σιωπής	Η καταγγελία εμποδιζόταν από φόβο, ασαφείς διαδικασίες, δυσπιστία, ζητήματα φήμης και ασθενή οργανωτική ανταπόκριση.	6.1 Ασαφείς διαδικασίες / 6.2 Φόβος συνεπειών-αντιποίνων / 6.3 Δυσπιστία στα συστήματα / 6.4 Κουλτούρα σιωπής/κουτσομπολιού / 6.5 Ενοχοποίηση θύματος/προστασία φήμης	Δεν γνωρίζουν πού/πώς/σε ποιον να καταγγείλουν· φόβος τιμωρίας/απόλυσης/αποκλεισμού· δυσπιστία στην αποτελεσματική ανταπόκριση οργανισμών· ανεπίσημη συζήτηση χωρίς επίσημη καταγγελία· μετάθεση ευθύνης στο θύμα.
7. Εκπαίδευση, πρωτόκολλα, ανεξάρτητες δομές, κουλτούρα προστασίας	Ζητήθηκε συστηματική εκπαίδευση, σαφείς κανόνες, αξιόπιστα συστήματα καταγγελίας και ισχυρότερη οργανωτική λογοδοσία.	7.1 Εκπαίδευση προπονητών/αθλητών/γονέων / 7.2 Κώδικες δεοντολογίας-παραδείγματα / 7.3 Καθορισμένες δομές προστασίας / 7.4 Οργανωτική λογοδοσία-κυρώσεις / 7.5 Πολιτισμική αλλαγή	Η πρόληψη πρέπει να αφορά όλους τους εμπλεκόμενους φορείς· σαφείς κανόνες και ρεαλιστικά παραδείγματα· ορισμένοι υπεύθυνοι προστασίας· συνεπής δράση, κυρώσεις· μακροπρόθεσμη αλλαγή κουλτούρας που κανονικοποιεί σιωπή/ιεραρχία/ταπείνωση.

Συζήτηση

Η παρούσα έκθεση είχε ως στόχο να παράσχει μια τεκμηριωμένη επισκόπηση των εμπειριών, των αντιλήψεων και των σκοπούμενων αντιδράσεων των αθλητών σε σχέση με τη σεξουαλική παρενόχληση, την κακοποίηση και την προστασία στον αθλητισμό. Η λογική για τη διεξαγωγή αυτής της ανάλυσης αναγκών θεμελιώθηκε στην περιορισμένη διαθεσιμότητα συστηματικών στοιχείων στις συμμετέχουσες χώρες, παρά τις ενδείξεις ότι η σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση στον αθλητισμό παραμένουν σημαντικά αλλά ανεπαρκώς αναγνωρισμένα προβλήματα στην Ελλάδα, τη Σερβία και τη Βουλγαρία. Το έργο CoViS σχεδιάστηκε ακριβώς για να καλύψει αυτό το κενό, παράγοντας εμπειρικά στοιχεία, ευαισθητοποιώντας το κοινό, αναπτύσσοντας εκπαιδευτικούς πόρους, καταρτίζοντας πολλαπλασιαστές και υποστηρίζοντας μηχανισμούς καταγγελίας για τη σεξουαλική παρενόχληση στον αθλητισμό. Συνολικά, τα ποσοτικά και ποιοτικά ευρήματα συγκλίνουν στο ότι οι εμπειρίες σχετικές με την παρενόχληση υπάρχουν σε αθλητικά περιβάλλοντα, ότι οι αθλητές διαφέρουν ως προς τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύουν τέτοια περιστατικά, και ότι η προθυμία δράσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον αντιλαμβανόμενο έλεγχο, την ασφάλεια, την ευαισθητοποίηση και την εμπιστοσύνη στις διαθέσιμες δομές υποστήριξης.

Ποσοτική μελέτη

Τα ποσοτικά ευρήματα παρέχουν μια σημαντική βασική εικόνα των εμπειριών και των ψυχολογικών αντιδράσεων των αθλητών. Τα αποτελέσματα συχνότητας έδειξαν ότι ορισμένες καταστάσεις σχετικές με παρενόχληση αναφέρθηκαν από σημαντικό ποσοστό συμμετεχόντων/-ουσών, ιδίως τα στοιχεία Σεξουαλικοποιημένη Συμπεριφορά, Προσβολές ή Χλευασμός βάσει Φύλου, και Σχόλια για το Σώμα, την Ενδυμασία και τη Σεξουαλικότητα, όπου σχεδόν οι μισοί/-ές του δείγματος ανέφεραν τουλάχιστον μία περίπτωση. Αυτό υποδεικνύει ότι οι προβληματικές συμπεριφορές δεν αποτελούν μεμονωμένα ή εξαιρετικά γεγονότα, αλλά μέρος της βιωμένης εμπειρίας σημαντικού ποσοστού νεαρών αθλητών. Αυτό ευθυγραμμίζεται με προγενέστερα στοιχεία που δείχνουν ότι η παρενόχληση και η κακοποίηση στον αθλητισμό μπορούν να εμφανίζονται σε διαφορετικά επίπεδα, αθλήματα και πλαίσια, και ότι τα ποσοστά επιπολασμού διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με τους ορισμούς, τα εργαλεία μέτρησης και τους πληθυσμούς που μελετώνται (Mountjoy et al., 2016· Vertommen et al., 2016). Η δήλωση συναίνεσης της ΔΟΕ τονίζει ομοίως ότι η παρενόχληση και η κακοποίηση στον αθλητισμό περιλαμβάνουν σεξουαλική, σωματική, ψυχολογική κακοποίηση και παραμέληση, και ότι διευκολύνονται από ανισορροπίες εξουσίας, οργανωτικές κουλτούρες και αδύναμα συστήματα προστασίας.

Τα ευρήματα παρακολούθησης έδειξαν επίσης ότι σχετικά περιστατικά αποδίδονταν σε διαφορετικές ομάδες εντός του αθλητικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων συναθλητών/-τριών, προπονητών/-τριών, άλλου προσωπικού και άλλων ατόμων. Πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικό αποτέλεσμα, καθώς υποδεικνύει ότι η προστασία δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στην εκπαίδευση προπονητών/-τριών. Αν και οι προπονητές/-τριες κατέχουν ισχυρή θέση στον αθλητισμό, οι ομότιμοι/-ες αθλητές και άλλα μέλη του αθλητικού περιβάλλοντος μπορεί επίσης να συμβάλλουν σε μη ασφαλή ή επιβλαβή περιβάλλοντα. Η ερμηνεία αυτή είναι συνεπής με στοιχεία ότι η διαπροσωπική βία και η παρενόχληση στον αθλητισμό μπορεί να εμπλέκουν πολλαπλούς δράστες, συμπεριλαμβανομένων προπονητών/-τριών, ομοτίμων και άλλων προσώπων εξουσίας (Mountjoy et al., 2016· Hartill et al., 2023). Τα στοιχεία αυτά έχουν ήδη εντοπίσει την ανάγκη αντιμετώπισης του ευρύτερου αθλητικού περιβάλλοντος και όχι μόνο μεμονωμένων περιστατικών ή μεμονωμένων ομάδων δραστών.

Τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία για τις μεταβλητές αντιλήψεων για την παρενόχληση έδειξαν σχετικά χαμηλή αποδοχή πεποιθήσεων που ελαχιστοποιούν, δικαιολογούν ή συγχωρούν την παρενόχληση. Οι συμμετέχοντες/-ουσες γενικά δεν συμφωνούσαν ότι το άτομο «το ζήτησε», ότι η συμπεριφορά «δεν ήταν παρενόχληση», ή ότι ο δράστης «δεν το εννοούσε». Ωστόσο, η συγκριτικά

υψηλότερη βαθμολογία για το «είπε ψέματα» υποδεικνύει ότι οι αμφιβολίες σχετικά με την αξιοπιστία όσων καταγγέλλουν παρενόχληση μπορεί να παραμένουν πιο έντονες σε σχέση με άλλες ελαχιστοποιητικές πεποιθήσεις. Αυτό έχει σημασία, διότι η δυσπιστία, η ενοχοποίηση του θύματος και η ασάφεια σχετικά με το τι συνιστά παρενόχληση αποτελούν γνωστά εμπόδια στην αποκάλυψη και την αναζήτηση βοήθειας. Στον αθλητισμό, αυτά τα εμπόδια μπορεί να εντείνονται από την αφοσίωση στην ομάδα, τον φόβο αντιποίνων, την εξάρτηση από προπονητές/-τριες και τις ανησυχίες για τη φήμη ή την επιλογή. Τα ευρήματα επομένως υποδεικνύουν ότι οι εκπαιδευτικές δράσεις θα πρέπει όχι μόνο να ορίζουν την παρενόχληση, αλλά και να αντιμετωπίζουν μύθους σχετικά με ψευδείς καταγγελίες, την αξιοπιστία του θύματος, τη συναίνεση, τον εξαναγκασμό και την ευθύνη.

Γενικά, τα ευρήματα σχετικά με τις αντιλήψεις για την παρενόχληση υποδεικνύουν ότι, συνολικά, οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν υιοθετούσαν έντονα αρνητικές ή απορριπτικές αντιλήψεις για περιστατικά παρενόχλησης. Αυτό είναι ενθαρρυντικό και δείχνει ότι η ομάδα-στόχος μπορεί να διαθέτει ήδη σχετικά υποστηρικτικό βασικό προσανατολισμό. Ωστόσο, η βαθμολογία δεν βρισκόταν στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο, γεγονός που σημαίνει ότι προβληματικές πεποιθήσεις εξακολουθούν να υπάρχουν σε κάποιον βαθμό. Από την οπτική της παρέμβασης, αυτό αναδεικνύει την ανάγκη για στοχευμένη ευαισθητοποίηση και όχι μόνο για γενική ενημέρωση. Η κατάρτιση θα πρέπει να αμφισβητεί ρητά κοινές ελαχιστοποιητικές αφηγήσεις, όπως «ήταν απλώς ένα αστείο», «παρεξήγησαν», «το προκάλεσαν» ή «υπερβάλλουν». Αυτό είναι συνεπές με τη βιβλιογραφία προστασίας, η οποία υποστηρίζει ότι η πρόληψη απαιτεί πολιτισμική αλλαγή και όχι μόνο ατομική απόκτηση γνώσεων (Mountjoy et al., 2016).

Ενημερωτικά ήταν επίσης τα ευρήματα για την ψυχολογική ασφάλεια. Η μέση βαθμολογία υπέδειξε μέτρια και όχι ισχυρή αίσθηση ασφάλειας. Αυτό δείχνει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες μπορεί να μην αισθάνονται απαραίτητα ανασφαλείς, αλλά ούτε αντιλαμβάνονται σαφώς το αθλητικό περιβάλλον ως πλήρως προστατευτικό ή υποστηρικτικό. Αυτό είναι ιδιαίτερα σχετικό, διότι η προστασία δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη κανόνων, αλλά και από το αν οι αθλητές πιστεύουν ότι μπορούν να καταγγείλουν ανησυχίες χωρίς αρνητικές συνέπειες. Η ανάλυση αναγκών του CoViS εντόπισε την έλλειψη ολοκληρωμένων στοιχείων, τα ανεπαρκή μέτρα πρόληψης, τους περιορισμένους πόρους και την αδύναμη ανταλλαγή γνώσεων ως βασικές προκλήσεις στις χώρες-εταίρους. Η μέτρια βαθμολογία ασφάλειας επομένως ενισχύει την ανάγκη ανάπτυξης ορατών, αξιόπιστων και προσβάσιμων μηχανισμών καταγγελίας και υποστήριξης.

Η σχετικά υψηλή μέση βαθμολογία για την αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης ήταν θετικό εύρημα. Οι συμμετέχοντες/-ουσες αισθάνονταν γενικά ότι διέθεταν την ικανότητα ή την εμπιστοσύνη να δράσουν σε καταστάσεις σχετικές με παρενόχληση. Αυτό έχει σημασία, διότι η αντιλαμβανόμενη ικανότητα αποτελεί κεντρικό προσδιοριστικό παράγοντα της συμπεριφορικής πρόθεσης στη Θεωρία της Σχεδιασμένης Συμπεριφοράς (Ajzen, 1991). Στην πράξη, οι αθλητές που πιστεύουν ότι γνωρίζουν τι να κάνουν, πώς να ανταποκριθούν και πού να αναζητήσουν βοήθεια είναι πιο πιθανό να προτίθενται να δράσουν. Ωστόσο, η διακύμανση στις απαντήσεις υποδεικνύει ότι δεν αισθάνονται όλοι/-ες οι συμμετέχοντες/-ουσες εξίσου ικανοί/-ές.

Η ανάλυση συσχετίσεων αποσαφήνισε περαιτέρω το ψυχολογικό μοτίβο πίσω από τις προθέσεις. Οι προθέσεις σχετίζονταν ισχυρά και θετικά με τον αντιλαμβανόμενο έλεγχο συμπεριφοράς, και ασθενώς αλλά σημαντικά με την ασφάλεια. Ταυτόχρονα, οι προθέσεις σχετίζονταν αρνητικά με την ενοχοποίηση του θύματος και τις ελαχιστοποιητικές αντιλήψεις. Αυτό σημαίνει ότι οι αθλητές ήταν πιο πρόθυμοι/-ες να δράσουν όταν αισθάνονταν ικανοί/-ές και ασφαλείς, και λιγότερο πρόθυμοι/-ες όταν ερμήνευαν την κατάσταση με τρόπους που μείωναν τη σοβαρότητά της ή αμφισβητούσαν την αξιοπιστία του προσώπου που την κατήγγειλε. Το μοτίβο αυτό είναι συνεπές με τις θεωρίες αλλαγής συμπεριφοράς, οι οποίες υποστηρίζουν ότι οι προθέσεις διαμορφώνονται από την αντιλαμβανόμενη ικανότητα, τα αντιλαμβανόμενα εμπόδια και τις πεποιθήσεις σχετικά με τη συμπεριφορά και τις συνέπειές της (Ajzen, 1991). Ευθυγραμμίζεται επίσης με στοιχεία προστασίας

που δείχνουν ότι η καταγγελία επηρεάζεται σημαντικά από την εμπιστοσύνη, τις αντιλαμβανόμενες συνέπειες και την αντιλαμβανόμενη νομιμότητα της καταγγελίας.

Ιδιαίτερα σημαντικές ήταν οι συσχετίσεις που αφορούσαν τις εμπειρίες παρενόχλησης. Οι συμμετέχοντες/-ουσες που ανέφεραν περισσότερες εμπειρίες τείνουν να εμφανίζουν ισχυρότερη αποδοχή ορισμένων ελαχιστοποιητικών αντιλήψεων και χαμηλότερες προθέσεις δράσης. Αυτό μπορεί να υποδεικνύει μια διαδικασία κανονικοποίησης: η επαναλαμβανόμενη έκθεση σε προβληματική συμπεριφορά μπορεί να καθιστά τους αθλητές πιο πιθανό να τη θεωρούν μέρος της αθλητικής κουλτούρας, λιγότερο πιθανό να την χαρακτηρίσουν παρενόχληση, ή λιγότερο σίγουρους/-ες ότι η δράση θα οδηγήσει σε ουσιαστική αλλαγή. Η ερμηνεία αυτή είναι συνεπής με τη βιβλιογραφία που δείχνει ότι επιβλαβείς συμπεριφορές στον αθλητισμό μπορεί να είναι ενσωματωμένες σε κουλτούρες σιωπής, υπακοής, σκληρότητας και ανοχής στην εξουσία. Ενισχύει επίσης τη λογική για την πρώιμη πρόληψη, καθώς ο στόχος θα πρέπει να είναι η αποτροπή της κανονικοποίησης προβληματικών συμπεριφορών εντός συλλόγων, ομάδων και ομάδων συνομηλίκων.

Η ανάλυση παλινδρόμησης παρείχε τα ισχυρότερα στοιχεία για τις προτεραιότητες παρέμβασης. Το πρώτο μοντέλο έδειξε ότι οι μεταβλητές αντιλήψεων εξηγούσαν σημαντικό ποσοστό της διακύμανσης στις προθέσεις. Ωστόσο, όταν προστέθηκαν ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος συμπεριφοράς και η ψυχολογική ασφάλεια, η εξηγούμενη διακύμανση αυξήθηκε σημαντικά στο 54,7%. Αυτό δείχνει ότι η προθυμία δράσης δεν εξηγείται μόνο από το αν οι αθλητές απορρίπτουν την ενοχοποίηση του θύματος. Εξαρτάται επίσης έντονα από το αν αισθάνονται ικανοί/-ές να δράσουν και αρκετά ασφαλείς για να το κάνουν. Στο τελικό μοντέλο, ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος συμπεριφοράς ήταν ο ισχυρότερος θετικός προβλεπτικός παράγοντας, ακολουθούμενος από την ψυχολογική ασφάλεια, ενώ το «δεν ήταν παρενόχληση» και το «είπε ψέματα» παρέμειναν σημαντικοί αρνητικοί προβλεπτικοί παράγοντες. Αυτό υποδεικνύει ότι οι πόροι του έργου θα πρέπει να συνδυάζουν τέσσερα στοιχεία: σαφείς ορισμούς παρενόχλησης, εκπαίδευση αμφισβήτησης μύθων, πρακτική κατάρτιση ανταπόκρισης και ασφαλείς οδούς καταγγελίας. Μια τέτοια συνδυασμένη προσέγγιση είναι συνεπής με τον στόχο του CoViS να αναπτύξει εκπαιδευτικούς πόρους, να καταρτίσει πολλαπλασιαστές και να εμπλέξει αθλητικούς οργανισμούς.

Ποιοτική μελέτη

Τα ποιοτικά ευρήματα συμπληρώνουν και εμβαθύνουν τα ποσοτικά αποτελέσματα, δείχνοντας πώς αθλητές, προπονητές/-τριες και εμπλεκόμενοι φορείς νοηματοδοτούν την παρενόχληση, την καταγγελία και την προστασία σε καθημερινά αθλητικά πλαίσια. Σε όλες τις συνεντεύξεις και τις ομάδες εστίασης, οι συμμετέχοντες/-ουσες φάνηκε να αναγνωρίζουν τη σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση ως σοβαρά ζητήματα, περιέγραψαν όμως και αβεβαιότητα, δισταγμό και εμπόδια πλαισίου που μπορεί να εμποδίζουν τους αθλητές να μιλήσουν. Αυτό είναι συνεπές με τη λογική του έργου, η οποία ανέδειξε τη μη αναγνώριση και τη μη καταγγελία της έμφυλης βίας στον αθλητισμό ως κεντρικά προβλήματα προς αντιμετώπιση μέσω εκπαίδευσης, συλλογής δεδομένων, κατάρτισης εκπαιδευτών και μηχανισμών καταγγελίας.

Ένα πρώτο σημαντικό ποιοτικό θέμα αφορούσε την ευαισθητοποίηση και την αναγνώριση. Οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών υπέδειξαν ότι πολλοί/-ές στον αθλητισμό μπορεί να αναγνωρίζουν ακραίες μορφές κακοποίησης, αλλά αισθάνονται λιγότερο σίγουροι/-ες για αμφίσημες συμπεριφορές, λεκτικά σχόλια, παραβιάσεις ορίων, «grooming» ή επαναλαμβανόμενες ανάρμοστες αλληλεπιδράσεις. Αυτό βοηθά να εξηγηθεί το ποσοτικό εύρημα ότι η αντίληψη «δεν ήταν παρενόχληση» προέβλεπε αρνητικά τις προθέσεις. Εάν οι αθλητές είναι αβέβαιοι για το αν μια συμπεριφορά πληροί τα κριτήρια της παρενόχλησης, μπορεί να είναι λιγότερο πιθανό να την καταγγείλουν ή να παρέμβουν. Αυτό ευθυγραμμίζεται με τη δήλωση συναίνεσης της ΔΟΕ, η οποία τονίζει την ανάγκη σαφών ορισμών, εκπαίδευσης και εφαρμογής πολιτικών, ώστε αθλητές και

υποστηρικτικό προσωπικό να μπορούν να αναγνωρίζουν παρενόχληση και κακοποίηση νωρίς, και όχι μόνο μετά από σοβαρή βλάβη (Mountjoy et al., 2016).

Ένα δεύτερο θέμα σχετιζόταν με την κανονικοποίηση και την αθλητική κουλτούρα. Οι ποιοτικοί/-ές συμμετέχοντες/-ουσες φάνηκε να περιγράφουν αθλητικά περιβάλλοντα όπου ανάρμοστα σχόλια, αστεία, πίεση ή άνισες σχέσεις εξουσίας μπορεί να απορρίπτονται ως φυσιολογικό μέρος της προπόνησης, της πειθαρχίας ή της κουλτούρας ομάδας. Αυτή η ερμηνεία ταιριάζει με την ποσοτική συσχέτιση μεταξύ εμπειριών και ελαχιστοποιητικών αντιλήψεων. Όταν οι αθλητές εκτίθενται επανειλημμένα σε προβληματικές συμπεριφορές χωρίς σαφείς θεσμικές αντιδράσεις, μπορεί να γίνουν λιγότερο πιθανό να τις ερμηνεύσουν ως σοβαρές ή δράσιμες. Προγενέστερα ευρωπαϊκά στοιχεία έχουν δείξει ότι η διαπροσωπική βία στον αθλητισμό δεν είναι σπάνια και μπορεί να διαμορφώνεται από οργανωτικές και πολιτισμικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων δομών εξουσίας και ανοχής σε επιβλαβείς πρακτικές (Vertommen et al., 2016· Hartill et al., 2023).

Ένα τρίτο θέμα αφορούσε τα εμπόδια στην καταγγελία. Οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών υπέδειξαν ότι οι αθλητές μπορεί να διστάζουν να αποκαλύψουν παρενόχληση επειδή φοβούνται αρνητικές συνέπειες, δυσπιστία, βλάβη στη φήμη τους, απώλεια ευκαιριών ή σύγκρουση με προπονητές/-τριες, συναθλητές/-τριες, συλλόγους και οικογένειες. Αυτά τα ποιοτικά ευρήματα ευθυγραμμίζονται στενά με τα ποσοτικά αποτελέσματα που έδειξαν ότι η ασφάλεια ήταν σημαντικός προβλεπτικός παράγοντας της πρόθεσης. Ακόμη και όταν οι αθλητές αναγνωρίζουν μια κατάσταση ως προβληματική, μπορεί να μην δράσουν εκτός εάν πιστεύουν ότι το περιβάλλον καταγγελίας είναι ασφαλές, εμπιστευτικό και ανταποκρίνεται. Αυτό είναι ιδιαίτερα σχετικό σε αθλητικά συστήματα όπου οι επίσημες δομές προστασίας είναι αδύναμες ή εφαρμόζονται ανομοιόμορφα. Η πρόταση του έργου σημείωσε την απουσία ή περιορισμένη διαθεσιμότητα πολιτικών, πρωτοκόλλων, μεθοδολογιών παρακολούθησης και κεντρικών φορέων υπεύθυνων για την προστασία στη Σερβία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα.

Ένα τέταρτο θέμα αφορούσε τον ρόλο προπονητών/-τριών, προσωπικού, ομοτίμων και οργανισμών. Τα ποιοτικά δεδομένα υπέδειξαν ότι η προστασία αποτελεί κοινή ευθύνη και ότι οι αθλητές συχνά στρέφονται σε ενήλικες, προπονητές/-τριες, αθλητιατρικό προσωπικό, προσωπικό συλλόγων και οργανισμούς για τον καθορισμό της αποδεκτής συμπεριφοράς και την ανταπόκριση σε ανησυχίες. Αυτό ευθυγραμμίζεται με το ποσοτικό εύρημα ότι τα περιστατικά μπορεί να εμπλέκουν διαφορετικούς δράστες εντός του αθλητικού περιβάλλοντος. Υποστηρίζει επίσης την έμφαση του έργου στην κατάρτιση όχι μόνο αθλητών, αλλά και προπονητών/-τριών, πολλαπλασιαστών, αθλητικών οργανισμών και άλλων εμπλεκόμενων φορέων. Προγενέστερη βιβλιογραφία προστασίας υποστηρίζει ομοίως ότι η πρόληψη απαιτεί αλλαγή σε επίπεδο συστήματος, συμπεριλαμβανομένων κωδίκων δεοντολογίας, εκπαίδευσης, δομών καταγγελίας, παρακολούθησης και λογοδοσίας (Mountjoy et al., 2016). Το έργο CoViS αναγνωρίζει επίσης ότι προπονητές/-τριες και προσωπικό θα πρέπει να υποστηρίζουν την ολιστική ανάπτυξη των νεαρών αθλητών, όχι μόνο την αθλητική τους απόδοση.

Ένα πέμπτο θέμα αφορά την ανάγκη για πρακτικούς, αξιόπιστους και προσβάσιμους πόρους. Οι απόψεις των συμμετεχόντων/-ουσών υπέδειξαν ότι η γενική ευαισθητοποίηση δεν είναι επαρκής· αθλητές και εμπλεκόμενοι φορείς χρειάζονται συγκεκριμένα εργαλεία, παραδείγματα, διαδικασίες και καθοδήγηση σχετικά με το τι πρέπει να γίνεται όταν συμβαίνει παρενόχληση. Το εύρημα αυτό είναι ιδιαίτερα συνεπές με την ανάλυση παλινδρόμησης, όπου ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος συμπεριφοράς αναδείχθηκε ως ο ισχυρότερος προβλεπτικός παράγοντας της πρόθεσης. Με άλλα λόγια, οι αθλητές είναι πιο πιθανό να δράσουν όταν διαθέτουν αξιοποιήσιμη γνώση. Ως εκ τούτου, τα ποιοτικά αποτελέσματα υποστηρίζουν την ανάπτυξη εκπαιδευτικών ενοτήτων, μάθησης βάσει σεναρίων, οδηγιών καταγγελίας, βίντεο και δραστηριοτήτων πολλαπλασιαστών που μεταφράζουν τις αρχές προστασίας σε καθημερινή πρακτική. Αυτό είναι επίσης συνεπές με τον δηλωμένο στόχο του έργου να αναπτύξει πόρους, εργαλεία, συστάσεις, υλικό διάχυσης και πλατφόρμα καταγγελιών.

Το έκτο θέμα ανέδειξε τα πολλαπλά εμπόδια που εμποδίζουν τους αθλητές να καταγγείλουν σεξουαλική παρενόχληση ή να αναζητήσουν βοήθεια. Οι αφηγήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών υπέδειξαν ότι η καταγγελία δεν είναι απλώς ζήτημα ατομικής προθυμίας, αλλά διαμορφώνεται έντονα από τον φόβο, την αβεβαιότητα και την εμπιστοσύνη στο αθλητικό περιβάλλον. Οι αθλητές μπορεί να διστάζουν να αποκαλύψουν περιστατικά επειδή φοβούνται ότι δεν θα γίνουν πιστευτοί/-ές, ότι θα ενοχοποιηθούν, ότι θα βλάψουν τη φήμη τους, ότι θα χάσουν τη θέση τους στην ομάδα, ή ότι θα βιώσουν αρνητικές συνέπειες από προπονητές/-τριες, συναθλητές/-τριες ή αθλητικούς οργανισμούς. Το εύρημα αυτό ευθυγραμμίζεται στενά με τα ποσοτικά αποτελέσματα, όπου η ασφάλεια προέβλεπε σημαντικά τις προθέσεις δράσης, ενώ η πεποίθηση ότι κάποιος/-α μπορεί να «είπε ψέματα» προέβλεπε αρνητικά τις προθέσεις. Με άλλα λόγια, οι συμμετέχοντες/-ουσες είναι πιο πιθανό να προτίθενται να ανταποκριθούν όταν αισθάνονται ασφαλείς, αλλά λιγότερο πιθανό να το κάνουν όταν υπάρχει αμφιβολία για το αν οι καταγγελίες θα γίνουν πιστευτές ή θα ληφθούν σοβαρά υπόψη.

Το θέμα αυτό είναι επίσης συνεπές με προγενέστερη έρευνα προστασίας που δείχνει ότι η παρενόχληση και κακοποίηση στον αθλητισμό συχνά δεν καταγγέλλονται επαρκώς λόγω ανισορροπιών εξουσίας, εξάρτησης από προπονητές/-τριες, φόβου αντιποίνων, αφοσίωσης στην ομάδα και έλλειψης εμπιστοσύνης στις οργανωτικές διαδικασίες. Το εύρημα επομένως ενισχύει την ανάγκη για συστήματα καταγγελίας που όχι μόνο είναι επίσημα διαθέσιμα, αλλά γίνονται αντιληπτά και ως αξιόπιστα, εμπιστευτικά, προστατευτικά και ανεξάρτητα. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση θα πρέπει να εξηγεί ρητά πώς λειτουργεί η καταγγελία, τι συμβαίνει μετά την υποβολή μιας καταγγελίας, ποιος λαμβάνει τις πληροφορίες, πώς προστατεύεται η εμπιστευτικότητα και ποια μέτρα υπάρχουν για την αποτροπή αντιποίνων. Η ενίσχυση της εμπιστοσύνης στις διαδικασίες καταγγελίας είναι επομένως κεντρικής σημασίας για τη βελτίωση της προθυμίας των αθλητών να δράσουν.

Το έβδομο θέμα αφορά την ανάγκη για δομημένη εκπαίδευση, σαφή πρωτόκολλα και ευρύτερη κουλτούρα προστασίας εντός αθλητικών οργανισμών. Οι απόψεις των συμμετεχόντων/-ουσών υποδεικνύουν ότι αθλητές, προπονητές/-τριες, προσωπικό και σύλλογοι χρειάζονται κάτι περισσότερο από γενική ευαισθητοποίηση για τη σεξουαλική παρενόχληση· χρειάζονται πρακτική καθοδήγηση, κοινούς ορισμούς, σαφείς προσδοκίες συμπεριφοράς και προσβάσιμες διαδικασίες πρόληψης και ανταπόκρισης. Το θέμα αυτό ευθυγραμμίζεται στενά με το ποσοτικό εύρημα ότι η αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης ήταν ο ισχυρότερος προβλεπτικός παράγοντας των προθέσεων. Οι συμμετέχοντες/-ουσες ήταν πιο πιθανό να προτίθενται να δράσουν όταν αισθάνονταν ικανοί/-ές να το κάνουν, γεγονός που υποδεικνύει ότι η εκπαίδευση θα πρέπει να εστιάζει σε συγκεκριμένες δεξιότητες και όχι μόνο σε αφηρημένη πληροφόρηση. Το θέμα αυτό υποστηρίζει επίσης την ανάπτυξη μιας προσέγγισης προστασίας σε επίπεδο ολόκληρου οργανισμού. Η κατάρτιση θα πρέπει να βοηθά τους αθλητές να αναγνωρίζουν την παρενόχληση, να κατανοούν τα όρια, να αμφισβητούν τις πεποιθήσεις ενοχοποίησης του θύματος, να στηρίζουν ομότιμα άτομα και να γνωρίζουν πού και πώς να καταγγέλλουν. Παράλληλα, προπονητές/-τριες και προσωπικό θα πρέπει να καταρτίζονται σε επαγγελματικά όρια, ασφαλή επικοινωνία, κατάλληλες αντιδράσεις σε αποκαλύψεις και τις ευθύνες τους στη δημιουργία ασφαλών αθλητικών περιβαλλόντων. Τα πρωτόκολλα θα πρέπει να περιλαμβάνουν κώδικες δεοντολογίας, οδούς καταγγελίας, διαδικασίες παραπομπής, κανόνες εμπιστευτικότητας και ενέργειες παρακολούθησης. Αυτό είναι συνεπές με τις διεθνείς συστάσεις προστασίας, οι οποίες τονίζουν ότι η πρόληψη της παρενόχλησης και κακοποίησης στον αθλητισμό απαιτεί εκπαίδευση, πολιτικές, μηχανισμούς καταγγελίας, λογοδοσία και πολιτισμική αλλαγή, και όχι μεμονωμένες εκστρατείες ευαισθητοποίησης.

Συνολικά, τα ποιοτικά ευρήματα υποδεικνύουν ότι το πρόβλημα δεν αφορά μόνο την έλλειψη πληροφόρησης, αλλά και την έλλειψη κοινής γλώσσας, εμπιστοσύνης, αυτοπεποίθησης και θεσμικής σαφήνειας. Οι αθλητές μπορεί να γνωρίζουν ότι η σεξουαλική παρενόχληση είναι λάθος, αλλά μπορεί να παραμένουν αβέβαιοι/-ες αν μια συγκεκριμένη συμπεριφορά θα πρέπει να καταγγεληθεί, αν θα

γίνουν πιστευτοί/-ές, αν ο οργανισμός θα δράσει, ή αν η καταγγελία θα προκαλέσει περαιτέρω βλάβη. Αυτό βοηθά να εξηγηθεί γιατί η αντιλαμβανόμενη ασφάλεια και ο αντιλαμβανόμενος έλεγχος συμπεριφοράς αποτέλεσαν κεντρικούς προβλεπτικούς παράγοντες στην ποσοτική μελέτη. Τα ποιοτικά στοιχεία επομένως ενισχύουν τις πρακτικές συνέπειες της έρευνας: οι προσπάθειες πρόληψης θα πρέπει να υπερβαίνουν την ευαισθητοποίηση και να δημιουργούν ασφαλέστερα, πιο διαφανή και πιο υπόλογα αθλητικά περιβάλλοντα.

Επιπτώσεις για την εκπαίδευση

Με βάση τα ποσοτικά και ποιοτικά ευρήματα, το εκπαιδευτικό σκέλος του έργου θα πρέπει να σχεδιαστεί ως ένα πρακτικό, τεκμηριωμένο πρόγραμμα προστασίας που υπερβαίνει τη γενική ευαισθητοποίηση. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες ανέφεραν γενικά θετικές προθέσεις δράσης, οι προθέσεις αυτές όμως διαμορφώνονταν έντονα από την αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης, την αντιλαμβανόμενη ασφάλεια και τον βαθμό απόρριψης της ενοχοποίησης του θύματος ή των ελαχιστοποιητικών αντιλήψεων από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες. Επομένως, η εκπαίδευση θα πρέπει να αποσκοπεί στο να βοηθήσει αθλητές και εμπλεκόμενους φορείς: να αναγνωρίζουν τη σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση, να αμφισβητούν επιβλαβείς μύθους, να αισθάνονται σίγουροι/-ες για το πώς να ανταποκριθούν, και να εμπιστεύονται ότι η καταγγελία μπορεί να είναι ασφαλής και ουσιαστική.

Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο θα πρέπει να περιλαμβάνει τις ακόλουθες βασικές ενότητες.

1. Κατανόηση της σεξουαλικής παρενόχλησης, κακοποίησης και προστασίας στον αθλητισμό

Η πρώτη ενότητα θα πρέπει να θεμελιώσει μια κοινή κατανόηση του τι συνιστά σεξουαλική παρενόχληση, κακοποίηση και προστασία στον αθλητισμό. Αυτό είναι απαραίτητο, καθώς τόσο η έρευνα όσο και τα ποιοτικά ευρήματα έδειξαν ότι ορισμένοι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες μπορεί να δυσκολεύονται να προσδιορίσουν ή να χαρακτηρίσουν ορισμένες συμπεριφορές ως παρενόχληση. Η ενότητα θα πρέπει να εξηγεί τις διάφορες μορφές παρενόχλησης και κακοποίησης, συμπεριλαμβανομένων λεκτικών, μη λεκτικών, σωματικών, ψηφιακών, ψυχολογικών και βασισμένων στην εξουσία μορφών παραπτώματος. Θα πρέπει επίσης να διευκρινίζει ότι η παρενόχληση μπορεί να συμβαίνει όχι μόνο μεταξύ προπονητών/-τριών και αθλητών, αλλά και μεταξύ συναθλητών/-τριών, μελών προσωπικού, εθελοντών/-τριών, ιατρικού προσωπικού και άλλων ατόμων στο αθλητικό περιβάλλον.

Το περιεχόμενο αυτό θα μπορούσε να βασίζεται σε σενάρια και να προσαρμόζεται σε καθημερινές αθλητικές καταστάσεις, όπως ανάρμοστα σχόλια, ανεπιθύμητο άγγιγμα, σεξουαλικά αστεία, ιδιωτικά μηνύματα, πίεση για ανοχή άβολης συμπεριφοράς, κατάχρηση εξουσίας και παραβιάσεις ορίων. Η δήλωση συναίνεσης της ΔΟΕ τονίζει ότι η παρενόχληση και κακοποίηση στον αθλητισμό περιλαμβάνουν πολλαπλές μορφές μη τυχαίας βίας και συχνά συνδέονται με ανισορροπίες εξουσίας και οργανωτικές κουλτούρες, γεγονός που υποστηρίζει την ανάγκη σαφών ορισμών και παραδειγμάτων προσαρμοσμένων στο πλαίσιο.

2. Αναγνώριση πρώιμων προειδοποιητικών σημάδιων και αμφίσημων καταστάσεων

Μια δεύτερη ενότητα θα μπορούσε να επικεντρωθεί στην αναγνώριση πρώιμων προειδοποιητικών σημάδιων, ιδίως επειδή τα ποιοτικά ευρήματα υπέδειξαν ότι οι αθλητές μπορεί να αναγνωρίζουν σοβαρά περιστατικά πιο εύκολα από ό,τι λεπτές ή αμφίσημες συμπεριφορές. Η κατάρτιση θα πρέπει επομένως να βοηθά τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να διακρίνουν μεταξύ αποδεκτής αθλητικής αλληλεπίδρασης, κακής επικοινωνίας, παραβιάσεων ορίων, συμπεριφορών «grooming», παρενόχλησης και κακοποίησης.

Η ενότητα αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει σύντομες μελέτες περίπτωσης όπου οι συμμετέχοντες/-ουσες αποφασίζουν αν μια συμπεριφορά είναι αποδεκτή, ανησυχητική ή προς καταγγελία. Θα πρέπει επίσης να καλύπτει καταστάσεις που συχνά κανονικοποιούνται στον αθλητισμό, όπως σχόλια για το σώμα, πίεση για αποδοχή παρεμβατικής συμπεριφοράς, ευνοιοκρατία προπονητή/-τριας, επαναλαμβανόμενη ιδιωτική επαφή, αστεία με σεξουαλικό περιεχόμενο και συμπεριφορές που απορρίπτονται ως «κουλτούρα ομάδας». Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς τα ποσοτικά αποτελέσματα έδειξαν ότι η πεποίθηση ότι μια κατάσταση «δεν ήταν παρενόχληση» προέβλεπε αρνητικά τις προθέσεις δράσης. Εάν οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν μπορούν να αναγνωρίσουν την παρενόχληση, είναι λιγότερο πιθανό να παρέμβουν ή να την καταγγείλουν.

3. Αμφισβήτηση της ενοχοποίησης του θύματος και των ελαχιστοποιητικών πεποιθήσεων

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει ειδική ενότητα που να αντιμετωπίζει την ενοχοποίηση του θύματος, τη δυσπιστία και την ελαχιστοποίηση. Τα ποσοτικά ευρήματα έδειξαν σχετικά χαμηλή αποδοχή αυτών των πεποιθήσεων συνολικά, οι μεταβλητές αντιλήψεων για την παρενόχληση όμως σχετίζονταν αρνητικά με τις προθέσεις δράσης. Στην ανάλυση παλινδρόμησης, οι πεποιθήσεις ότι η κατάσταση «δεν ήταν παρενόχληση» και ότι το άτομο «είπε ψέματα» παρέμειναν σημαντικοί αρνητικοί προβλεπτικοί παράγοντες της πρόθεσης. Αυτό υποδεικνύει ότι η εκπαίδευση θα πρέπει να αντιμετωπίζει άμεσα μύθους που μειώνουν την προθυμία στήριξης θυμάτων ή καταγγελίας ανησυχιών.

Η ενότητα αυτή θα πρέπει να αμφισβητεί κοινές παρανοήσεις, όπως: «το προκάλεσαν», «ήταν απλώς ένα αστείο», «το άτομο παρεξήγησε», «υπερβάλλουν», «οι ψευδείς καταγγελίες είναι συχνές», ή «το άτομο δεν το εννοούσε». Θα πρέπει να εξηγεί πώς αυτές οι πεποιθήσεις δημιουργούν σιωπή, αποθαρρύνουν την αποκάλυψη και προστατεύουν την επιβλαβή συμπεριφορά. Θα πρέπει επίσης να ενθαρρύνει τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να υιοθετούν μια υποστηρικτική πρώτη αντίδραση όταν κάποιος/-α αποκαλύπτει παρενόχληση: να ακούν, να πιστεύουν, να αποφεύγουν την ενοχοποίηση, να διασφαλίζουν την ασφάλεια και να παραπέμπουν το άτομο σε κατάλληλη υποστήριξη. Η UNESCO έχει επισημάνει ότι η βία κατά γυναικών και κοριτσιών στον αθλητισμό συχνά δεν καταγγέλλεται επαρκώς λόγω φόβου στιγματισμού, αποκλεισμού και αντιποίνων, γεγονός που ενισχύει τη σημασία της αντιμετώπισης της δυσπιστίας και της ενοχοποίησης του θύματος στην εκπαίδευση.

4. Οικοδόμηση αντιλαμβανόμενου ελέγχου συμπεριφοράς: τι να κάνω, πώς να δράσω, πού να καταγγείλω

Το ισχυρότερο ποσοτικό εύρημα ήταν ότι η αντιλαμβανόμενη ικανότητα καταγγελίας παρενόχλησης αποτελούσε τον κύριο προβλεπτικό παράγοντα των προθέσεων δράσης. Επομένως, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο θα πρέπει να είναι εξαιρετικά πρακτικό. Οι συμμετέχοντες/-ουσες θα πρέπει να αποχωρούν από την κατάρτιση γνωρίζοντας ακριβώς ποια βήματα μπορούν να ακολουθήσουν εάν βιώσουν, γίνουν μάρτυρες ή λάβουν αποκάλυψη παρενόχλησης.

Η ενότητα αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει σαφή καθοδήγηση σχετικά με: πώς να ανταποκριθούν τη στιγμή του περιστατικού· πώς να στηρίξουν έναν/μία συναθλητή/-τρια ή ομότιμο άτομο· πώς να καταγράψουν ανησυχίες με ασφάλεια· σε ποιον/-α να απευθυνθούν εντός και εκτός του αθλητικού οργανισμού· πώς να χρησιμοποιήσουν τα κανάλια καταγγελίας· ποιες πληροφορίες χρειάζονται για την υποβολή καταγγελίας· τι σημαίνει εμπιστευτικότητα και πού βρίσκονται τα όριά της· και τι να κάνουν όταν ο φερόμενος δράστης είναι προπονητής/-τρια, μέλος προσωπικού ή πρόσωπο με εξουσία.

Οι πόροι του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών προσδιορίζουν την εκπαίδευση των εμπλεκόμενων φορέων ως βασική δράση στην πρωτογενή πρόληψη της βίας και κακοποίησης στον αθλητισμό. Η κατάρτιση του έργου θα πρέπει επομένως να περιλαμβάνει πρακτικά εργαλεία, όπως διαγράμματα ροής, χάρτες καταγγελίας, «σενάρια τι να πω», ασκήσεις ρόλων και οδούς παραπομπής ειδικές ανά χώρα.

5. Δημιουργία ασφάλειας και εμπιστοσύνης στην καταγγελία

Δεδομένου ότι η ασφάλεια αποτέλεσε σημαντικό προβλεπτικό παράγοντα της πρόθεσης, η εκπαίδευση θα πρέπει επίσης να αντιμετωπίζει τις συνθήκες υπό τις οποίες οι αθλητές αισθάνονται ασφαλείς να μιλήσουν. Η ενότητα αυτή θα μπορούσε να εξηγήει πώς μοιάζει ένα ασφαλές περιβάλλον καταγγελίας και τι πρέπει να κάνουν οι αθλητικοί οργανισμοί για να προστατεύσουν τους αθλητές από αντίποινα, αποκλεισμό ή βλάβη στη φήμη τους.

Το περιεχόμενο θα πρέπει να καλύπτει την εμπιστευτικότητα, την ανώνυμη καταγγελία όπου είναι διαθέσιμη, τους/τις υπεύθυνους/-ες προστασίας, τις ανεξάρτητες επιλογές καταγγελίας, την προστασία από αντίποινα και την παρακολούθηση μετά την καταγγελία. Οι αθλητές θα πρέπει επίσης να μάθουν ότι η καταγγελία δεν απαιτεί πάντα να διαχειριστούν οι ίδιοι/-ες την κατάσταση μόνοι/-ες τους. Προπονητές/-τριες και προσωπικό θα πρέπει να καταρτίζονται στο πώς να λαμβάνουν καταγγελίες κατάλληλα, να αποφεύγουν απορριπτικές αντιδράσεις και να ενεργοποιούν διαδικασίες προστασίας. Η ενότητα αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς τα ποιοτικά ευρήματα υποδεικνύουν ότι οι αθλητές μπορεί να διστάζουν να καταγγείλουν λόγω φόβου συνεπειών, έλλειψης εμπιστοσύνης, ή αβεβαιότητας για το αν θα γίνουν πιστευτοί/-ές. Οι κατευθυντήριες γραμμές προστασίας της ΔΟΕ τονίζουν τη σημασία μηχανισμών καταγγελίας, διαδικασιών διαχείρισης υποθέσεων και του ρόλου των υπευθύνων προστασίας στην ανταπόκριση σε ανησυχίες παρενόχλησης και κακοποίησης.

6. Παρέμβαση παρευρισκομένων και ευθύνη ομοτίμων

Τα ευρήματα συχνότητας υποδεικνύουν ότι τα περιστατικά μπορεί να εμπλέκουν όχι μόνο προπονητές/-τριες ή προσωπικό, αλλά και συναθλητές/-τριες και άλλα άτομα στο αθλητικό περιβάλλον. Επομένως, η εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει ενότητα για την παρέμβαση παρευρισκομένων και την ευθύνη ομοτίμων. Οι αθλητές θα πρέπει να καταρτίζονται όχι μόνο για να προστατεύουν τους εαυτούς τους, αλλά και για να αναγνωρίζουν πότε ένας/μία συναθλητής/-τρια μπορεί να κινδυνεύει και να ανταποκρίνονται με ασφάλεια. Η ενότητα θα πρέπει να παρουσιάζει διαφορετικά επίπεδα παρέμβασης, όπως άμεση παρέμβαση όταν είναι ασφαλής, απόσπαση προσοχής, ανάθεση σε έμπιστο ενήλικα, καταγραφή και καθυστερημένη υποστήριξη μετά το περιστατικό. Θα πρέπει επίσης να τονίζει ότι οι παρευρισκόμενοι/-ες δεν θα πρέπει να θέτουν τον εαυτό τους ή άλλους σε περαιτέρω κίνδυνο, αλλά μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη διακοπή επιβλαβούς συμπεριφοράς και στην υποστήριξη της καταγγελίας. Πρόσφατη εργασία κατάρτισης παρευρισκομένων στον αθλητισμό έχει τονίσει τη βοήθεια σε προπονητές/-τριες και αθλητές να αναγνωρίζουν σημάδια παρενόχλησης και κακοποίησης και να ανταποκρίνονται κατάλληλα.

7. Ρόλοι και ευθύνες προπονητών/-τριών, προσωπικού, συλλόγων και αθλητικών οργανισμών

Τα ποιοτικά ευρήματα ανέδειξαν ότι η προστασία αποτελεί κοινή ευθύνη. Επομένως, η εκπαίδευση δεν θα πρέπει να απευθύνεται μόνο σε αθλητές. Θα πρέπει να αναπτυχθεί ξεχωριστή αλλά συνδεδεμένη κατάρτιση για προπονητές/-τριες, υποστηρικτικό προσωπικό αθλητών, διοικητικά στελέχη συλλόγων, εθελοντές/-τριες και γονείς, όπου κρίνεται σχετικό.

Για προπονητές/-τριες και προσωπικό, το περιεχόμενο θα πρέπει να εστιάζει σε επαγγελματικά όρια, κατάλληλη επικοινωνία, ασφαλή χρήση ψηφιακών μέσων, ανταπόκριση σε αποκαλύψεις, υποχρεωτικά καθήκοντα καταγγελίας όπου ισχύουν, και τη δημιουργία κλίματος ομάδας όπου οι αθλητές αισθάνονται σεβαστοί/-ές και προστατευμένοι/-ες. Για τους αθλητικούς οργανισμούς, το περιεχόμενο θα πρέπει να εστιάζει σε πολιτικές, κώδικες δεοντολογίας, στρατολόγηση και έλεγχο προσωπικού, ρόλους προστασίας, διαδικασίες καταγγελιών, τήρηση αρχείων, οδούς παραπομπής και παρακολούθηση. Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΔΟΕ για διεθνείς ομοσπονδίες και εθνικές ολυμπιακές επιτροπές τονίζουν ότι οι πολιτικές προστασίας θα πρέπει να περιλαμβάνουν ορισμούς,

μηχανισμούς καταγγελίας, διαδικασίες διαχείρισης υποθέσεων και εκπαίδευση εμπλεκόμενων φορέων.

8. Ψηφιακή παρενόχληση και παρενόχληση μέσω κοινωνικών δικτύων

Δεδομένου του αυξανόμενου ρόλου της ψηφιακής επικοινωνίας στη ζωή των νεαρών αθλητών, το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τη διαδικτυακή παρενόχληση και τις ψηφιακές παραβιάσεις ορίων. Το περιεχόμενο αυτό θα πρέπει να αντιμετωπίζει ανάρμοστα ιδιωτικά μηνύματα, πίεση για αποστολή εικόνων, διαδικτυακά σεξουαλικά σχόλια, κακοποίηση με χρήση εικόνων, καταδίωξη (stalking), δημοσιοποίηση προσωπικών στοιχείων (doxxing), υποδυόμενη ταυτότητα (impersonation) και κακοποίηση μέσω πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης. Ο οργανισμός Safe Sport International έχει πρόσφατα αναδείξει την επιγραμμική κακοποίηση ως αναδυόμενο κίνδυνο προστασίας στον αθλητισμό, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής παρενόχλησης, των απειλών, της καταδίωξης, της δημοσιοποίησης προσωπικών στοιχείων και της κακοποίησης με χρήση εικόνων.

Η ενότητα αυτή θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα πρακτική, βοηθώντας αθλητές και προπονητές/-τριες να κατανοήσουν κανόνες ασφαλούς επικοινωνίας, κατάλληλη επικοινωνία προπονητή-αθλητή, ρυθμίσεις απορρήτου, πρακτικές λήψης στιγμιότυπων/τεκμηρίωσης και οδούς καταγγελίας για διαδικτυακά περιστατικά.

9. Πολιτισμική αλλαγή και θετικό αθλητικό κλίμα

Τέλος, ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει περιεχόμενο για τη δημιουργία θετικής και σεβαστικής αθλητικής κουλτούρας. Το ποσοτικό εύρημα ότι οι εμπειρίες συσχετιζόνταν με ισχυρότερες ελαχιστοποιητικές αντιλήψεις και χαμηλότερες προθέσεις δράσης υποδεικνύει ότι η επαναλαμβανόμενη έκθεση μπορεί να συμβάλλει στην κανονικοποίηση. Η εκπαίδευση θα πρέπει επομένως να αμφισβητεί την ιδέα ότι η παρενόχληση αποτελεί μέρος της αθλητικής κουλτούρας, της συνοχής της ομάδας, της πειθαρχίας ή του χιούμορ. Μια τέτοια ενότητα θα μπορούσε να προάγει τον σεβασμό, την αξιοπρέπεια, τη συναίνεση, την ένταξη, τη φωνή του αθλητή και την κοινή ευθύνη. Θα πρέπει να ενθαρρύνει τους συλλόγους και τις ομάδες να αναπτύξουν ρητούς κανόνες σχετικά με την αποδεκτή συμπεριφορά και να δημιουργούν τακτικές ευκαιρίες για τους αθλητές να εκφράζουν ανησυχίες. Η εστίαση θα πρέπει να είναι όχι μόνο στην πρόληψη σοβαρών περιστατικών, αλλά και στην αλλαγή καθημερινών συμπεριφορών και μοτίβων επικοινωνίας που επιτρέπουν την ανάπτυξη μη ασφαλών κλιμάτων.

Περιορισμοί και Συμπέρασμα

Η παρούσα αξιολόγηση αναγκών έχει περιορισμούς που πρέπει να αναγνωριστούν. Πρώτον, η ποσοτική μελέτη δεν περιελάμβανε μέτρηση της κοινωνικής επιθυμητότητας. Η εξέταση ενός ευαίσθητου ζητήματος, όπως η σεξουαλική κακοποίηση, μπορεί να έχει αποτρέψει τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες από την αποκάλυψη κακοποίησης ή να τους/τις έχει κάνει διστακτικούς/-ές στην παροχή ειλικρινών απαντήσεων στις ψυχολογικές μεταβλητές. Μελλοντικές έρευνες θα πρέπει να περιλαμβάνουν μετρήσεις κοινωνικής επιθυμητότητας για να ληφθεί υπόψη η διστακτικότητα στην αποκάλυψη ευαίσθητων πληροφοριών. Δεύτερον, στις χώρες-εταίρους στρατολογήθηκε δείγμα ευκολίας, περιορίζοντας τη δυνατότητα γενίκευσης της έκθεσης στον συνολικό πληθυσμό. Τρίτον, ο αριθμός των συμμετεχόντων/-ουσών και στις δύο μελέτες ήταν μάλλον μικρός και τα αποτελέσματα θα πρέπει να ερμηνεύονται με προσοχή, καθώς ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν το σύνολο του πληθυσμού στις χώρες-εταίρους. Παρά τους περιορισμούς αυτούς, τα ευρήματα της μεικτής μεθοδολογίας παρέχουν μια συνεκτική βάση τεκμηρίωσης για την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού. Η ποσοτική μελέτη εντόπισε τον επιπολασμό σχετικών εμπειριών, τη σημασία της ενοχοποίησης του θύματος και των ελαχιστοποιητικών πεποιθήσεων, και τον κεντρικό ρόλο της αντιλαμβανόμενης ικανότητας καταγγελίας παρενόχλησης και της ψυχολογικής ασφάλειας στην πρόβλεψη των

προθέσεων δράσης. Η ποιοτική μελέτη εξήγησε πώς αυτά τα μοτίβα μπορεί να αναδύονται σε πραγματικά αθλητικά πλαίσια, όπου η ασάφεια, η κανονικοποίηση, ο φόβος συνεπειών και οι αδύναμες δομές καταγγελίας μπορεί να μειώνουν την προθυμία των αθλητών να μιλήσουν. Τα ευρήματα αυτά είναι συνεπή με διεθνή στοιχεία που δείχνουν ότι η παρενόχληση και κακοποίηση στον αθλητισμό αποτελούν σύνθετα, σχεσιακά και οργανωτικά προβλήματα, και όχι μεμονωμένα ατομικά περιστατικά (Mountjoy et al., 2016· Hartill et al., 2023).

Τα ευρήματα επομένως δικαιολογούν έντονα την έμφαση στην εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση, την κατάρτιση πολλαπλασιαστών, τη συμμετοχή αθλητικών οργανισμών και την υποστήριξη της καταγγελίας. Οι μελλοντικές δράσεις θα πρέπει να εστιάζουν στο να βοηθήσουν τους αθλητές να αναγνωρίζουν την παρενόχληση, να αμφισβητούν μύθους και στάσεις ενοχοποίησης του θύματος, να ενισχύουν πρακτικές δεξιότητες ανταπόκρισης, και να διασφαλίζουν ότι τα συστήματα καταγγελίας γίνονται αντιληπτά ως ασφαλή, εμπιστευτικά και αποτελεσματικά. Με τον τρόπο αυτό, το έργο μπορεί να συμβάλει όχι μόνο στη βελτίωση της ατομικής γνώσης, αλλά και σε ευρύτερη πολιτισμική και οργανωτική αλλαγή στον αθλητισμό.

Βιβλιογραφία

- Babović, M., & Reljanović, M. (2020). Sexual harassment in Serbia. OSCE Mission to Serbia.
- Brackenridge, C. H. (2001). *Spoilsports: Understanding and preventing sexual exploitation in sport*. Routledge.
- Chroni, S., & Fasting, K. (2009). Prevalence of male sexual harassment among female sports participants in Greece. *Inquiries in Sport & Physical Education*, 7(3), 254–262.
<https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.ispe.2009.1333>
- Chroni, S., & Kavoura, A. (2022). From silence to speaking up about sexual violence in Greece: Olympic journeys in a culture that neglects safety. *Frontiers in Psychology*, 13, Article 862450.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.862450>
- Council of Europe. (2007). Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (CETS No. 201). Council of Europe.
- Fasting, K., & Brackenridge, C. H. (2009). Coaches, sexual harassment and education. *Sport, Education and Society*, 14(1), 21–35. DOI: 10.1080/13573320802614950.
- Fasting, K., Chroni, S., Hervik, S. E., & Knorre, N. (2011). Sexual harassment in sport toward females in three European countries. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(1), 76–89.
<https://doi.org/10.1177/1012690210376295>
- Fasting, K., Chroni, S., & Knorre, N. (2014). The experiences of sexual harassment in sport and education among European female sports science students. *Sport, Education and Society*, 19(2), 115–130.
<https://doi.org/10.1080/13573322.2012.660477>
- Hartill, M. (2009). The sexual abuse of boys in organized male sports. *Men and Masculinities*, 12(2), 225–249. DOI: 10.1177/1097184X07313361.
- Hartill, M., Rulofs, B., Lang, M., Vertommen, T., Allroggen, M., Cirera, E., Diketmueller, R., Kampen, J., Kohl, A., Martin, M., Nanu, I., Neeten, M., Sage, D., & Stativa, E. (2021). CASES: Child abuse in sport: European statistics – Project report. Edge Hill University.
- McMahon, S., & Farmer, G. L. (2011). An updated measure for assessing subtle rape myths. *Social Work Research*, 35(2), 71–81. <https://doi.org/10.1093/swr/35.2.71>
- Mountjoy, M., Brackenridge, C., Arrington, M., Blauwet, C., Carska-Sheppard, A., Fasting, K., Kirby, S., Leahy, T., Marks, S., Martin, K., Starr, K., Tiivas, A., & Budgett, R. (2016). International Olympic Committee consensus statement: Harassment and abuse (non-accidental violence) in sport. *British Journal of Sports Medicine*, 50(17), 1019–1029. DOI: 10.1136/bjsports-2016-096121.
- Sand, T. S., Fasting, K., Chroni, S., & Knorre, N. (2011). Coaching behavior: Any consequences for the prevalence of sexual harassment? *International Journal of Sports Science & Coaching*, 6(2), 229–241. doi: 10.1260/1747-9541.6.2.229
- Sundstrom, B., Ferrara, M., DeMaria, A. L., Gabel, C., Booth, K., & Cabot, J. (2018). It's your place: Development and evaluation of an evidence-based bystander intervention campaign. *Health Communication*, 33(9), 1141–1150. DOI: 10.1080/10410236.2017.1333561.
- Vertommen, T., Schipper-van Veldhoven, N., Wouters, K., Kampen, J. K., Brackenridge, C. H., Rhind, D. J. A., Neels, K., & Van Den Eede, F. (2016). Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child Abuse & Neglect*, 51, 223–236. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.10.006>